

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje:
za STO in Italijo pri upravi
v Trstu ul. S. Frančiška 20
za cono B pri Centru tiska
v Kopru,
za Jugoslavijo pri ADIT-u v
Ljubljani, Tyrševa 34 ali na
čekomni račun pri Komunalni
banki, N. 6 - 1 - 90603 - 7
Cena listu: lir 20, — din 15.
— v Jugoslaviji in din 8 v
conu B.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir,

TRST 26. maja 1950

LETO PETO številka 215

Poštnina plačana v gotovini,

Spedizione in abb. post. II. gruppo

Uredništvo Ljudskega tednika:

Trst, ul. Montecchi 6-II. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo Istov Založništva tržaškega tiska v Trstu, ul. S. Frančiška 20.

LJUDSKI
TEDNIK

Foto MAGAJNA

OB PRVI KOŠNJI

Kronika

Vse kaže, da bodo angleške volitve prihodnje poletje.

Dr. Jože Brillej je bil imenovan za izrednega in opolnomočenega poslanika FLRJ v Angliji.

NA ZASEDANJU konference UNESCO je jugoslovanski predstavnik postavil predlog o sklicanju kongresa o sodelovanju za mir. Vse delegacije so ga podprle, nakar je glavni biro konference sklenil dostaviti jugoslovanski predlog v proučevanje komisiji za sestavo programa.

Tsadirisu naklonjeni listi v Grčiji so potvrdili Kardeljeve izjave, pred odborom Ljudske skupščine. Ker hočejo še vedno napetost med obema državama, jim pridejo prav tudi potvorbe v njegovi protijugoslovanski gonji.

Plastiras je v grškem parlamentu zahteval priključitev Cipra h Grčiji.

John Foster Dulles je dobil nalogo, da izdela osnutek za mirovno pogodbo ZDA z Japonsko. ZSSR je ponudila Finski, da jo za dobo 5 let oskrbuje z žitom v zameno za stroje in ladje.

V Atenah so stavkali državni nameščenci.

Pol milijona delavcev na področju Milana je stavkalo v protest zaradi ukinitve FIM.

Romunija je zahtevala omejitev števila članov ameriškega poslaštva v Bukarešti na 10 oseb.

Izvršni komite svetovne poštne zveze je sklenil, da bo v njem zastopal Kitajsko delegat LR Kitajske. Delegacija ZSSR je sklenila, da bo znova sodelovala v tej organizaciji.

Seriš Sehovič je bil imenovan za izrednega poslanika FLRJ v Atenah.

Ze teden dni trajajo sovražnosti med Indonezijci in nizozemskimi vladnimi četami v Makasaru na otoku Celebesu.

V Atenah so bile manifestacije za združitev Cipra z Grčijo.

Vladimir Popovič, novi jugoslovanski veleposlanik v Washingtonu je napravil svoj prvi obisk na zunanjem ministertvu ZDA. Sprejel ga je James Webb.

Bidault je bil ponovno izvoljen za predsednika ljudskega republikanskega gibanja.

180.900 oseb je danes brezposelnih v Avstriji.

Z osvoboditvijo otokov Čušan in Hainana ima vojska LR Kitajske odprto pot na Formozo.

Več kot 100.000 Nemcev dela danes v Franciji. To so večinoma bivši vojni ujetniki, ki se niso vrnil domov.

Zapadnjaki obtožujejo ZSSR, da je ustanovila v Vzhodni Nemčiji policijsko silo, ki presega okvir navadne policije. (50.000 mož, oboroženih s topovi, oklopnim orožjem, protiletalskimi topovi itd.). Vse tri vlade zahtevajo, naj ZSSR razpusti te čete v smislu načel popolne razorožitve in demilitarizacije Nemčije.

LIE SE POGAJA ZA MIR

Po posvetovanjih v Parizu s Schumanom in Bidaultom, se je Lie prejel na drugo stran Rokavskega preliva, kjer je imel razgovore z Attleejem in Bevinom. Trygve Lie po razgovorih ni hotel dati nobenih izjav o predlogih, ki jih je dobil v Moskvi in o katerih se je razgovarjal s predstavnikoma francoske in angleške vlade. Lie je nato odpotoval v New York z letalom. Tam se bo razgovarjal s Trumanom in Achesonom.

Na vsak način so komentari o vsem Liejevem potovanju prezgodnji. Razumljiva je njegova nezaupljivost do novinarjev, prej mora o moskovskih razgovorih obvestiti predsednike vlad Francije, Anglije in ZDA. Bliznji dogodki in izjave vseh teh nam bodo pokazali uspeh ali neuspeh Lievega potovanja.

Prva spomenica ima 10 točk in govori o 20-letnem miru. Predvideva periodično sklicanje Varnostnega sveta, na katerih bi sodelovali zunanji ministri držav, članic Varnostnega sveta. (Kot kaže, je zavržena misel o periodičnih sestankih državnih voditeljev ZSSR, ZDA, Anglije in Francije). Na teh periodičnih sestankih zunanjih ministrov, ki bi bili tudi v Evropi, bi zunanji ministri razpravljali o mednarodnem nadzorstvu nad atomsko energijo, sprejemu novih članov v OZN, ustanovitvi mednarodne vojske itd.

Druga spomenica pa naj bi bila pravnega značaja in dokazuje na pravi osnovi možnost sprejema LR Kitajske v OZN.

Preden je Lie odpotoval v ZDA, je podal nekaj izjav o svojem potovanju po raznih prestolnicah. Izjavil je, da ni nezadovoljen z razgovori, ki jih je

imel v treh evropskih prestolnicah ter je dodal, da niso vrata zaprta. Nadaljeval je, da se vrača na sedež OZN prepričan, da obstoji možnost konstruktivnih pogajanj, toda rezultate izmenjav misli o OZN in o hladni vojni bo mogoče presoditi ko bodo razvidni, čez dva ali tri mesece. Dejstvo, je dejal Lie, da je moje potovanje v štiri prestolnice izzvalo tako veliko zanimanje v javnem mnenju, ne dokazuje samo resnosti sedanje delitve sveta in hladni vojni, pač pa tudi to, da je OZN edino sredstvo za premostitev te ločitve in za ohranitev miru. Lie je končal z zagotovilo, da bo nadaljeval z naporom, da bi vlade preko OZN preučile mednarodni položaj in tako dosegle omilitve mednarodnega položaja. Lie se je pred odhodom sestel s Edenom. Po prihodu v New York bo imel tiskovno konferenco za novinarje pri OZN, ni pa še določil dneva, ko se bo sestel s Trumanom in Achesonom.

PRED NOVIMI belgijskimi volitvami

Se štirinajst dni in belgijsko ljudstvo bo šlo ponovno na volišče, da reši »kraljevsko krizo«. Po dolgotrajni vladni krizi in različnih manevracijah strank je sedaj opaziti v propagandi za nove volitve precejšnjo utrujenost; volivna zborovanja so slabo obiskana in stranke ne izdajajo preveč denarja za propagando, ker se zdi, da so njih blagajne precej prazne. Stranke nastopajo z istimi kandidatskimi listami kot pri prejšnjih volitvah.

Kramarski načrti z Avstrijo in Trstom

Poslaniki zahodnih sil so v petek predali avstrijskemu zunanjemu ministru Gruberju deklaracijo zunanjih ministrov treh držav v obliki skupne note. V njej izjavljajo, da so sklenili imenovati v svojih okupacijskih conah v Avstriji visoke civilne komisarje (namesto dosedanjih vojaških) ter zamenjati svoje okupacijske čete z »varnostnimi četami.« V svojem sporočilu so obtožili ZSSR, da ni pripravljena rešiti spornih točk, da bi prišlo do mirovne pogodbe in da se je zaradi tega okupacija podaljšala.

Imenovanje civilnih komisarjev ima namen avtoriteto avstrijske vlade. Nameravajo celo znižati bremena, ki jih nosi avstrijska vlada s plačevanjem okupacijskih čet in zapadne sile so priprav-

V Moskvi se ukvarjajo z mislijo, da bi svoje ministrstvo za zunanje zadeve preimenovali kar v Komite za zunanjo trgovino.

KRAMARIJA

ljene samé nositi del stroškov (Avstrijo stane vzdrževanje okupacijskih čet od 7 do 8 milijonov dolarjev v vsaki coni).

Kot vidimo, so bila ta »fiktivna olajšanja« zelo »potrebna«. Komisariji bodo odslej nosili civilno obleko in okupacijske čete se bodo malo drugače imenovali. V praksi je to nekakšna normalizacija okupacijskega režima. Zahodne sile imajo kljub obtoževanju ZSSR, prav isti namen, namreč da obdrže svoje postojanke v Avstriji.

Napovedani 254. sestanek štirih namestnikov zunanjih ministrov za sestavo avstrijske mirovne pogodbe je bil v Londonu v ponedeljek. Za razliko od drugih sestankov se je ta končal tako, da na njem niso niti določili datuma za prihodnji sestanek. Vse kaže, da imajo vsi skupaj namen prenesti avstrijsko zadevo na jesen.

Sovjetski predstavnik Zarubin je prišel na dan z zahtevo, da se seja sploh ne more vršiti, dokler ne bodo vlade treh sil odgovorile na noto ZSSR o tržaškem vprašanju z dne 20. aprila. Znano je, da je takrat ZSSR postavila tržaško vpra-

šanje v zvezo z razpravljanjem o avstrijski mirovni pogodbi, seveda v prid svojega zunanjepolitičnega mešetarjenja.

Zapadni predstavniki so ta predlog označili kot navadno izsiljevanje, češ da hočejo doseči, da bi sprejeli zahteve ZSSR glede tržaškega vprašanja.

Potem, ko so vodili dolge mesece brezkončne diskusije o posameznih členih osnutka mirovne pogodbe, so se tik pred koncem ustavili. Skoro je že kazalo, da bi se bilo mogoče pogoditi pri vprašanju avstrijskih dolgov, ko je Sovjetska zveza nenadoma sprožila vprašanje, ki so ga načelno že rešili, namreč vprašanje denacionalizacije in demilitarizacije Avstrije. Obtožila je avstrijsko vlado, in zapadne sile, češ da podpirajo nacistične organizacije.

(Res je sicer, da nacizem poganja na avstrijskih tleh nove korenine. Vendar pa ni omejen samo na zapadna področja. S sovjetsko pomočjo je bila letos pomladi ustanovljena na Dunaju »Nacionalna liga«, ki jo organizira bivši SS-vodja dr. Slavik iz Dunaja. Sovjeti or-

MARŠALU TITU ob njegovi 58-letnici

Za 58. letnico Tvoje rojstnega dne Ti pošilja demokratično prebivalstvo anglo-ameriškega predela Tržaškega ozemlja po štafeti, ki jo je organizirala antifašistična mladina, svoja najboljša in iskrena voščila.

Demokratično prebivalstvo naše cone se aktivno udeležuje borbe, ki jo vodi Komunistična partija Jugoslavije pod Tvojim vodstvom proti imperializmu in proti komunističnemu odklonu.

Tržaško demokratično prebivalstvo se v polni meri zaveda, kako ostra in težka je borba Komunistične partije Jugoslavije, da bi uvedla med komunističnimi partijami in socialističnimi deželami pravične odnose, enake pravice in dolžnosti, da bi uveljavila neodvisnost malih enakor velikih narodov. Demokratično prebivalstvo našega področja pa se zaveda, da bo ta naša borba za pravico, za resnico in enakost, za pravo linijo zmagovita kljub vsem oviram, ki ji jih postavljajo sovražniki delavcev: Komunistična partija Jugoslavije si jo je zastavila v svojo časno nalogo, ki je, tovariš Tito, Tvoja častna naloga.

Demokratično prebivalstvo, slovansko in italijansko trdno združeno sodeluje v tej nujni in pogumni borbi, ker je odločilna za zmago delavskega razreda in demokratičnih sil tistih dežel.

Zivej maršal Tito, voditelj herojske Komunistične partije Jugoslavije, prvoboriteljice v eni najbolj junaških borb v zgodovini mednarodnega delavskega gibanja!

Iz voščil tržaškega demokratičnega prebivalstva.

organizirajo skupino bivših nacistov in pripadnikov nekdanjih SS-for-macij, ki bi se orientirali na vzhod in ne na zapad. V propagandi za to novo organizacijo izjavljajo, da je ZSSR dala nacistom v vzhodni Nemčiji nazaj pravice, ki so jih nekdanji imeli. Ta nacistična proruska organizacija bi naj bila protitež zapadno orientiranim nacističnim organizacijam. Vsekakor je to nov primer strahotne nenačelnosti, oportunitizma Sovjetske zveze.)

Sovjeti so nenadoma opustili vse zanimanje za nacistične. Postali so konkretni: dajte Trstu guvernerja (da se obe coni združita in potem pride do boljše rešitve), mi pa bomo povedali avstrijski vladi, koliko nam je dolžna, da o nacistih sploh ne govorimo...

Sovjeti so jasno povedali svojo ceno, s katero bi se končala hladna vojna v Avstriji. Pripravljene so skleniti premirje s tremi zapadnimi silami na račun nove razdelitve interesnih sfer. Jasno je, da to seveda na račun majhnih narodov. Ze deset let postavlja Sovjetska zveza, da je prav za prav bistvo vojne nevarnosti v pomanjkanju sporazuma med velikimi narodi, po katerem bi bili seveda mali narodi samo objekt veselja, ne pa subjekt z enakimi pravicami.

Da bi prišla ta zamenjava Sovjetski zvezi v zvezi s Trstom še posebej prav, je jasno, če pomislimo, da trguje z jugoslovanskimi interesi. Ko je Sovjetska zveza pro-dala Slovensko Koroško za vredico dolarjev, misli sedaj storiti isto s Trstom. S tem, da je zahtevala v notj z dne 20. aprila odhod okupacijskih čet s Tržaškega ozemlja (pri tem tudi jugoslovanskih), tedaj je bilo jasno, da se je hotela znebiti tistih, ki čuvajo pravice, ki jih ima jugoslovansko ljudstvo do tega ozemlja. S tem bi nastala »podlaga«, po kateri bi bili predlogi ZSSR lahko že konkretni...

Vendar pa se Sovjetska zveza moti. Današnja Jugoslavija je odločena, da štiti pravice Slovencev in Hrvatov na tem ozemlju. To pot se bo njena kupčija izjalovila.

Sovjetska zveza lahko najde nove »govore«, zaradi katerih ne more umakniti svojih čet iz Avstrije. Lahko tudi jasno pove, da čet ne »more« umakniti, ker neče iti iz Madžarske, Romunije in Bolgarije, ker mora tam ulivati spoštovanje in strah, da tako lažje zatire vsaki odpor teh držav proti sedanji odnosom, ki jih ima Sovjetska zveza do njih.

NAČRT LABURISTOV za obdržanje oblasti

Prav na tistem so imeli angleški laburisti ob koncu tedna svoj kongres v Dorkingu. Kljub temu da za ključno poročilo prav nič ne pove, vendar vse kaže, da so se na tej konferenci razgovarjali o važnih stvareh in sprejeli tudi tozadevne zaključke.

Prišli so do spoznanja, da ni dobro dajati izvršilnemu odboru stranke proste roke. Izvršilni odbor se bo moral držati linije stranke same, sodelovati s stranko in sindikati. Ugotovili so, da je le tako mogoče doseči večino v parlamentu. Kot vse kaže, so na tem kongresu do podrobnosti izdelali bodočo linijo stranke, ki se je bo moral izvršilni odbor držati.

Zanimivo je tudi, da so na konferenci sklenili, da laburisti ne bodo več zahtevali novih podpravljenj industrije, temveč so se odločili, da bodo utrđili obstoječo državno vprašanje. Pri tem nastaja vprašanje, ali bodo začeli izvajati pravkar izdani zakon o podpravljenju železne in jeklene industrije?

Laburisti upajo dobiti novih simpatij z gradnjo stanovanj in s splošnim počitkom po petletni »revoluciji«.

Kot vse kaže, pa se laburisti niso mogli zediniti glede povišanja plač v prihodnjih dvanajstih mesecih. Sir Stafford Crips se je dal pregovoriti za zvišanje plač po 5 šillingov na teden ali 4 do 5 ošt, češ, da ta povišek ne bi povečal grožnje novega padca šterlinga. To pomeni, da je moral zakladni minister popustiti sindikalnim voditeljem, ki so s tem v zvezi nanj že dolgo časa pritiskali (vprašanje je ostalo odprto po znižanju vrednosti funta). To »popuščanje« proti sindikatni je značilno za to dorkinško zasedanje. Laburisti se čutijo prešibke, da bi sedaj sprejeli odločilen volilni boj s Churchillom. Z novo politiko rahlega dvigovanja plač si hočejo laburisti ustvariti dobo miru na področju dela, počasi pripeljati svoje finance v mirnejše vode, preden Crippsovih voda zopet ne vzemirja nova inflacijska nevarnost.

Odločen Achesonov diktat v Londonu:

Vse atlantske države morajo po svojih močeh sodelovati v ameriški oboroževalni tekmi

Od 15. do 19. maja je bilo v Londonu zasedanje sveta atlantskih držav. Zasedanje so se udeležili zunanji ministri držav članic, in sicer Acheson, Bevin, Schuman, Pearson, Van Zeeland, Stikker, Bech, Rasmussen, Lange, Benediktsson, Sforza in Da Mata.

Zadnje zasedanje je bilo »javno« in na njem so poleg ministrov, njihovih svetovalcev, nekaj mornariških oficirjev z belimi kapami, policajev in radijskih nameščenecv mogli prisostvovati tudi novinarji. To je bil nekak svečan zaključek, kjer je imel Acheson glavno besedo, prav tako kot je imel med konferenco samo. Ko so fotografirali opravič svoj posel, je spregovoril Acheson in njegov govor je prenašal radio. V kratkih besedah je najavil dve konkretni točki, ki jih je rešilo štiridnevno zasedanje.

1) Ustanovitev stalnega sveta s sedežem v Londonu, v katerem bo imela vsaka država svojega zastopnika. Njen stalni predsednik bo Američan, ki bo kontroliral delo pri izvršitvi nalog, ki jih vsaki posamezni državi nalaga atlantski pakt. V uradnih krogih navajajo dve imeni: Eisenhowerja in Bradleya. Bradley se je prvi izrekel za to »organizacijsko središče« pred dnevi v svojem govoru v Chicagu. Francoski zunanji minister Schuman je na svoji londonski konferenci označil ta način ameriške kontrole za zelo pametno zadevo. Dejal je: »Tako se ne bodo mogla ponoviti prejšnja nerazumevanja; še več, to središče bo preprečilo, da bi nastali novi nesporazumi.«

2) Zmenili so se, da je potrebna hitra vzpostavitev skupnega vojaškega obrambnega sistema. Potrebno je »sodelovanje« v vseh možnih oblikah in »svet je mnenja, da morajo vse sodelujoče stranke izrabiti ves svoj gospodarski potencial za vojaško obrambo. Zunanji ministri zahtevajo od svojih vlad, da vključijo vse sile za zgraditev obrambnega sistema atlantskega pakta.«

Po tem vidimo, da je Acheson zahteval od svojih atlantskih sodelavcev, da prične njihove države skupno tekmo v oboroževanju. Jasno je, da bo imel toževni ameriški pritisk resne posledice na državno upravo in gospodarstvo posameznih držav in

seveda tudi na njihovo notranjo politiko.

Poglejmo, kaj pomenijo za nekatere države vedno večji oboroževalni stroški. Dosedaj so imele pri oboroževanju največje stroške Anglija (7,6% celokupnega narodnega dohodka), Holandska (7%) in ZDA (6,4%). Druge države so imele razmeroma manjše stroške; najlažje pa so to zado opravile Belgija, Danska in Luxemburg, ki z oboroževanjem doslej niso posebno hitele. Če po mislimo, da znaša nacionalni dohodek v ZDA na posameznega prebivalca v enem letu 1665 dolarjev, v Franciji približno 400 dolarjev, v Italiji ter na Portugalskem manj kot 150 dolarjev, tedaj lahko zlahka ugotovimo, da bo dal lahko Američan brez kakšne posebne težave iz svojega žepa 100 dolarjev na leto, dočim bo Italijan precej debelo gledal, ko bo moral odšteti 9,5 dolarjev.

Izjava Achesona, ko se je udeleževal na »Britanic« v Liverpoolu, ki ga vozi domov, je bila v zvezi

s tem naslednja: »Žrtvujemo in nadaljevali bomo z žrtvovanjem vseh naših sil za mir in bomo nadaljevali z našo politiko pomoči državam, ki hočejo tako na vojaškem, kot na političnem področju braniti svojo neodvisnost in ozemeljsko nedotakljivost.«

Kot vidimo, je bil Acheson primoran obljubiti pomoč državam, ki so v prvi ofenzivni liniji ZDA in katere zaradi svojega gospodarstva na slabih nogah ne bodo mogle financirati svojih atlantskih obvez.

Toda jasno je, da so besede Achesona samo pesek v oči ob prvem neprijetnem občutku po vseh evropskih »atlantskih« prestonicah. Če bi bil Acheson pripravljen financirati obveze, ki so jih sprejele države na tej londonski konferenci, (povečanje stroškov v oboroževalni tekmi), tedaj ne bi bilo potrebno »sodelovanje« v vseh možnih oblikah, potem ne bi bilo potrebno »vključiti« vseh sil za zgraditev obrambnega sistema.

Države so prevzele nalogo, da plačujejo same posledice ameriške pustolovske politike. Toda pri tem bo nastalo vprašanje, kako bodo posamezne države zamašile luknje v svojih proračunih, ki jih bodo v njih naredile te vojaške priprave. Le pogledimo sklepe londonske atlantske konference: vsak po svoje kaže na možnost, ki bi prinesle denar za oborožitev. V Franciji se po tej konferenci zelo neprijetno spominjajo francoske vladne krize in vseh nepopularnih ukrepov, ki se jih je morala Bidaultova vlada poslužiti, da je spravila svoje vojaške izdatke (ki so jih zahtevali Američani) v sklad in nekakšno ravnovesje s prejemki. Zato je »Le Populaire«, ki se boji za ugled svojih ministrov v Bidaultovi vladi, upravičeno ogorčeno zapisal: »Če se ZDA počutijo tako vojaško močne, zakaj tudi same ne nosijo vseh bremen? Bidault bo moral kmalu računati s tem: omahovanjem »socialistov« tudi v parlamentu!«

Atlantski zunanji ministri so sprejeli težka bremena na svoje rame v Londonu, katerih posledice bomo videli kmalu v raznih proračunskih debatah o »dodatkih« državnemu proračunu v raznih evropskih parlamentih.

Menda so se posamezni zunanji ministri, ki so se vračali domov, tolažili edino z mislijo, ki izvira iz prejšnjih podobnih skupnih in integracijskih programov, namreč, da je pot od načrta do njega uresničitev zelo dolga.

NOVI LJUDJE na krmilu v Turčiji

27 let je vladala v Turčiji ljudska stranka kot naslednica Kemala Atatürkovega gibanja. Vendar pa se pot, ki jo je napravil Atatürk s svojim delom, ko je zgradil na razvalinah patriarhalno-teokratskega gospodarstva osmanskega cesarstva novo državo, ni držala. Turški popolisti so vedno več prilivali vode v Kemalovo vino, prešli so polagoma zopet pod vpliv konservativnih in klerikalnih krogov. Od bivšega »kamalizma« so prešli k odprti diktaturi.

Pred štirimi leti so na volitvah prvič v zgodovini nove Turčije dopustili nekakšno opozicijo. Volitve iz leta 1946 se zdavaj niso bile svobodne. Kljub temu pa si je opozicija vseeno pridobila 15% sedežev v parlamentu. Na vedno večji pritisk ljudskih množic je morala vlada demokratizirati turški volilni zakon. K preštevanju glasov so bili pripuščeni zastopniki opozicije, prepovedana je bila propaganda na voliščih, postavili so posebne kabine v volilne prostore itd. S temi ukrepi so turški »popolisti«, ki so se leta 1923 preimenovali v »ljudsko republikansko stranko«, hoteli pokazati, da turška »demokracija« ni samo na papirju, ampak da tudi stvarno funkcionira.

Volitve so pokazale, da turški volilci ne zaupajo več v obljube vladne stranke. Po uradnih podatkih bo imela demokratska stranka 400 poslancev v parlamentu, ljudska (dosedanja vladna) samo 70. Skupno število poslancev znaša 487.

V predvolilni kampanji se je izrekala za »liberalnejšo« gospodarsko politiko v državi, kar bo Američanom najbrže posebno všeč.

Novi turški parlament se je sestel v ponedeljek. Izvolil je novega predsednika turške republike v osebi Dje-lala Bayarja, voditelja demokratske stranke. Bayar je dobil 387 glasov proti 64. Bayar je bančnik in je prvi turški predsednik, ki ne izhaja iz vojaških krogov. Prejšnja predsednika republike Atatürk in İnönü sta bila generala.

Nova turška vlada je takole sestavljena: predsednik Adnan Menderes, pravosodstvo Halil Euziuruk, zunanje zadeve Fuad Keuprulu, državna obramba Sefket Inge, notranje zadeve Ruknetin Naslagiclou, finance Halif Ajan, gospodarstvo Zuhtu Velibek, šolstvo Ayni Bahman.

Zmaga demokratske fronte je dokaz, da je bilo turško ljudstvo sito politike republikanske ljudske stranke. Zmaga opozicije pomeni poraz diktature in na demokratski stranki je sedaj, da upostavi v Turčiji demokratske svoboščine prvič v njeni zgodovini.

MEDTEM, KO VLADA PO NEKATERIH DRŽAVAH NA SVETU LAKOTA

V ZDA uničujejo živila da ne bi padla njih cena na svetovnem trgu

Ameriško poljedelsko ministrstvo razpolaga z ogromnimi količinami tako imenovane odvišne hrane in ne ve, kaj naj počne z njo. Najprej je nakopičilo milijone bušjev krompirja, potem masla, jajc, konzerviranega mleka, pšenice, graha, koruze in druge hrane. Vrednost teh neizkoriščenih zalog znaša 3.947.423.790 dolarjev.

Kako je prišlo do teh zalog »odvišne hrane«?

Da bi obdržale visoke cene hrani, je ameriška vlada odkupila velike količine hrane in jih seveda še dalje odkupuje. To je storila zato, da bi se na notranjem trgu ne povečala zaloga in ne bi cene padle. Tako so na umeten način obdržali cene hrani Kljub temu da so prišle cene hrani v zadnjih štirih mesecih rahlo padati, so danes še vedno 200% višje kot pred vojno.

Problem »odvišne hrane« je prišel tudi pred ameriški kongres, kjer so

Organizacija za poljedelstvo in prehrano (FAO) je v Rimu pred dnevi zaključila svoje desetdnevno zasedanje. Na njem so ugotovili, da ta organizacija ni v zadnjih štirih mesecih dosegla nobenega uspeha glede pošiljanja viškov živih bogatih držav v one, kjer vlada pomanjkanje in katere zaradi deviznih razlogov niso zmogljive uvažati hrane na podlagi redne trgovine.

Jugoslovanski delegat je na tem zasedanju poudaril, da je to posledica dejstva, da je FAO lani zavrnila jugoslovanski predlog o uvedbi mednarodnega kliranga za viške. Pripomnil je, da bi se lahko našla pot za razdeljevanje rednih viškov brez kakšne ovire za svetovno trgovino. O tem jugoslovanskem predlogu se bo posvetoval poseben odbor in bo o doseženih rezultatih poročal na prihodnji seji FAO!

Pa poglejmo, kakšnih metod se danes poslužujejo ZDA, da bi uspele drago prodajati svojo »odvišno« hrano:

nekaj tednov razpravljali o tem, kako bi jo vnovčili ali pa celo uničili.

»Odvišnega« krompirja imajo danes, v ZDA 50 milijonov bušjev. Poljedelsko ministrstvo je v pričelku predlagalo, da se celotna količina krompirja takoj uniči! Pozneje pa so se odločili, da bodo krompir »preparirali«, tako da bo za človeka neužit. S tem so preprečili, da bi cena krompirja padla.

75.918.088 funtov »odvišnih« jajc imajo v zalogi. Njihova vrednost znaša 98.116.167 dolarjev. Če bi ta jajca prišla na tržišče, bi njih cena znatno padla in bi gotovo ne bila 200% višja kot pred vojno. Poročajo, da se je že četrta milijona funtov jajc, ki jih imajo v zalogi, že pokvarilo. Kljub temu pa ameriška vlada še vedno kupuje jajca, samo da obdrži visoko ceno.

Ameriško poljedelsko ministrstvo

ima še na razpolago: 274.723.864 funtov »odvišnega« konzerviranega mleka, 100.736.962 masla, 25.307.369 sira, 57.651.595 suhega sadja, 627.480.126 funtov koruze, 475.034.491 funtov »odvišne« pšenice itd.

Skladiščni stroški znašajo za vso to hrano 25.000 dolarjev na uro, kar pomeni, da znašajo stroški za to »odvišno« hrano na leto 200 milijonov dolarjev.

Po zgoraj navedenih uradnih podatkih vidimo, da morajo ameriški potrošniki kupovati hrano po ceni, ki je 200% višja, kot pred vojno, istočasno pa morajo vračati državi v obliki davkov za uničevanje tako imenovane »odvišne hrane«, katerega cena bi v primeru, da pride na svetovno tržišče znatno padla. Ti torej plačujejo državi, da se obdrže visoke cene, to pomeni, da plačujejo zato, da slabo kupijo.

DVA POPOTNIKA IZ TIBETA sta prišla v Hongkong

Sredi zime se je med vojno leta 1942 odločil Heinrich Himmler, da pošlje v Tibet ekspedicijo, ki bi v teh neznanih gorah poiskala sledove germanske rase. Ta ideja je obšla Himmlerja, ker je hotel na enak način dokazati, da so Japonci »evernoarijske rase« in da zato ni za nacistično »ramoto«, če se z njimi večježe. To misijo, ki naj bi »izdala svetovnemu židovstvu« smrtni udarec, je naložil mlademu nacističnemu profesorju Gustavu Hencku in njegovi ženi Berti, fotografski po poklicu.

Hencka sta imela svojo misijo za »važno in mistično lenuharila«. V vseh treh letih sta preživela, kakor sama izjavljata, samo dva slaba trenutka!

Prvega takrat, ko sta se s težavo prebila v neko oddaljeno dolino, kjer sta mislila, da bosta našla »ramoto«, sta pa našla »samo« semite. Drugega pa, ko jima je zadnje poletje zmanjkalo denar in vsa sredstva ter sta se morala odločiti za odhod.

Mislila sta se torej leta 1949 prebiti v Rusijo, ki jo imajo zasedene nemške čete. Bala sta se samo, da ne bi na obrobni visoki predehli naletela na ostanke rdečih

čet. Zato sta se raje premaknila v smeri proti Kitajski. Neprijetno presenečenje sta doživela na meji, ko sta prišla v stik s četami kitajske ljudske vojske. Imela sta srečo, ker so jih smatrali za norca. V sedmih letih sta se pomikala po predelih, kamor ne pridejo vesti z ostalega sveta. Prav do svojega prihoda na Kitajsko sta bila prepričana, da je nacistična Nemčija s svojim japonskim zaveznikom dosegla sigurno zmago.

Kitajske čete so jima pustile svoboden prehod. Po potovanju, polnem nepričakovanih dogodkov, sta prispela v Cunking, kjer ju je slišal neki Američan, da govorita nemški. Ta Američan se je ravno pripravljal, da odide po zračni poti v Hongkong. S seboj je odpeljal tudi Henckova.

Sedaj sta Henck in njegova žena v Hongkongu. Svoje dneve preživljata v hotelski sobi ob branju časopisov. Zanj plačujejo račune ameriške oblasti.

Nečuvno je dal Henck naslednjo izjavo novinarjem: »Razumete! Če ni nordijskih tajn v Tibetu, je pa uran in Američani bodo morda potrebovali človeka, ki pozna to pokrajino do dna...«

Ze štirinajst dni je poplavljen provincia Manitoba v Kanadi. »Rdeča reka« je narasla za 9 metrov. Na sliki vidimo mesto Winnipeg pod vodo. Poslopje deželnega parlamenta zgleda kakor majhen otok. Preko 100.000 ljudi so evakuirali. Živino, ki je niso mogli rešiti so pobijali kar s strojinami.

GLOBUS

Velika nesreča se je pripetila med procesijo v bližini Benetk. V trenutku, ko je šla procesija preko žibkega mostu, se je ta porušila. Pri nesreči je nastala zmešnjava. V vodo je padlo večje število otrok, od katerih so 38 rešili, 15 otrok pa je izginito v vodi.

V Gelsenkirchenu je nastal v rovu, globokem 960 metrov kratek stik. Vnel se je jamski plin in nastala je eksplozija, pri kateri je našlo smrt 75 rudarjev, v trenutku eksplozije je bilo v rovu 130 rudarjev. Stevilni ranjenci se bore s smrtno.

250 ton eksploziva, bomb, min in drugega vojaškega materiala je eksplodiralo v South Ambroju. Eksplozija je bil na pomolu in so ga hoteli vkrcati na ladjo za Pakistan. Pri nesreči je bilo 27 mrtvih, škoda pa je bila za 20 milijonov dolarjev. Krita je samo za 4 milijone.

V Milanu je bil obsojen župnik don Carlo Villa na dve leti zapora in 50.000 lir globe zaradi kupčije s kokainom.

Dve belgijski lovski letali sta se zaleteli. Medtem, ko se je prvo razletelo na tleh je drugemu uspel zasilen pristanek. Prav tako poročajo o podobni nesreči angleškega letalstva. Dve letali, ki sta se dvignili iz letalonosilke »Implacable« sta se zaleteli. Samo nekaj članov posadke obeh letal se je rešilo.

Kronika

V nedeljo so splovili v ladje-delnici Sv. Marka motorno ladjo «Australia», ki bo plula na progi Trst-Avstralijska. Njena nosilnost je 13.000 ton, dolga je 152 m, široka pa 21 m. Njena brzina bo 18 vozlov na uro. Prevažala bo 790 potnikov in bo imela 220 mož posadke.

Partizani III. sekcije II. okraja so imeli svoj aktiv, na katerem je tov. Galimberti podal kratak politični pregled o tržaškem vprašanju. Nato so izvolili odbor sekcije.

Civilna policija opozarja vse motocikliste in avtomobiliste, da morajo poskrbeti za dobre glasilce pri svojih vozilih, ker se prebivalstvo pritožuje zaradi neznoznega ropota. Proti kršilec bo policija nastopila po zakonu.

Z motorjem sta se pri Nabrežini ponesrečila 31-letni Rossit Luigi iz drevoreda XX. septembra in 30-letni Sferza Mario iz ul. Belin. Rossit bo moral ostati 45 dni v bolnici.

Z deli za odstranitev zelenega mostu na kanalu so končno pričeli in od torka je preko tega mostu tudi ukinjen promet tramvaja št. 8. Most bodo dali v muzej. Izgrajen je bil leta 1858.

Cilni Osvobodilne fronte iz Sempolaja so se preteklo soboto zbrali na maozičnem sestanku ter se pogovorili o političnem položaju in o kulturno-prosvetnih vprašanjih. Tov. Bole je poročal o političnem položaju, tov. Samsa pa o političnih kolonijah. Vse zavedne matere so izjavile, da ne bodo posilale svojih otrok v italijanske kolonije. Na sestanku je bilo tudi razvidno, da se vračajo zapeljani ljudje na pravo pot.

Pred tržaškim sodiščem se je nadaljeval proces proti policajem, ki so pri zaslišanju pretepali nekega Zidaricha. Zagovorniki policajev so hoteli s svojimi navedenimi dokazati, da je zdravnik, ki je po pretepanju pregledal Zidaricha, član ES in da je zato šel Zidarichu na roko, samo da bi lahko blatili civilno policijo.

Lonjerski partizani so poslali tov. Titu ob njegovem rojstnem dnevu brzojavko, v kateri izjavljajo, da bodo stali zvesto ob strani jugoslovanskih borcev in tov. Tita.

Novo državno telefonsko centralo v poštni palači in obalno radijsko postajo na Konkonelu so otvorili pretekli ponedeljek.

Strašna nesreča je preteklo soboto zadela družini Lombardo iz ul. Tarabochia in Pozzarelo iz ul. Commerciale. Ob 14. uri popoldne sta se igrali v stanovanju v ul. Tarabochia sestrini 4-letna Lidija Lombardo in 2 in pol letna Gizela Pizzarello. V tem trenutku je Lidijina mati odnesla smeti na dvorišče. Še preden je nesrečna mati odšla z dvorišča, sta padli z okna v 4. nadstropju na dvorišče obe deklici, ki sta kmalu nato v bolnici podlegli poškodbam. S kruto prizadetimi družinami je sočustvovalo vse prebivalstvo in pogreba se je udeležilo veliko število otrok in mater.

V petek so se sestali partizani I. Okraja in se pogovorili o svojih vprašanjih. O političnem položaju je poročal tov. Tine. Izvolili so nato svoj odbor. Plenum so imeli tudi partizani v Skofljah.

Desno nogo si je zlomil 61-letni Panzini Mihael, ko ga je na drevoredu XX. septembra povozil motociklist.

Planinsko društvo Trst je imelo pretekli petek sestanek. Med drugim so določili, da bodo vsak mesec trije izleti. V nedeljo bo izlet v Momjan v Istro, 4. junija na Nanos, 18. junija na Trnovski gozd, 25. junija pa v Beneško Slovenijo.

Novoizvoljeni izvršilni odbor ASIZZ je imel svojo prvo sejo. Zene so obsodile kominformovsko politiko glede Trsta in potuhnje. nost «Demokracije», ki soglašajo s pošiljanjem slovenskih otrok v italijanske politične kolonije.

Vsi zavedni starši bodo poslali otroke na letovanje v Slovenijo

Vpisovanje otrok v politične kolonije, ki jih organizira Podporno društvo s pomočjo ASIZZ, je v polnem teku. Vse kaže, da se bo v splošnem vpisalo v kolonije več otrok, kot jih določa plan. Veliko število otrok vpiše matere zlasti v mestu. Starši se namreč prav dobro zavedajo, da bodo njihovi otroci v kolonijah v Sloveniji mnogo pridobili na zdravju in tudi v vzgoji. Spominjajo se preteklih let, kako so bili otroci pridni in mirni po svojem povratku iz kolonij.

Seveda so se na nasprotni strani vsi naši sovražniki zakleli, da preprečijo odhod naših otrok v kolonije v Slovenijo. Pri tem jim ni prav nič mar, če se bodo otroci v italijanskih kolonijah odtujili svojemu narodu. Za pošiljanje otrok v italijanske kolonije agitirajo poleg italijanskih šovinistov tudi slovenski kominformisti, Demokratska zveza in del učiteljstva. Ponekod se dogaja, da se starši boje poslati otroke v Jugoslavijo, češ, potem jim bodo dajali učitelji slabe redove. Vse to kaže, kako se izvajajo na starše pritisk.

Toda zavedni starši ne bodo klonili in ne bodo dopustili, da bi se njih otroci potujčevali. Vse matere se morajo zavedati, da pomeni pošiljanje otrok v italijanske šovinistične kolonije izdajanje naših narodnih interesov, odtujevanje otrok lastnemu narodu. Zato ne sme biti nobene zavedne slovenske matere, ki bi sama pomagala pri potujčevanju lastnega otroka. Za naše ljudi mora biti že dovoljno opozorilo, da sedi v odboru za te kolonije Lega Nazionale, ki je že za časa Avstrije usmerjala vse svoje delovanje k potujčevanju Slovencev in Hrvatov.

In take kolonije zagovarjajo in propagirajo slovenski kominformisti in «demokratni» Delov, «Demokracija», «Laboratore» itd. pozivajo starše, naj pošljejo svoje otroke v Italijo, češ da tam ne bo z njihovimi otroki političnih špekulacij. To pisanje pa jim je sila nerodno in se zvišajo pri tem kot modrasi v precepu, ker se pač zavedajo, da je to izdajalski posel. «Delo» na primer napada naše prizadevanje, da bi odtegnili slovenske otroke poitalijanevanju in pravi o nas: «V svojem časopisu vodijo že nekaj tednov zagrizeno šovinistično gonjo proti tem kolonijam z namenom, da bi pritegnili slovenske starše na svoj mlin.» Vsaka obramba slovenstva je torej za izdajalce pri «Delu» šovinizem. Pri tem pa so tudi smešni. Najprej pišejo, da bi hoteli dobiti v roke nadzorstvo nad slovenskimi otroci v italijanskih

kolonijah slovenski liberalci in klerikalci, potem pa pravijo, da mi odvrčamo slovenske učitelje, da ne bi vlagali prošnje za nadzorstvo nad slovenskimi otroci v teh kolonijah ter da bomo odgovorni mi, če bodo slovenski otroci ostali brez slovenskih vzgojiteljev. Ker bi mi lahko vplivali le na naše učitelje, bi iz tega pisanja torej smel vsakdo sklepati, da bi pri «Delu» želeli, da bi slovenske otroke nadzorovali atitistični učitelji, kar je seveda absurd.

V enako smešen položaj je zašel tudi «Il Lavoratore». Najprej

II. KONGRES ZAM izraz moči mladinske organizacije

25. junija bo II. kongres ZAM za Tržaško ozemlje. V zadnjem času so spričo velike aktivnosti mladine dozoreli pogoji, da se skliče ta kongres. Mladina je šla takoj po konferenci Komunistične mladine na delo in sedaj se že kažejo sadovi. Mladinske vrste so se okrepile in razširile, trenutna deorganizacija, ki je nastala ob resoluciji Kominforma, je bila odpravljena in ZAM se povsod organizacijsko jača. Mladinska organizacija sicer še ni po številu enako močna kot je bila pred omenjeno resolucijo vsekakor pa ne zaostaja po njej v pogledu kakovosti.

Sedaj so ustvarjeni vsi pogoji za kongres mladine. Z veliko aktivnostjo so dosledni mladinci, ki so vedno ostali zvesti načelom in liniji ustanovnega kongresa ZAM, privedli na pravo pot mnoge mladince, ki so jih v začetku visokodoneča gesla in prevare zavedle, ki pa so bili vedno pošten. S tem pa se polagoma toda vztrajno odstranjujejo vse zle posledice, ki jih je vnesla resolucija Informbiroja tudi v tržaške mladinske vrste.

Po drugi strani je mnogo prispevalo k temu razčiščenju tudi dejstvo, da vidaljevska ZAM dejansko niti več ne obstoja, da se spominjajo nanjo le ob redkih prilikah in da so mladinsko delovanje s svojo novo linijo popolnoma uresničili ter onemogli velikiemu številu mladincev vsako udejstvovanje.

Ravno zato bo bodoči kongres mladine še večjega pomena, bo nova etapa v obnavljanju krepkega mladinskega gibanja pri nas,

piše v naslovu svojega članka o kolonijah, da se vrše okoli kolonij politične špekulacije in protestira, ker niso vključeni v odbor za kolonije tudi oni, nato pa poziva vse slovenske in italijanske starše, naj vpišejo otroke v italijanske kolonije, da preprečijo politične špekulacije s temi kolonijami. V pogledu kolonij se je znašla s kominformisti na isti liniji tudi «Demokracija», ki tudi protestira, ker niso njeni ljudje zastopani v odboru in hkrati poziva slovenske starše, naj pošljajo svoje otroke v italijanske potujčevalnice.

Spričo vseh teh spletk bodo pač vsi slovenski in italijanski demokratski starši napravili do otrok svojo dolžnost in jih poslali v Slovenijo, kjer ni nikakega šovinizma niti političnih špekulacij, temveč samo skrb za zdravje in vzgojo otrok.

KREPITEV razrednih sindikatov

Sindikalni položaj se v Trstu v zadnjem času vedno bolj razčiščuje. Na eni strani se Enotni sindikati ucinjajo Delavski zbornici, ki pa noče ničesar slišati o sodelovanju z njimi, na drugi strani pa voditelji «Enotnih sindikatov» zmerjajo in napadajo Delavsko zbornico. Vse to pa postaja že smešno in še bolj odpira oči delavcem.

Vidalijevci se tega dobro zavedajo, zato so napeli vse sile, da bi vsaj na videz dokazali, kako so močni in kako jim delavstvo v velikem številu sledi. Te dni so začeli pošiljati delavcem pozivnice, naj se iz tega ali onega vzroka oglasi na Enotnih sindikatih, tam pa jim vsiljujejo po izkušenih metodah svoje izkaznice. To pa je najboljši dokaz, da se njih stavba majne in škriplje. Če bi delavci cenili izkaznice Enotnih sindikatov, ne bi jih bilo treba siliti, da jih sprejemajo, temveč bi prišli sami ponje.

Delavcem je odprla še bolj oči tudi zadnja polurna stavka proti ljudski oblasti v coni B, ko so stavkali vsi od trgovcev do bankirjev, od fašistov do kominformistov, Vodstvo Enotnih sindikatov pa je hotelo te dni napovedati splošno stavko proti coni B, kar pa jim je spodletelo. Tržaški delavci pravijo: «Čemu naj bi stavkali prav proti oni coni, ki nam je edina priskočila na pomoč ob tritedenski stavki?» Vidalijevcem pa seveda ni nič mar, ker morajo delati po ukazih. Glavno je zanje blatenje ljudske oblasti, če pa delavci v coni A dobijo prave glačovne plače, je to nekaj postranskega.

Velik delež pri razčiščenju sindikalnega položaja pa ima akcijski sindikalni odbor za obnovo razrednih sindikatov. Na njegovo pobudo so se ustanovili akcijski odbori v podjetjih in tudi po nekaterih vaseh. Od njegove ustanovitve dalje se je obnovila strokovna zveza prosvetnih delavcev, svoj sindikat so obnovili novinarji, kmetje so ustanovili svojo zvezo, ki sicer ni formalno povezana z akcijskim odborom, ki pa podpira njegovo linijo.

Nedolgo tega pa so obnovili svoj sindikat tudi pekovski delavci, kar je seveda razburilo vidaljevce in tudi Delavsko zbornico. Oboji so v svojem časopisu napadli novi sindikat, ker jih silno boli, da se delavstvo v vedno večjem številu vrača na edino pravilno razredno pot. Sindikalno delo se je poživelo tudi med tiskarji, ki so izvolili svoj akcijske in tovarniške odbore.

Vse to delo seveda ni lahko, ker vidaljevci zlasti v velikih tovarnah izvajajo na delavce hud pritisk. Toda ves ta pritisk ne more ustaviti resnice in razkranje vidaljevskih sindikatov, ki tudi s prisilnim deljenjem sindikalnih izkaznic ne bodo rešili svoje barke.

Sv. KRIZ

V Križu se sedaj pripravljajo na ustanovitev Partizanske zveze. Svojo Partizansko zvezo so imeli že takoj po osvoboditvi; skrbela je za svoje padlih, napravila padlim spominsko ploščo pred pokopališčem ter tudi lep spomenik na pokopališču. Grobovi padlih so bili vedno okrašeni s cveticami in na njih je vedno vihrala zastava. Po resoluciji pa, ko je Partizanska zveza padla v roke kominformistov, so na naše padle popolnoma pozabili. Žalostni bi bili grobovi partizanov, če bi zanje ne skrbele naše organizacije.

Prosvetno delo, ki je po resoluciji Kominforma za nekaj časa zamrlo, se polagoma zopet vzbuja k novemu življenju. Tako je bilo treba na novo ustanoviti pevski zbor, ki šteje danes že 17 članov. Pod vodstvom dirigenta tov. Jagodica je zbor nastopil letos na štadionu «Prvega maja» in bil za vestno delo in polnoštevilno udeležbo na proslavi nagrad z enodnevni letom v Opatju.

SVETO LETO je dvignilo tudi Vidalija

Leto. Gospodovo 1950 je sveto leto. Zato so v modi romanja, vsakdo pa pri tem roma po svojem okusu. Na romanje v Italijo se je spravil tudi Vidali. Prvi hip se nas je polotila skušnjava, da bi njegovo romanje primerjali Križevemu potu, potem pa smo videli, da je imelo manj postaj in da je bilo po samih Vidalijevih besedah z rožcami poslano, pa smo se zato premislili. Vsekakor moramo Vidaliju priznati, da je šel na to pot z gorečnostjo pravega srednjeveškega romarja. Pri tem ga je seveda vzpodbujal njegov italijanski šovinizem.

KPI je ugotovila, da so postali fašisti premlatni nacionalisti, zato je vzela kar ona v roke monopol italijanskega imperijalizma in šovinizma. V ta namen pa je najolj primeren Vidali. In res, koder je hodil, povsod so ga fašisti, študentje, ezuli in podobna družina navdušeno pozdravljali. Vidali se je o tem sam pohvalil v svojem intervjuju v «Laboratoru». V tem intervjuju je podobno kot Bartoli dejal, da je kar usoda Italije odvisna od Trsta. Prva postaja njegovega romanja je bila Padova. Tu so ga ezuli in študentje navdušeno sprejeli. Nato je govoril v Genovi, kjer

je bil tudi sprejem silno navdušen. Mnogi istrski ezuli so mu prihiti stiskali roke. Podobno je bilo v Firencah, v Sesto San Giovanni, v Milanu, v Vidmu. Povsod navdušenje za linijo KPI v pogledu Tržaškega ozemlja!

Pri tem pa smo opazili v kominformističnih listih veliko rezerviranost. O zadnjem Vidalijevem zborovanju v Vidmu je napisal «Il Lavoratore» komaj 14 vrst. Vse kaže, da ni v Trstu primerno objavljati tega, kar je Vidali govoril. Kar lahko prebavijo želodec v Italiji, v Trstu namreč še ni prebavljivo, vrste bi se lahko še bolj zredčile!

Vidali je tudi povedal, da je po Italiji tisoče zborovanj, kjer na pobudo KPI govorijo o Tržaškem ozemlju. KPI hoče torej zbuditi v italijanskih množicah šovinizem, da bi jih odvrnila od konkretne borbe. To so vedno počeli le kapitalisti in imperialisti. Sedaj je to naloga kominformistov. Po Vidalijevih besedah naj bi italijanske delavske množice res ne imele drugih skrbi kot vprašanje Trsta. V svojem intervjuju namreč pravi, da je bil onega dne, ko je govoril o STO, v Sesto San Giovanni skoraj pra-

konkretno delo, s katerim bodo pritegovali vedno nove mladince v svojo organizacijo.

Mladinci so se začeli za svoj kongres pridno in resno pripravljati. Mestni odbor ZAM za Trst je v ta namen razpisal predkongresno tekmovanje, ki bo zajelo vso slovensko in italijansko antifašistično mladino, zvesto liniji ustanovnega kongresa. Tekmovanje traja od 22. maja do 22. junija.

Ob razpisu tekmovanja je mestni odbor pozval mladino, naj napne vse sile, da bo II. kongres mogočna manifestacija proti kominformizmu in imperijalizmu, za boljše življenje vse mladine.

znik za vse prebivalstvo. In to ravno v tem milanskem predmestju, kjer delavci že dolgo časa stavkajo za izboljšanje svojih življenjskih pogojev!

V Milanu je Vidali dejal: «Italijani, pomagajte nam rešiti Trst!» V svojem govoru je uporabljal iste argumente, kakor tržaški fašisti in klerikalci in izjavil, da nas vzdržuje in reši Italija. Ko je govoril o rekvizicijah raznih vil po vojaščinah, je vzkliknil: «Kdo plača vse te stroške? Vi, meščani, italijanska vlada in italijanski davkoplačevalci. Italijansko zakladno ministrstvo mora plačati za vse to od 16 do 18 milijard lir na leto!»

Vidali je v Milanu tudi povedal, da bitka za cono B ne bo izgubljena, če bodo Italijani podprli njegovo borbo. Vse to je seveda najbolj pristen šovinizem, še bolj pa bi bil ta šovinizem jasen, če bi bili kominformisti v svojih časopisih povedali vse, kar je Vidali govoril.

Po tem svojem «zmagovitem» pohodu se bo Vidali v Trstu oopočil, 28. maja pa bo govoril v Rimu. Ne vemo, ali ga bo sprejel tudi papež. Vsekakor mož zaradi svojega apatritizma to prav gotovo zasluži. Mi smo prepričani, da bo imel Vidali tudi pri rimskih fašistih in šovinistih obilo uspeha, prepričani pa smo tudi, da zdravu italijansko delovno ljudstvo ne bo sledilo njegovemu hujskanju niti šovinistični liniji KPI, ker je na lastni koži občutilo vse težke posledice imperalistične in šovinistične politike.

ŽIVLJENJE IN BORBA

PO ANGLOAMERIŠKEM PODROČJU STO

ŠTIVAN

Iz naše vasi, tu na meji slovenstva, se le malo oglašamo v časopisju. Pa saj je naša vas majhna, šteje komaj 16 hiš in življenje teče precej mirno, brez večjih pretresanj in dogodkov. Vaščani se preživljamo z delom v ladjedelni ali v tovarni Solvay v Trzinu, nekaj jih je zaposlenih pri vodovodu. Polja je zelo malo in še to je oddaljeno v bregu pod Medjo vasjo. Vsa ravnina pod cesto, ki ji pravimo »pa-lude«, je last prince Turn Taxisa in je zadnje čase precej zapuščena. Nekoč so na primer pridelali na tem zemljišču kakih 200 hl vina, sedaj pa ga pridelajo komaj 2 hl. V starih časih so tód sejali tudi riž in je delovala luščilnica riža. Sedaj je seveda vse to opuščeno.

Kar se javnih del tiče, govore o razširitvi vodovoda, češ da bo primanjkovalo vode, odkar so napeljali vodo iz istega vira tudi na

Kras. Obnova naše stare cerkve le počasi napreduje, saj dela v njeni notranjosti samo 1 zidar. Poleg tega tudi bonificirajo močvirnato zemljo. Pri teh delih je zaposlenih kakih 40 delavcev, ki pa so večinoma Furlani. Mnogo so si obetali od ribiške vasi ob izlivu Timava. Govorili so, da lahko ulovijo do 300 ton volpin (skočic), toda doslej se je ribolov le slabo obnesel. Pri prvem poskusu so ulovili le kakih 10 kg skočic in domačini pravijo, da ne bo mnogo kruha iz te moke.

O italijanski šoli smo že pisali v časopise, saj vemo, da hodijo v to šolo le štirje učenci in še od teh sta dva Slovence, ki jih pošilja kominformistična mati iz Devina. Sedaj pa govorijo, da bi to šolo, ki je v ribiški vasi, prenesli prav v Štivan. Domačini seveda vsi temu nasprotujemo, ker hočemo tudi na tej skrajni meji odločno braniti svoj jezik in svojo narodnost.

Knjige, ki prihajajo iz Jugoslavije niso več dobre za kominformiste, pa čeprav so to Maršovi, Engelsovi in Leninovi spisi; prav tako so nenadoma postale pohujšljive knjige slovenskih in tujih naprednih pisateljev.

Vedite vsi, da ta pot ne vodi v tisto našo svetlo bodočnost, kateri smo s krvavimi žrtvami odprli vrata.

Pepl

BARKOVLJE

Naše prosvetno društvo »M. Matjašič se marljivo pripravlja na praznovanje 60 letnice ustanovitve prvega slovenskega prosvetnega društva v Barkovljah »Adrijeh«. Proslava bo prve dni julija v Barkovljah samih delno pa tudi, če ne bo posebnih ovir, na morju. V načrtu je, da bo razen prireditelja sodelovalo tudi več drugih prosvetnih društev tako z nastopi pevskih zborov kakor tudi s folklornimi skupinami. Društvo bo ob tej priliki izdalo tudi posebno brošuro, ki bo prikazala 60 let slovenskega prosvetnega življenja v Barkovljah. Da bo ta prikaz čim točnejši in popolnejši, vabi društvo vse stare člane »Adrijeh« kakor tudi sedanje člane društva, da se zglase na sedežu društva v Barkovljah, kjer bodo pripovedovali svoje spomine na stara leta. Vsi ti spomini bodo zabeleženi v brošuri. Vsi ki imajo kakšno pisano gradivo ali pa fotografije iz časov 60letnega delovanja so naprošeni, naj ga prinesejo na sedež. Po uporabi jim bo to gradivo vrnjeno.

Barkovljansko prosvetno društvo poziva prav vse Barkovljane, da sodelujejo pri pripravah za ta pomembni jubilej, ki naj pokaže, da našega slovenskega ljudstva ob naši obali ni in ne bo uničila nobena sila, pa naj si za to še toliko prizadeva.

Jože

REPENTABOR

Preteklo soboto smo spremljali na njegovi poslednji poti tov. Alojzija Furlana, gostilničarja in posestnika, ki je umrl v 65. letu starosti. Njegova smrt nas je zelo prizadela in ganila, saj je bil pokojnik zaradi svojega dobrega značaja in pridnosti zelo priljubljen

Zadnja pot tovariša Furlana.

pri vaščanih in pri številnih drugih ljudeh, ki so ga poznali.

Tov. Furlan in njegova družina so bili vedno zvesti svojemu narodu. Za časa osvobodilne borbe so mnogo pomagali partizanom, lani pa je bil tov. Furlan izvoljen na listi Ljudske fronte za občinskega svetovalec. Pogreb s številnimi venci in cvetjem ter veliko množico ljudstva je pokazal, kako je bil pokojnik priljubljen. Krsto in vence so nosili občinski svetovalec, ob odprtem grobu pa se je poslovil od umrlega tovariša repentaborski župan tov. Bizjak. Pogreba so se udeležili poleg velike množice tudi zastopniki Ljudske fronte in OF iz Trsta.

DEVIN

Prav nič razveseljivega ne zveš, če greš v Devin. Otroci, ki se igrajo ob cesti, se pogovarjajo italijanski, greš dalje, srečaš gručo deklet in fantov in tudi ti go-

vore italijanski. Vprašuješ se, od kdaj je v Devinu toliko tujcev. Toda žal so vsi domačini, slovenski otroci slovenskih staršev, ki jih je fašizem tako moralno zlomil, da so pozabili, da so Slovenci, kar se je pokazalo posebno po resoluciji Informbiroja. Od tedaj namreč jim sploh ni mar za slovensko besedo, ne za slovensko pesem, niso jim mar slovenske kulturne prireditve. Kako žalostno, da se Slovenci ne zavedajo, da le s kulturnim in prosvetnim delom v svojem materinem jeziku bomo uveljavili svojo enakopravnost in svojo narodnostne pravice, ki nam jih zlasti na tem ozemlju na vsak korak kratijo tujci.

Sv. KRIŽ

Prejšnji mesec so imeli Križani knjižno razstavo, za prihodnji mesec pa se jim obeta ustanovitev knjižnice. Tudi imajo Križani priliko, da enkrat mesečno slišijo kako kulturno predavanje.

Tudi dramsko družino so v Križu sestavili po daljšem premoru. Da so bili Križani vedno dobri igralci, se še spominjamo iz časov pred resolucijo in takoj za njo, ki so nastopili še z igro »Učiteljica«, ki je daleč naokrog žela velik uspeh. Tudi sedanja dramska skupina je pridno na delu. Pod vodstvom člana tržaškega narodnega gledališča tov. Staneta Raztresena pripravljajo štandekerjevo igro. »Prevara«, s katero bodo nastopili v začetku junija na prostem, in sicer na dvorišču hiše štev. 267 pri Tretnjaku Mariji.

V zadnjem času je nekatere starše precej razburilo, da so učitelji njihove otroke pač iz strahu morda, da ne izgube službe, zapisali v počitniške kolonije za Italijo. V te kolonije naj bi odšli slovenski in italijanski otroci, s čimer bi bil dosežen cilj raznarodovanja. Pokroviteljstvo nad temi kolonijami imajo namreč zastopniki raznih strank, med katerimi prednjači »Lega Nazionale«. Čeprav je cilj take kolonije kominformistom dobro znan, ga vendar še podpirajo, toda nekateri starši so se pravočasno zavedli namena reakcionarjev in odbili vpis otrok v take kolonije.

Kako malo je svetokriški kominformistom mar slovenskega jezika in sploh slovenske kulture so že večkrat dokazali, naravnost kričeč primer pa se je zgodil dne 30. aprila, ko so v Križu, v tej 100% slovenski vasi priredili v čast prvega maja igro v italijanskem jeziku. Pod izgovorom, da so internacionalisti, kominformisti naravnost odvajajo naše ljudstvo od slovenske kulture in skušajo tako spodbijati tla njihovega obstoja. Čas bi že bil, da bi ljudje spregledali, kam vodi njih napačno pojmovanje internacionalizma. Toliko krvi smo Slovenci že prelili za našo besedo, zdaj pa je zanje vse to »vergognoso passato« in zato Križani ogorčeno vprašujejo gospoda Košuto, ki je italijansko igro režiral, če resno misli, da Slovenci šele sedaj napredujemo, ko je on postal zaščitnik slovenske kulture.

Tudi grobov padlih žrtev ne puste kominformisti pri miru. Ko so naše organizacije položile dne 30. aprila vence na spomenik padlim, so kominformisti sneli trakove v slovenskih barvah z zvezdo in pustili le vence. In ko je policija s spomenika snela zastavo, so vzkliznili: »če bi je oni ne, bi jo pa mi«.

CVETKE iz tržaških listov

V »Demokraciji« smo brali tale naslov: »Naši otroci v slovenske počitniške kolonije«

Ostrmeli smo, ko smo ta naslov brali, toda v članku smo takoj videli, da je šlo za napako in da bi se moral glasiti: »Vsi naši otroci v... Italijo!«

V istem listu se član »akceljskega odbora« dr. Ferfolja pere in opravičuje ter pravi, da je šel leta 1918. po Italijane, ker je v pomanjkanju vsake oblasti v mestu zavladala sodbga.

Mislimo, da je to slabo opravičilo. Bolje bi vsekakor bilo, da bi nekaj dni vladala »sodrga«, kakor pa da je potem 21 let vladal fašizem. Vsekakor pa ostane dejstvo: dr. Ferfolja je šel po Italijane! Sicer pa nam tudi ni jasno, koga misli dr. Ferfolja z besedo »sodrga«.

»Demokracija« ugotavlja, da se videljevske vrste redčijo in piše: »Če so jih razočaranja kaj naučila, potem vedo, da je njihovo mesto samo med nami. V naših vrstah ne bodo služili nobenemu internacionalizmu, temveč samo sebi in svojemu narodu...«

Bolj pravilno bi vsekakor bilo: temveč samo papežu in Trumanu.

»Giornale di Trieste« je objavil jokavi govor, ki ga je imel tržaški župan Bartoli skupini italijanskih novinarjev. V tem govoru je tudi dejal: »Svet ne bo mogel biti srečen, če bo nesrečna Italija, če bo Italija brez Trsta in Istre«.

Take hude nesreče si res ne moremo predstavljati. Bartoli in njegovi somišljeniki vedno trdijo, da stane Trst Italijo vsako leto milijarde lir, da nas Italija redi in podpira. Po vsem tem bi morala biti Italija presrečna, da Trsta ne dobi, ker bi imela od tega le dobiček. Prepričani smo, da bi bil tudi Bartoli nesrečen, če bi bil Trst res priključen k Italiji, kajti potem pa res ne bi mogel več tako pogosto jokati.

»Unità« je postala bolj papeška kot papež in je na čelu italijanskega šovinizma in imperializma. Ko piše o potovanju Storce v London, pravi: »Storcu je hotel s svojo obrambo etnične načela nuditi Titu in italijanski vladi lažno juridično opravičilo za barantanje, ki bi se naslanjalo na »etnične« zahteve. S tem je izjavil, da se odpoveduje onim pravicam ki so nam jih Američani že priznali«.

Urednikom »Unità« in torej KPI je žal, da je šel tristranski predlog v pozabo in bi radi pogoltnili kar celo Tržaško ozemlje. Vse to seveda v imenu internacionalizma. Po taki logiki je bil pokojni »Duca« kar dober internacionalist.

Znano je, da so vidaljevski »Enotni sindikati« predlagali »Delavski zbornici«, da napovedo skupno splošno stavko proti »eterorju« v con B. »Delavska zbornica« pa je ta predlog odklonila, ker hoče imeti zase monopol za borbo proti ljudski oblasti. Zato so Enotni sindikati pretekli petek sklicali svoj plenem, o katerem poroča »Unità« v soboto. V poročilu pravi tudi to: »Predstavniki ladjedelnice Sv. Marka je povedal, da grozijo delavcem iz cone B, ki so zaposleni v Trstu, odpusti z dela«.

V istem poročilu pa stoji tudi tale stavek: »Drugi sindikalisti so orisali kritični položaj tržaških delavcev, ki jim stalno grozi brezposelnost, za katero ne znajo najti pri Delavski zbornici drugega izhoda kot izseljevanje«. Vsa komur, ki je bral ta članek, je pač moralo biti jasno protislovje. Če bi oni delavci raje delali v con B, kjer delo ne primanjkuje, pač pa delavcev, bi namesto njih našlo zaposlitev precej tržaških brezposelnih delavcev. Torej bi bili odpusti istrskih delavcev v Trstu le v interesu tržaškega delavstva.

NABREŽINA

Nabrežinski kamnolom »Cava Romana« obratuje na novo že tri leta in delavci niso bili ves ta čas zadovoljni z njegovim poslovanjem. Toda od vsega začetka so bili enotni in borbeni ter so se upirali gospodarstvenim nakanam. Njihov sindikalni odbor je do resolucije IB odlično deloval. Ko pa je resoluciji prišel odbor v roke kominformistov, je gospodar kamnoloma ravnal z delavci samovoljno, odpustil je predstavnik sindikatov in druge borbene delavce. Enotni sindikati so tedaj zatirjali, da bodo uredili vse in da pojdejo vsi odpušteni delavci zopet delat, toda ostalo je le pri obljubah. Zaradi tega so začeli delavci in nameščenci zapuščati Enotne sindikalne njihov odbor je zaspal in le redkokdaj se je prikazal med delavci kak sindikalist. Delavci so bili prepričani svoji usodi in gospodar je delal z njimi, kar je hotel.

Namesto celih mezd jim je začel dajati predujme. Kasneje je začel dajati predujme vsakih 14 dni, nato celo vsak mesec po enkrat. Delavci so zato napovedali kar sami stavko, ne da bi obvestili sindikat. Takih stavk je bilo več. Aprila meseca 1939 so stavkali delavci v vseh nabrežinskih kamnolomih, da bi dobili nagrado kot vsi ostali industrijski delavci, toda v tem kamnolomu je bilo zaman. Ob letošnji splošni stavki so zopet vsi delavci stavkali, pa so na mezdah še izgubili ter imajo 12 lir manj kot pred stavko. Enotni sindikati pa tudi o tem le molče.

Sedaj so delavci kamnoloma »Cava Romana« sklenili, da bodo stavkali, ker jim gospodar dolguje ob 30.000 do 60.000 lir. K delavcem so prišli zastopniki Enotnih sindikatov in jim rekli naj s stavko počakajo do sobote, tako da bodo imeli do gospodarja še večje terjatve. Delavci so se temu uprli in začeli takoj stavkati. To je izkoristila v svoje cilje Delavska zbornica. Njen zastopnik je odobril to stališče delavcev in jim obljubil, da se bo zanimal za njihove zahteve. Vse to je seveda demagogija.

Stavka se nadaljuje in stvar ima sedaj v rokah urad za delo pri VU. Položaj je tako težak, da delavci iz Furlanije niso imeli niti toliko denarja, da bi si plačali vožnjo domov. Lastnik kamnoloma je dolžan tudi nabrežinski občini 25.000 lir.

V Nabrežini so ustanovili novo Partizansko zvezo; ustanovnega sestanka se je udeležilo okrog 50 ljudi, svojci padlih in aktivisti. Novi odbor si je nadel nalogo, da bo kar najbolj opravljal in ščitil zadeve, ki se tičejo naših padlih borecev. Prosvetno delo je v Nabrežini

v zadnjem času še dokaj živahno. Tako ima n. pr. precej posla knjižnica prosvetnega društva; seveda pa je zaželeno, da bi zlasti mladina malo bolj segala po slovenski knjigi.

Tudi nabrežinski pevski zbor, ki ga vodi tov. Zidarič, se marljivo udeležuje. Prejšnji četrtek je šel na izlet v Slivono, kamor sta prišla tudi ceroveljski in Šempolajski pevski zbor. Vsi trije zbori so skupno zapeli več pesmi in zeli pri številnih poslušalcih veliko odobravanja.

Dramska družina, ki jo sestavljajo mladinci in tudi nekaj starejših domačih igralcev, pripravlja pod vodstvom tov. Babičeve, članice SNG v Trstu, komedijo »Glavni dobitke«, ki jo je napisal Fr. Lipah, član ljubljanske drame. Vaje se že bližajo koncu in tako se bodo Nabrežinci že prihodnji mesec lahko prijetno zabavali ob domači prireditvi.

DOLINA

Otvoritve knjižne razstave v Dolini se je udeležilo okrog 50 ljudi, med katerimi pa je bilo zelo malo mladincev in mladink. Tudi naslednjega dne je na razstavo prišlo precej Dolinčanov, toda z žalostjo smo morali ugotoviti, da je bilo najmanj tistih, katerim bi morala biti naša knjiga kazipot v bodočnost: to je naša mladina. Naša mlada dekleta prerade čitajo bogato ilustrirane liste kot »Grand Hotel« in temu podobne, ki vsebujejo le nekaj plehkkih romanov brez poštenega in moralnega pouka.

Premalo poznajo naš lep jezik, in zato se ob lepi poučni knjigi dolgočasijo ter branje popolnoma zane-marjajo.

Leto dni je že, kar so kominformistični agenti razbili »Prosvetno društvo Vodniki« v Dolini in leto dni propada naše kulturno delovanje, pri katerem bi morala biti prva ravno mladina. Naša dolžnost je, da zopet postavimo na noge društvo »Vodnik« čeprav so ga kominformisti omrtvili, čeprav se tega društvenega mrtvila tisti, ki so šovinističnega duha veselijo in čeprav je društvo tudi g. župniku F. Stuhcu trn v peti. Ne smemo pozabiti naše knjige, ki nam v lepi slovenski besedi prinaša dela domačih pisateljev in velikih naprednih pisateljev vsega sveta.

Dobro vem, da uči sedanji kominformizem, naj mirzimo vseč kar prihaja iz »titofašistične Jugoslavije« in to v naši coni, ne da bi se zavedali, da ustrezajo s tem želji vati-kanskih agitatorjev in neofašistov.

Kronika

Veleposlaništvo FLRJ v Pragi je izročilo zunanjemu ministrstvu CSR note v zvezi z aretacijo in smrtjo predsednika Ljudske fronte Jugoslovancev na Češkoslovaškem, v kateri najodločneje protestira proti nezakonitemu in nečloveškemu ravnanju, ki ga je moral pretrpeti Dimitrijevič. Zadrževanje, da se veleposlaništvo FLRJ obvesti, iz kakšnih razlogov je bil Dimitrijevič zaprt, da se veleposlaništvu pošlje mrtvaški list in izvid zdravniške komisije ter da se uvede preiskava proti policijskim organom, ki so odgovorni za smrt Dimitrijeviča.

Proteste proti zločinu umoru Dimitrijeviča v Češkoslovaški so poslali v Prago pravniški, delovni kolektivi, razne organizacije itd.

Posmrtni ostanke narodnega heroja Rada Končarja in 12 partijskih voditeljev, ki so padli v narodnoosvobodilni vojni, bodo 29. maja prenesli v skupno grobnico na zagrebški Mirigov.

Posebna komisija, ki bo skrbelja za vsestransko vzgojo otrok, so ustanovile žene v Solkanu pri Gorici.

Maršal Tito je poklonil iniciatorjem gibanja za večjo obremenitev lokomotiv ročne ure.

Na Jelasu polju so pričeli s setvijo riža. Zemljo so pripravili že pozimi.

V Kranju so odprli prve mestne jasil, v katere je mogoče sprejeti 60. otrok.

1. junija bo prišla v promet priložnostna poštna znamka ob letošnjem lednu mater in otroka.

Arpadzik, nadomestilo za čebulo goje v Hercegovini. Letos bodo posejali večje količine kot lani, ko so izvozili okrog 400 vagonov arpadzika odlične kakovosti.

Veliki sifoni pri tunelu Mavrovske hidrocentrale, ki je dolg 952 m so izvalili minerji 6 mesecev in 12 dni pred rokom.

Okrog 100 vrst jekla proizvaja danes Jugoslavija. Uvažajo le še cenejše vrste, najdražje, ki so dosegle kakovost inozemskih jekel pa vse izdelujejo doma.

Delegacija slovenskih književnikov in javnih delavcev, ki se bo udeležila letne skupščine Slovensko-ameriškega narodnega sveta v Clevelandu, je prispela v New York. V delegaciji so Tone Seliskar, Bidovec in Sega.

Nove stroje za čiščenje strnišča in korenin so montirali v kmetijski strojni postaji v Kragujevcu.

V Baru, v Crnogorskem Primorju grade moderno pristanišče, v katerem bodo lahko pristajale tudi največje ladje.

40 milijonov dinarjev je prispevala zvezna vlada za mladinska taborjenja.

17.000 ljudi je obiskalo razstavo lokalnega gospodarstva v Solkanu iz goriške oblasti, cone B in drugih krajev Slovenije.

Strojovodja Rudolf Voje je prepeljal iz Zaloga v Zagreb v petek 19. maja 6514 tonski tovorni vlak.

Francoski publicist Louis Dalmas je na konferenci voditeljev sindikata prosvetnih delavcev izjavil: «Borba Jugoslavije za enakopravne odnose med socialističnimi državami in proti reviziji marksizma-leninizma je dragocen zgled za delavsko in demokratično gibanje po vsem svetu. Ona krepi nade številnih revolucionarjev in naprednih ljudi v raznih državah».

Tovarna žarnic, ki je bila zgrajena lani v Zagrebu, je začela obratovati v polnem obsegu. Izdeluje poleg navadnih še 50 vrst specialnih žarnic.

Novo veliko opakarno so dogradili v bližini Reke. Prihodnji mesec bo začela obratovati in bo izdelala mesečno 400.000 kosov opake.

Za zagrebški velesejem, ki bo od 23. sept. do 9. okt., se je do sedaj prijavilo 12 evropskih in ameriških držav. Letošnji zagrebški velesejem bo četrti po vojni.

Razstavo francoskega slikarstva iz 19. stol. pripravljajo v Beogradu.

Graničarji z madžarske meje neso pozdrav Titu.

JUGOSLOVANSKO PODROČJE STO-JA

ISTRSKI RIBIČI
so vrgli mreže za poletni lov

V teh nočeh pozne pomladi vidite na stotine in stotine luči, ki brlijo od Novega grada do Trsta, kakor da bi bilo na morju nepretrgano naselje. Ribiči so začeli lov na plavo ribo, ki je najvažnejša surovina tovarne konserv v Izoli in v Kopru, obenem pa hrana, ki si jo lahko privoščijo vsaka družina.

Vzdolž dalmatinske in istrske obale potujejo od meseca aprila do oktobra in ob ugodnem vremenu tudi do novembra velike jate sardel, sardonov, skuš in njim sorodnih rib, ki jih imenujemo s skupnim imenom «plava riba». To so torej ribe selivke, ki se po načinu življenja razlikujejo od «belih rib». Te živijo stalno na našem skalnatem ali peščenem morskem dnu. Ribiči jih lovijo s posebnimi mrežami in trniki, posebno pa z globlinskimi mrežami — tratami, ki jih vlečejo po dnu. Za plavo ribo pa je najbolj uporaben lov s plivarico, to je 200 metrov dolgo in 50 do 60 metrov široko mrežo, s katero obkrožijo ribe, ko se zberejo v velikih rojih pod lučmi, ki jih vidimo v tako velikem številu v poletnih nočeh.

Morje, ki oblija dalmatinsko in istrsko obalo, ima veliko raznovrstnih rib, dočim je zahodna jadranska obala precej revna. Znanja so prizadevanja italijanskih ribičev, da bi bili deležni bogastva, ki ga skriva naša obala. Poleg čolotov in drugih ribičev zahodne obale, so se pojavili v zadnjem času v našem morju tudi napolitanski ribiči. Vse polno jih je v Trstu in v vseh ribiških središčih severnega tržaškega zaliva.

Oblasti istrskega okrožja se trudi, da bi čim bolj razvilo domači ribolov, od katerega živi velik del obalnega prebivalstva. Tovarne ribjih konserv Arrigoni in Ampelea v Izoli ter De Langlade v Kopru potrebujejo velike količine svežih rib, poleg tega pa so ribe važen prehranski artikel, na katerega je vajeno vse prebivalstvo vzdolž istrske obale.

Pod fašistično Italijo je bil istrski ribolov precej zanemarjen. Ribiči niso imeli nikoli dovolj zasluga, da bi izpopolnjevali svoje naprave po sodobnih zahtevah. Ribiška ladja za plivarico stane veliko denarja, ker mora imeti močan in hiter motor, nič manj dragocene pa niso mreže in svetilne naprave. Zato so bile plivarice iz večine last bogatih trgovcev in drugih podjetnikov, ki se sami niso udeleževali trdega nočnega dela. Plen so razdelili na 16 delov, 10 delov je dobila posadka, ki jo sestavlja deset ribičev, ostalo pa je dobil lastnik ladje in mreže. To je bil torej tipičen primer kapitalističnega izkoriščanja delovne sile. Istrski ribiči so bili poznani kot najrevnejši sloj delovnega ljudstva. Poleg privatnikov sta imeli lastno ribiško brodogradnjo tudi tovarni konserv Arrigoni in Ampelea v Izoli.

Po osvoboditvi se je začela reorganizacija ribolova v okviru gospodarskega načrta. Najprej je bil prepovedan izvoz rib v Trst, kar je zagotovilo domačim tovarnam osnovno surovino, notranjemu tržišču pa dovolj rib za ljudsko prehrano. Oskrbo ribičev z mrežami in

drugimi pripomočki je prevzelo posebno podjetje v Piranu, ki je naročilo velike količine raznovrstnega materiala v jugoslovanskih tovarnah. Tovarna v Zadru je spletla za istrske ribiče posebne mreže, ker se naše razlikujejo od dalmatinskih po velikosti zanke. V dalmatinskih vodah so ribe večje in zato so tudi mreže spletene manj tesno. Za odkup rib in za preskrbo tovornic in domačega trga je bilo ustanovljeno podjetje «Ribas» v Izoli, ki je osnovalo tudi lastno ribiško floto z 10 ladjami za lov na plivarico. Piranske ladjedelnice so zgradile nove moderne ribiške enote. Končno so bile ustanovljene v Istrskem okrožju prve ribiške zadruge, ki se polagoma uveljavljajo in kažejo ribičem, ki se lovijo na privatnih ladjah, pot, ki jih bo privedla do boljšega življenja brez izkoriščanja.

Preden so začele obratovati tovornice ribjih konserv v Izoli, je bilo na področju istrskega okrožja samo 18 plivaric. V začetku so uvažale tovarne ribe celo iz Španije in Portugalske. Potem pa so organizirale lastno floto, ki pa do leta 1945, to je do osvoboditve, ni dosegla skupno z vsemi ostalimi plivaricami na istrski obali, več kot 30 plivaric. Danes imamo v Istrskem okrožju že 40 ladij, ki so popolnoma opremljene za lov po letnih rib z mrežami plivaricami. Pripomniti moramo, da lahko ulovijo ribiči s to mrežo v eni noči več kot eno tono rib.

Gospodarski načrt predvideva nove gradnje ribiških ladij, ki bodo opremljene z najmodernejšimi sredstvi za ribolov. Zgradili pa bodo tudi ladjo s hladilnimi napravami, ki bo prevzemala ri bena samih loviščih, tako da ribičem ne bo treba napraviti dolge poti od lovišča do luke. S tem bodo prihranili na gorivu in na času, industrija in domače tržišče pa bodo imeli še več rib na razpolago.

Letošnji ribolov se je začel z najlepšimi perspektivami. Ljudska oblast je določila stalne cene za odkup. Pri tem je pazila, da bodo ime-

MARŠALU TITU
ZA ROJSTNI DAN

Topli pozdravi iz vse države Titu za rojstni dan.

Iz vseh krajev Jugoslavije so ponesle šefeta maršalu Titu čestitke za njegov 58. rojstni dan. Štafeto palice s pozdravnimi pismi so ponesli graničarji iz Slovenije, z albanske, grške, bolgarske, romunske, madžarske, avstrijske in italijanske meje.

Štefete so poslale kmečke delovne zadruge, rudniški in tovarniški kolektivi, fizikturna društva, Štafete palice so nosili naj-

boljši graditelji socializma, večkratni udarniki, novatorji in racionalizatorji. Svojo štafeto so poslali Titu pripadniki Jugoslovanske armade, vojna in trgovska mornarica.

Koroški Slovenci so nosili štafeto palice od Smolorja po Ziljski dolini, skozi Brnco, Ruče, St. Jakob, Vrbo, Celovec, Velikovec, Pliberk in Labud do Dravograda v svobodni Sloveniji.

Svoj pozdrav so poslali tudi tržaški Slovenci. Njihova štafeta je stekla s štadióna 1. maj v Trstu preko bloka na Skofijah v Koper, kjer se je združila s tekači cone B.

Ob vsej poti, koder so tekale štafete, se je zbirala množica in navdušeno pozdravljala tekače, ki so nosili štafete palice. V večjih mestih so se zbrale na trgih tisočglave množice, ki so privedle štafetam s častno sprejeme.

Iz vseh krajev države nosijo plama ljubljenu maršala Titu, v katerih mu zagotavljajo, da bodo z združenimi napori vseh delovnih ljudi, z neomajnim ustvarjalnim poletom še dalje gradili gospodarske in kulturne temelje za pospešeno socialistično izgradnjo dežele in za utrditev njene obrambne moči. Obenem želijo maršalu mnogo zdravja in moči, da bo trdno skupnost jugoslovanskih narodov neomajno kakor doslej vodil v boju po poti socialistične graditve domovine in za boljše življenje delovnih ljudi.

JUGOSLOVANSKO
LETALSTVO
čuvaj socialistične domovine

21. maja 1942 so v narodnoosvobodilni vojni prvič nastopila partizanska vojna letala. Letalo z rdečo peterokrako zvezdo, ki ga je vodil pilot Franjo Kluž, je ta dan vrglo prve bombe na nemške in ustaške čete.

Septembra 1943 v V. sovražni ofenzivi je maršal Tito poslal poziv vsem letalcem, da se prijavijo Vrhovnemu štabu. Ze v 10 dneh se je javilo 200 letalcev in ustanovljena je bila Prva letalska baza v Livnu, s čemer je bil postavljen temelj jugoslovanskemu vojnemu letalstvu. Pozneje so bili letalci prestavljeni v Afriko, ustanovljeni sta bili dve lovske eskadrili, ki sta delovali z baze v Italiji in z okola Visa.

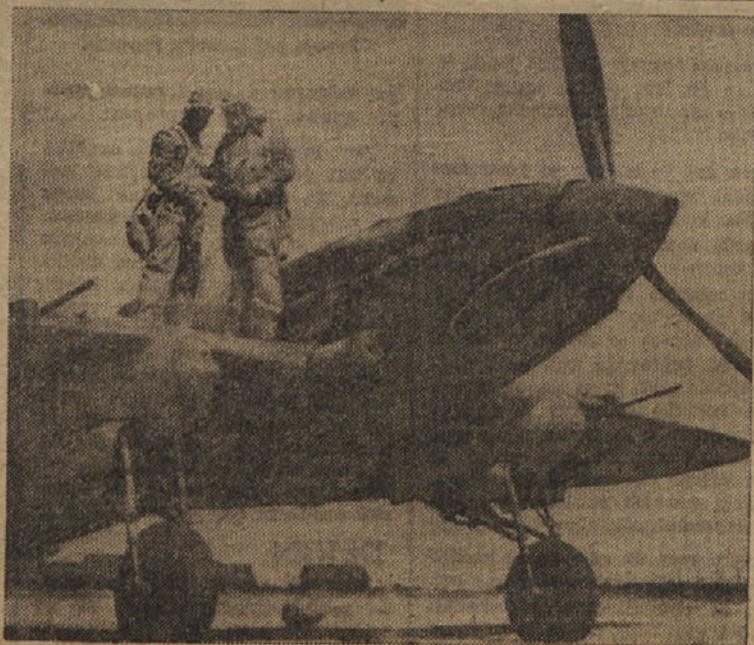
Po osvoboditvi Beograda so bili dani boljši pogoji za razvoj letalstva. Ustanovljena je bila prva letalska divizija, ki je sodelovala v borbah na sremski fronti, letala prvega letalskega polka pa so po Magala IV. armadi v borbah na jugovzhodu države in pri osvoboditvi Trsta.

Tako se je iz prvega partizanskega letala v času borbe razvila znatna letalska formacija, ki je mnogo pripomogla v borbah za osvoboditev celotnega ozemlja Jugoslavije.

Danes je vojno letalstvo Jugoslavije v drugi fazi svojega razvoja. Ob osemletnici ustanovitve vojnega letalstva so bili letalskim edincem izročeni avioni domače proizvodnje. Maršal Tito je na mitingu izjavil:

«Srečen sem, da vam povem, da ste za čuvanje našega neba, naše socialistične izgradnje dobili v roke kot orožje naše lastne avione.»

Srečen in ponosen je ob tem dnevu vsak letalec, a leherni Jugoslovani, ki prav povsod čuti svoje lastne sile in vidi veliki napredek svoje domovine.

Na dan letalstva so bili prirejeni po državi letalski mitingi.

JUGOSLOVANSKO LJUDSTVO je prisrčno sprejelo tržiško pesem

Tržaški Komorni zbor, ki ga vodi skladatelj in dirigent Ubald Vrabec, je gostoval v Zagrebu in Beogradu, 26 pevcev in pevk je z dirigentom in še dvema spremljevalcema v petek 12. t. m. ponoči odpotovalo iz Trsta naravnost do Zagreba, kjer so tržiške goste sprejeli predstavniki glasbenega življenja v Hrvatski ter predstavniki Slovencev, ki žive v Zagrebu. Nastanili so nas v velikem hotelu Esplanade, kjer smo najudobneje preživeli vse dneve našega bivanja v hrvatski prestolnici.

V ponedeljek 15. maja zvečer smo imeli v domu »Prosvete« koncert, ki je obsegal tri dele: umetne, narodne ter partizanske in udarne pesmi. Poslušalci, med katerimi so bili znani zagrebški glasbeniki, so navdušeno spremljali izvajanje zbor in s ploskanjem izražali priznanje tržiškemu pevčemu. Poleg narodnih pesni sta posebno ugajali Vrabčevi »Bilečanka« in »Slovenska pesem«.

Po koncertu je Slavko Zlatič, dirigent radijskega zbor in profesor na Akademiji za glasbo v Zagrebu izjavil: »Zbor je, čeprav je številčno majhen in razpolaga z omejenim glasovnim materialom, podal zelo muzikalno, toplo in iskreno program, ki je vseboval zborna dela slovenske glasbene literature, katerim je bil Komorni zbor popolnoma dorasel. Zlasti dobro je zbor predvajal narodne pesmi iz vseh slovenskih krajev. Zbor ima zelo dobro dikcijo in je pevsko discipliniran. Njegov zborovodja Ubald Vrabec je iz tega zbor izvel efekto, katere je hotel izvesti in je muzikalno in logično interpretiral dela, med katerimi so bila tudi taka, ki stavišajo na izvajalce velike zahteve. Zelo prisrčen prijem publike je najboljši dokaz muzikalnega podajanja, ki sta ga zbor in njegov dirigent predvajala, kakor tudi veliko zadovoljstvo nad izvajanim programom«.

V imenu glasbenega življenja v Zagrebu ter Radia Zagreb je pozdravil Komorni zbor prof. Slavko Zlatič, v imenu zagrebškega Komornega zbor je tržiške pevce pozdravila Savka Radović, za ministrstvo prosvete LR Hrvatske pa to. Dušana Milič. Za pozdrave in cvetje se je vsem zahvalila tov. Nada, ki je poslušalcem v svojem pozdravu orisala prilike, v katerih demokratični Slovenci v Trstu delajo in težave s katerimi se morajo boriti.

V Zagrebu je Komorni zbor imel še en koncert in to ob obisku tovarne bakrenih žic in kablov »Elka«. Podobna tovarna deluje še v Novem Sadu, novo veliko pa građe v Svetozarovem pri Nišu, ki bo največja te vrste v Srednji Evropi. Ko bo tovarna v Svetozarovem začela s produkcijo, bodo zagrebško in tovarno v Novem Sadu opustili. Kljub temu pa, da dela tovarna »Elka« le začasno, so jo po vojni, ko je bila podržavljena, toliko uredili, da delajo delavci sedaj v mnogo ugodnejših prilikah, kot so pa delali prej, ko je bila v rokah madžarskih kapitalistov. Njim pač ni bilo mar, če so delavci delali v blatu, v brezračnih in nezdruženih prostorih, samo da so gospodarji izveliki iz tovarne čim več dobička.

Danes dela v treh izmenah 700 delavcev in delavk, po vseh delavnicah vise na stenah grafiki, ki kažejo uspehe brigad in posameznikov, v nekaterih oddelkih vidiš prehodne zastave, ki so znak uspehov delovnih kolektivov. Tovarna ima tudi svojo umetniško skupino, za sestanke, kulturne prireditve in študij pa veliko dvorano. In v tej dvorani je nastopil tudi Komorni zbor. Delavci in delavke mnogo mladincev med njimi je popoldan napolno dvorano. Navdušeno je pozdravljalo goste in jim ploskalo ter jih po končanem sporedu kar ni pustilo z odra. Dirigent Vrabec je moral nadaljevati s koncertom in medjimursko »Dremle mi se, dremle« z odlično solistko Danico ponovno ponavljati.

Po koncertu bi Tržačani najraje ostali v družbi delavcev iz tovarne. Čeprav smo se komaj spoznali, smo si postali tovariši, skupaj smo peli pri mizah, razgovarjali smo se o našem življenju: oni so nam pripovedovali o svojih velikih uspehih, o delu v tovarni in izven nje, saj je vsakdo poleg svojega poklicnega dela še dober frontovec ali delavec v mladinski organizaciji, sindikatu itd., mi pa smo jim govorili o naši borbi in delu.

V Beogradu ne vidiš več sledov vojne. Vse porušene hiše so obnovljene, zgradili so mnogo novih, tako da ima danes Beograd čisto velemestno lice.

»Ne pojdite še dalje, ostanite med nami! Tudi tisti delavci, ki sedaj delajo v tovarni, bi radi bili z vami,« so nas zadrževali. Toda čakali so nas v jaslin in dečjem domu, da nam pokažejo tudi življenje najmlajših in morali smo se posloviti. Peljali smo se z avtobusom mimo gradbišč, kjer frontovci zidajo velika moderna stanovanjska poslopja. Peljali smo se po cesti, ki je tudi delo frontovcev, ob tramvajski progi, ki so jo frontovci zgradili tudi s prostovoljnimi delom. Peljali smo se mimo Dubrave, kjer študentske brigade grade vseučiliško mesto pa tja do pionirkega naselja. To divno malo mesto, do katerega pelje pionirska železnica, leži na zelenem griču nad Zagrebom. Male svetle hiše, v katerih bodo stanovala skupine pionirjev, imajo po dve spalnice, umivalnico, veliko predstobo, v kateri bo čitalnica in malo sobico za deseterja. Poleg teh stanovanjskih hiše grade veliko restavracijo za pionirje, dalje tehnično delavnico, kjer se bodo spopolnjevali mladi modelarji, postavili bodo šolo, zgradili pionirsko gledališče, pošto, prav vse, kar mora imeti mesto. Tržačani se nismo mogli dovolj načuditi krasni ureditvi pionirskega mesta in nismo mogli izraziti vsega občudovanja do socialistične Jugoslavije, ki tako skrbi za najmlajše in jim ustvarja tako divno življenje.

Dokaz za to nam je bil tudi dom predšolskih otrok na Tuškancu.

Ko smo prišli tja, je bila ravno skupina najmlajših v umivalnici, da se pripravijo za večerjo. Večji so že odšli na letovanje k morju. Ogledali smo si vzorno urejen dom, v katerem žive otroci, ki so brez staršev, ali tisti za katere starši iz kakršnega koli vzroka ne morejo skrbeti. Večina teh otrok je v domu brezplačno, država je prevzela vso skrb zanje. Dom stoji visoko na Tuškancu nad Zagrebom sredi zelenja in cvetja. V njem so svetle zračne spalnice z belimi posteljicami, igralne sobe, velika jedilnica z marmirami okroglimi mizicami, okrog katerih se je že zbral mali drobiž. Kako so pogumni, razgovarjali so se po svoje z nami, in ko jim je Komorni zbor zapeel »Polčka« in »Vrabec«, so pozirno poslušali in nekateri toliko takt po svojih mizicah. Pa niso bili zadovoljni le z dvema pesmama, še »Barčico« so jim morali pevci zapeti. Otroci so nas nato spremili do avtobusa ter nam še dolgo mahali s svojimi ročicami v pozdrav.

Ustavili smo se še v domu za šolske otroke. Tudi njim so tržiški pevci zapeli. Deklice — dom je za pionirke — so nam vzklikale: »Tovarišem iz Trsta trikrat hurra! hurra! hurra!« Spremlile so nas do avtobusa, nam mahale in tekale še za nami, ko je avtobus že vozil nazaj proti Zagrebu.

Pozdravile tržiške pionirke je bil še njihov zadnji pozdrav.

Drugi dan nas avtobus odpeljal na Sleme. Do vnožja že vodi nova tramvajska proga, zdaj pa grade predor pod Slemenom, skozi katerega bo tramvaj vozil do Stubiških toplic, tako da bodo lahko Zagrebčani izkoristili Toplice vsak svoj prosti dan z najenostavnejšim voznim sredstvom.

Po ostrih vijugah smo se med krasnim gozdom — naravnim parkom — peljali proti vrhu. Na sredi poti je moral avto počivati, nekateri pa smo se od tam vsi okrašeni s cvetjem kar peš podali naprej, peli in uživali

v zelenju, ki ga v Trstu tako pogrešamo. Z vrha se ti odpre krasen pogled na bogato ravnino tja daleč preko Save, na Hrvatsko Zagorje in razsežni Zagreb.

V domu je spet zadonela naša pesem. Med slučajnimi poslušalci je bil tudi tovariš Marko Bellič, ki je kongresu KP STO-ja v Izoli prinesel pozdrav jugoslovanske Komunistične partije.

V kratkem času, ki smo ga preživeli v Zagrebu smo imeli priliko spoznati tudi del kulturnega življenja prestolnice Hrvatske. Ogledali smo si Etnografski muzej, v katerem vidiš vse narodno bogastvo Hrvatske. Poslušali smo opero »Madame Butterfly«, ki nas je s svojo enotnostjo ter odlično zasedbo naravnost očarala. V Kerempuhovem gledališču pa smo se nasmejali vedrim šalim Kerempuha in njegovim tovarišem. Ogledali smo si tudi Muzej narodne osvoboditve, iz katerega smo spoznali, koliko je tudi hrvatsko ljudstvo moralo žrtvovati, da je doseglo svojo svobodo.

V četrtek smo se odpeljali iz Zagreba proti Beogradu. Čeprav smo bili

tako kot v Zagrebu, se je tržiški zbor uveljavil tudi v Beogradu. Poslušalci so spremljali izvajanje zbor in navdušenjem in nagrajevali pevce in dirigenta s ploskanjem. Posebno so zopet ugajale narodne pesmi, katere je zbor moral tudi ponavljati. Predstavniki sindikatov so pozdravili zbor in mu poklonili cvetje. V imenu Tržačanov pa se je za bratski sprejem zahvalila tov. Nada.

Drugi dan so nas beograjski tovariši peljali z avtobusom na Avalo. Na grobu neznane junaka so pevci zapeli »Žrtvam« ter položili cvetje. Pogled tja preko Sumadije, preko Kosmaja nas je spominjal prvih uporov Srbov v narodnoosvobodilni vojni. Res, ogromne žrtve, ki so jih dali, niso bile zaman: danes je Jugoslavija nova država z novimi mesti, novimi tovarnami, ljudmi. To čutiš prav na vsakem koraku in to krepi v nas vero, da bodo jugoslovanski narodi v svoji težki borbi končno le veliki zmagovalci.

Svoj drugi koncert je imel Komorni zbor v Domu armije. Tudi tu je dosegel popoln uspeh. Borci in oficirji Jugoslovanske armade so nagrajevali pevce z navdušenim ploskanjem in s tem dali priznanje skladatelju in dirigentu ter pevčemu, obenem so pa izražali svoje simpatije do tržiškega ljudstva in njegove borbe.

Ob gostovanju so Komorni zbor v Zagrebu in Beogradu posneli na trak, da bodo tržiško pesem predvajali na radiu še potem, ko bomo gostje iz Trsta že zopet za krivično mejo.

Z večernim brzovlakom smo se v soboto odpeljali proti Trstu. Zapuščali smo Jugoslavijo v upanju, da smo dostojno predstavljali prosveto tržiških Slovencev ter v prepričanju, da bomo le ob tesni naslonitvi na jugoslovanske narode napredovali. Zato je bila naša želja, ko smo stopili na tržiška tla, da kmalu zopet obiščemo Jugoslavijo, da se bomo pa tudi še naprej borili, da bodo tudi jugoslovanske umetniške skupine bile kmalu lahko gost tržiškega demokratičnega prebivalstva.

N. M.

Po vseh industrijskih in večjih mestih Jugoslavije imajo krasno urejene dečje domove in jasli. Država ne skrbi le za njihovo vzgojo, temveč je prevzela nase tudi materialno skrb.

utrujeni, smo vso pot gledali bogato pokrajino, po kateri smo se vozili. Povsod raste mlado žito, vse je obdelano, v daljavi pa smo na Moslovački gori videli stolpe za črpanje nafte, kjer bodo kmalu izkoriščali bogata ležišča tekočega zlata.

Beograd nas je navdušil. Nikjer nobenega sledu vojne, nikjer nobenih podrtih hiš, pa čeprav je bilo mesto v vojni strahovito porušeno. Tja proti Zemunu grade Novi Beograd. Ze danes vidiš obrise novega mesta, ki bo s svojimi širokimi ulicami in velikimi modernimi stavbami postalo eno najmodernejših centrov Evrope. V Novi Beograd spada tudi študentsko mesto, v katerem so že dograjeni stanovanjski bloki za visokošolce, v naslednjih letih pa bodo zrasla tod nova poslopja univerze z vsemi potrebnimi laboratoriji.

Toda ne le Novi Beograd, tudi staro mesto ima danes velemestno lice. Mnogo novih palač grade, mnogo jih je že dokončanih, povsod čutiš, da gre Jugoslavija z naglimi koraki v novo življenje.

V petek 19. maja je imel Komorni zbor koncert v največji beograjski dvorani v Kolaričevi univerzi. Prav

Turneja PD »S. Škamperle« po Bosni

Po povratku Komornega zbor in svoje turneje, je šel na gostovanje v Jugoslavijo pevski zbor prosvetnega društva »S. Škamperle«. Turnejo prireja po Bosni. Pri koncertu je imel v Banjaluki v polni dvorani Doma armije, kjer je dosegel velik uspeh.

V Banjaluki so si Tržačani ogledali nekatere tovarne, napravili izlet v banjaškiško okolico, prosvetno društvo »P. Lazić« pa jim je priredilo prisrčen sprejem, ki je bil prava manifestacija bratstva Jugoslovancov in zamejskih Slovencev.

Na svoji turneji do »Škamperle« gostoval tudi v zgodovinskem mestu Jajcu in v Sarajevu.

Čitajte in širite

LIUDSKI
TEDNIK

KOMINFORMIŠKE

Nosek je moral za Clementisom

V mesecu marcu je češkoslovaški notranji minister Václav Nosek na seji pokrajinskih vlad zahteval, da morajo pokrajinske oblasti brez odlašanja odstraniti z upravnih in političnih mest vse one, ki so protiljudsko razpoloženi, ali ki se niso prilagodili načelom borbe proletariata.

Komaj dva meseca po tej njej govi zahtevi, pa je vlada ČSR ustanovila ministrstvo za državno varnost, imenovala za ministra Ladislava Kopřivo in tako odzvela Noseku njegovo odgovorno funkcijo ter ga imenovala za glavnega upravnika občin.

»Novi sovjetski izumitelji

Število sovjetskih izumiteljev stalno raste, kajti sovjetski znanstveniki ugotavljajo — in svoje ugotovitve podkrepjujejo z »neovrgljivimi« dokazi, da so skoro vsi izumi iznajdba Rusov.

Tako so 20. maja objavili, da sta kinoaparaturu izumila 1893 profesor fizike na moskovski univerzi Ljubimov in fizik univerze v Novorosijsku Timchenko, ki sta prikazala svoj aparat leto in mesec dni prej, kakor sta dobila prvi patent brata Lumiere.

To novo sovjetsko odkritje nas preseneča več, saj so še pred nedavnim ugotovili, da je Rus Lodiin iznašel žarnico pet let pred Edisonom, trofazni tok zopet Rus Dobrovoljski itd., itd. Po teh novih »odkritjih« lahko pričakujemo, da bodo Rusi kmalu ugotovili, da je vsa svetovna civilizacija in kultura delo Rusov.

8 zapovedi KP Francije

V vodstvu KP Francije je nastala prava panika. Na plenurnu je imel Georges Cogniot referat, v katerem je iznesel 8 zapovedi, katerih se morajo člani Partije strogo držati, če hočejo dobiti bitko za mir. Po francoski komunistični partiji pa je edini sovražnik miru »titizem« in zato se tudi zapovedi nanasajo izključno le proti »titizmu«.

1. Krepiti je treba budnost v partiji in množičnih organizacijah, da se prepreči naraščanje »titizma«.
2. Krepiti je treba borbo proti argumentom »titizma«.
3. Zigosati je treba »Titovo kličko« in krepiti kominformistično linijo v partiji.
4. Kampanja proti izjavam za Jugoslavijo.
5. Akcija proti delegacijam, ki gredo v Jugoslavijo.
6. Kampanja proti kulturnim manifestacijam, kot so jugoslovanske umetniške razstave in filmi.
7. Akcija za pomoč pregnanim in zaprtilim »demokratom« v Jugoslaviji.
8. Pomoč jugoslovanskim političnim emigrantom.

Se pred kratkim je Thorez trdil, da ni »titizma« za francosko partijo nikak problem. Po 8 zapovedih — jedru referata na partijskem plenumu pa vidimo, da je tudi v francoski partiji »titizem« močan in da se ga ne more več prezreti.

Na vrsti je Estonija

Cela vrsta estonskih državnih in partijskih voditeljev je v preiskavi. Med njimi je Edvard Pal, predsednik Vrhovnega sveta Estonije ter Nikolaj Karotam, član estonskega politbiroja. Obtoženi so buržoaznega nacionalizma, Pala obtožujejo še, da je kot član odbora za estonski nacionalni festival črtal s programa ruske pesmi in plese.

Pal in Karotam sta stara komunisti, ki sta že leta 1920 zbežala v Sovjetsko zvezo in se z Rdečo armado leta 1940 vrnila v Estonijo. Ti »buržoazni nacionalisti« niso hoteli, da bi se Estonija vtopila v Sovjetski zvezi, da bi popolnoma izgubila svoj nacionalni značaj.

Kar ni uspelo Sovjetski zvezi do sedaj, ji bo najbrž v bodoče, kajti za notranjega ministra je namesto obtoženega Estonca Borisa Kruma postavila Ruso Moskalenko.

Nadaljevanje sledi

MLADI ROD

Jugoslovanske matere brez skrbi odhajajo na delo, saj so pustile malčke v varnih dečjih jastih. Slika nam prikazuje zdrave otročice iz jasti v Dugi Resi.

Kakšen bo naš otrok

Ko srečamo na pomladanskem sprehodu kopicu kodrolasih malčkov, ki se nemoteno igrajo v pesku in skačejo po travi, si nehoti zastavimo vprašanje, kakšni bodo neki ti nežni stvori, ko dorastejo?

Vsak zdrav otrok je pravzaprav srčan, česar pa ne moremo trditvi o odraslih. To vprašanje ki si ga, tako rekoč v šali zastavljamo, je za večina staršev pereč problem. Ni matere in tudi ne očeta, ki ne bi nekako v strahu pričakovala, kdaj se bo otročičkova ljubkost spremenila in kakšen bo, ko doraste. Na nekatera takšna vprašanja je znanost že našla odgovor.

Ce sta oba starša velika, je skotopopolnoma gotovo, da bo tudi otrok nekoč velik. Ako sta oba starša majhna, je malo verjetno, da bo otrok velik, zadovoljni moramo biti, če bo srednje rasti. Če je eden izmed staršev zelo velik, drugi pa izredno majhen, tedaj se bo otrok vrjel rajši po majhnem.

Tudi zaradi oblike nosu si belijo matere kaj rade glavo. Nos je najbolj značilen del obraza in zato je poseben razumljivo, da želi mati svojemu otroku čim lepši nos. Otrokov nosček se niti malo nima one dokončne oblike, ki jo bo nekoč imel odrasel človek.

Dedne zasnove, ki oblikujejo nos, se zelo počasi razvijajo, tako da dobi nos svojo značilno obliko navadno šele tedaj, ko je otrok že dorasel. Toda tudi kar se bo doče oblike nosu tiče, lahko nekoč prerokujemo: če imajo starši enak nos, bo imel nekoč tudi otrok podobnega. Če ima eden staršev zelo dolg, zelo širok ali pa naprej strleč nos, drugi pa nos popolnoma normalne oblike, je verjetno, da bo otrok podedoval nenavadno obliko nosa. Če prevladuje v rodovini enega izmed staršev skozi celo vrsto rodov kakšna posebno značilna oblika nosa, se lahko z gotovostjo trdi, da bo eden izmed otrok imel ta značilni nos.

Ako ima eden izmed staršev posebno velika ušesa, je verjetno, da bodo tudi otrokova ušesa velika. Prav tako se pogosto podedujejo tudi prirasteni uhlji.

Podedovanje barve oči ni tako enostavno, kot bi si človek predstavljal. Če imajo starši modre oči, je stvar jasna: otrok bo modrih oči. Če ima eden izmed staršev sive ali zelene oči, drugi pa sive, zelene ali modre, tedaj bo imel otrok sive, morda zelenkaste ali pa, kar se navadno redko dogaja, modre. Če so imeli vsi predniki enega izmed staršev temne oči, bo tudi otrok temnok, kljub temu, da ima eden izmed staršev svetle oči. Ako se poročita dva človeka temnih oči, bo otrok temnok. Vedeti pa moramo, da se barva oči razvije dokončno šele v drugem letu življenja.

In barva las? Otrok dveh rdečelascev, bo imel verjetno rdeče lase, zgodi se pa tudi, da bo imel

svetle ali pa svetlorjave. Če je eden izmed staršev rdečelas, drugi pa ima svetle lase, bodo otroci imeli rdeče, svetle ali rjave lase. Če so starši svetlih las, bo otrok podedoval svetle lase, če pa je bil med predniki tudi kaj rdečelascev, se lahko zgodi, da bo otrok imel rdeče lase. Če so starši temnih las, bo tudi otrok temnoklas, le če so bili med predniki enega izmed star-

ZDRAVILNE RASTLINE ČEŠMIN

O češminu mnogo govore in pišejo, pa skoraj vedno samo slabo, kadar dajejo kake nasvete vedno svetujejo: «Češmin uniči! Izkoplj ga! Uniči ga, saj drugega ne zaščuži!» Češmin je nedolžen in revež, kaj je češmin kriv, če si je zanižal in škodljiva žitna rja izbrala ravno češminove zelene liste, da na njih preživi del življenja, oziroma, da brez češminovih listov sploh ne more živeti, niti se razvijati. Zaradi tega, ker je žitna rja zelo škodljiva in uničuje žita in se je drugače težko obraniti, moramo pač udariti po nedolžnem, da zadeneemo grešnika.

Nasveti

Obleka iz črne svilne bo dobila pri pranju lep svež blesk, če jo boš večkrat in dobro splaknila v vodi, v kateri si skuhaš bršljan (na 1 vode pest bršljana; kuhaj 30 minut).

Vonj po terpentinu odpraviš, če očistiš obleko izpostaviš za nekaj minut sopari.

Svež madež črnila odstraniš z blaga, če ga takoj omočiš s paradižnikovim sokom. Če tega nimaš pri roki, zmlj madež večkrat z mlekom ali limoninim sokom, pomešanim s soljeno vodo. Pod madež daj čisto krpo.

Glavobol preneha če si počasi vlijaš kozarec vode na tilnik.

Ako hočeš imeti lepe bele zobe, si jih večkrat umij z vodo, v kateri si raztopila nekoliko boraksa.

Ako hočeš imeti lepo polt, si jo večkrat na dan otri z napol stepenim beljakom, v katerega kaneš potem nekaj kapljic kolonjske vode, limoninega soka in ščepec soli. Dobro premešaj.

Z maslom namazan kruh vzdrži v vročini, ako ga zaviješ v pergament, ki ga poliješ poprej z mrzlo vodo in pustiš, da se odleče. Tako shraniš tudi sir, sesekljano meso in maslo.

Bledo govejo juho pobarvaš s koščkom cikorije; okusu ne škoduje.

šev tudi ljudje s svetlimi lasmi, je možno, da bo imel otrok svetlejšelase.

Najvažnejše vprašanje, s katerim si starši belijo glavo, ali bo otrok, ki ga pričakujejo, fantek ali punčka. Na to vprašanje znanost zaenkrat še ne more odgovoriti. Ugibanja in teorije o teh vprašanjih so stara, kot je star človeški rod. Vsak narod ima na to vprašanje vse polno praznovernih odgovorov. Najstarejšo teorijo o tem je razvil starogrški zdravnik Galen, ki je bil mnenja, da ustvarja desni jajčnik žene jajčeca, iz katerih se po oploditvi razvijejo moški zametki, medtem ko se iz jajčec levega jajčnika razvijejo ženski zametki. Ker izloča jajčnik mesečno le po eno jajčece, je Galen menil, da jajčnik delujeta izmenoma. Po rojstvu prvega otroka bi po tej teoriji lahko mati sama določila spol naslednjega otroka. Morala bi voditi le evidenco, kdaj dozori jajčece v desnem jajčniku, oziroma kdaj v levem in to skrivnost razodeti soprogu, ki bi potem lahko ustvaril fantka ali pa punčko. Seveda pa tem Galenovim teorijam niti stari Grki niso verjeli. Da temu ni tako, so dokaz številne matere, ki imajo zaradi boleznih ohranjen le po en jajčnik in kljub temu rodijo sinove in hčere.

Kaj pravi k temu znanost? Spol otroka zavisi od tako imenovanih hromosomov, ki so v semenu moža in jajčecu žene. Moške celice vsebujejo dve vrsti zbirke hromosomov, eno za moške, drugo za ženske potomce. Danes torej vemo, da ni kriva žena, če zapovrstjo rodi same hčere, pa tudi oče je pri vsem tem nedolžen, saj se je le narava z njim poigrala, da je postal oče samih hčerc.

Dr. S. B.

RIBJI TRG

RAROG

Kolikokrat vidimo spomladi in poleti na ribjem trgu tega lepega velikega raka. Če imamo ujetega v senci, ostane lepo naravne rjavkasto-vijoličaste barve, če pa pustimo reveža na soncu, preide barva njegovega oklepa v modro. Take velike modre rake ste prav gotovo že videli; navadno merijo okoli pol metra ali pa kaj manj. Da je rak, o tem ni nobenega dvoma, vendar vam nekaj ne gre v račun če ga dobro gledate. Za nas je beseda rak in pa škarje nekaj nerazdružljivega. Raroga pa gledamo, ga tudi obračamo, škarji pa ni nikjer in noge na mesto da bi bil njih zadnji členek škarje, nosijo na kraju kaveljce. Kljub temu je pa po svoji telesni obliki rarog zelo podoben jastogu. Tudi jastog ima dolg par tipalnic, ki so nazaj obrnjene, toda rarogove so vse daljše kot

vse telo in še skoraj za pol telesne dolžine zraven. Oklep raroga je prav bodičast.

Po teh znakih ga je prav lahko ločiti od jastoga in govoriti še o vseh mogočih malih razlikah med jastogom in rarogom, ki utegnejo zanimati le učenjake in strokovnjake se pravi nositi vodo v morje.

Kakor jastoga tudi raroga ljudje zelo ljubijo, seveda skoraj izključno le v kozici in na krožniku. Kot jed ga pripravljajo prav tako kot jastoga. Saj pa ni njegovo odlično sladkasto meso nič manj okusno od jastogovega. Nekateri pripovedujejo da je rarogovo meso težko prebavljiva jed, da se je prenajesti ne smemo. Ni pa nevarno da bi se raroga preo jedli, kajti štejemo ga med tiste drage stvari ribjega trga, ki si jih mi navadni smrtniki navadno ne privoščimo. Posebno privlačnost in veljavo imajo samice od maja pa do julija, ko so polne jajc. Tiste čase jih stadosredneži zelo iščejo. Ko pa samica enkrat znese jajca se zanjo nobeden več ne zmejni, ker zelo shušja. Samico je lahko poznati, ker je od samea manjša in prdeče belkasta.

Pravijo, da se rarogi, parije dvakrat letno. Drugič v avgustu. Samice išče samico. Ko se najde, se tako tesno objameja, da ju je težko razdružiti in to na suhem izven morja, kaj šele v vodi. Če drgne rarog tipalnice ob oklep, nastaja posebno škripanje. Tisti, ki mislijo, da vse vedo in vse razumejo, pravijo, da se ženin s to muziko blizu nevesti in da je to znamenje ljubezenskega razpoloženja. Rarog živi rad ob skalah, potrebnih so mu zakloni in varna zavetja. Živi tudi v globini do sedemdeset metrov. Znani so istrski in dalmatinski rarogi. Največ jih je ob Kvarnerskih otokih in pa na Istrski obali. Sploh jim prija skalne obale Sredozemlja; love jih pa tudi ob atlantskih, obalah, predvsem ob Irski in britanski.

Zelo so mu kot hrana baje vseh školjke.

Rarogi kot ostali raki rastejo zelo počasi. Vemo, da rastejo raki na ta način, da se leve. Poči jim stari oklep, iz njega izleze mehek rak, ki se tišči v zavetju, dokler mu ne odrdi novi oklep. Pri vsaki levitvi zraste rarog za dober centimeter. V mladosti se leve pogosteje, tudi vsako leto, pozneje vse bolj redko, vsaki dve leti in v starosti rastejo še bolj počasi. Zamislite si ob takem čustljivem polmetra dolgemu orjaku, koliko let ima že na svojem bodičastem oklepu, koliko morja je že prešumelo in prebotalo nad njegovo glavo. Tak dolg in velik rarog je prava starina, kajti po centimeter v enem, dveh ali celo treh letih se počasi prilze do pol metra.

T. P.

OKUSNE ARTICOKE

Izberi 8-10 precej debelih artičok, jim odreži pecelj, odluči prve trde liste, odreži konice ostalih listov in jih namakaj 10 min. v mrzli vodi v katero si kanila nekaj kapljic limoninega soka. Potem jih daj v visoko posodo tesno stisnjene drugo poleg druge in s spodnjim koncem obrnjenim proti dnu posode; pokrij jih do polovice z olivnim oljem, potresi z narezanim peteršiljem in česnom, osoli in popopraj. Pokrij s pokrovom in daj toliko časa, da postanejo mehke. Ponudi tople ali mrzle.

CESNJEV KIPNIK

Vzemi 2 pesti češenj, odstrani jim koščice in s sokom, ki se je pri tem nacedil, omoči 3 pesti drobtin. Mešaj rahlo za 2 jajci presnega masla, pri mešaj 4 rumenjake, 7 dkg sladkorja, limonine lupine, drobtine, trd sneg 4 beljakov, nazadnje rahlo pri mešaj češnje in žličko presejane moke. Napolni v namazano skledo ali model in speci.

CESNJEV PECENJAK

Zvrkljaj v lončku 3/8 l smetane ali mleka, malo soli, 3 žlice kisle smetane, 3/8 l moke, 3 žlice sladkorja in 4 rumenjake. Ko je testo gladko, pri mešaj trd sneg 4 beljakov ter vlij v pločevino na dve žlici razbeljenega masla ali masti na prst debelo. Povrhu potresi 1 l češenj brez koščic, daj v pečico in lepo rumeno zapeči. Pečene ga z vilicami razdobi ali razreži na koščke in potresi s sladkorjem.

Beli platneni obleki za 2-letni deklet.

PREHOD k zeleni krmi

Kako ga opravljamo pri nas? Zelo enostavno. Dokler je na seniku še kaj sene, ga živina dobi, ko ga zmanjka, jo napodimo na pašo ali pa ji nakosimo trave in ji prinese-mo v jasli. Tako se je delalo pri nas od zdavnaj in se seveda še po-navlja pri mnogih kmetovalcih tu-daj danes. Toda kdo bi tudi drugače delal? Slamozreznice na mnogih kme-tijah še manjka, zato je nemogoče mešati suvo krmo s senom in jo na drobno zrezati. S celim senom pa se zelena krma le slabo meša in žival jo takoj izbere. In še to: danes 1/10 zelene krme in 9/10 se-na; jutri 2/10 zelene krme in 8/10 sene itd. Kdo bi to delal, saj niso to zdravilne kapljice. Tako se na-vadno izgovarjamo.

Ali je res vse tako? Skoro da ne. Na kaj moramo paziti, ko spremi-njamo živino krmo?

Da prehajamo od ene krme na drugo počasi in ne naenkrat, kot navadno delamo. Kdor ne more trave kositi, ampak žene živino pa pašo, naj ji prej položi v jasli nekaj sene, tako da gre na pašo na pol sile. Če pa dobi živina zeleno krmo v hlevu, pomešajmo jo s senom. Tudi v tem primeru je dobro, če ji damo prej nekaj sanega sene. Kdor ima slamozreznico, naj naredi iz sene in zelenjave rezanico. Mno-žino zelene krme vsak dan večamo, sene pa damo vedno manj. V 10

do 14 dneh lahko seno popolnoma nadomestimo z zeleno krmo.

Zakaj ne smemo živini naenkrat zamenjati seno z zeleno krmo?

Odgovor je lahek in vsakomur razumljiv. Zato, ker je krma suha in trda, zelenjava pa mlada in sočna, z veliko, množino vode, in bi nastal pri prebavljanju nered. Krma se začne kvasiti in razvijati pline. Ži-vaj postane napeta in lahko dobi koliko, grizo in razne druge bolezni. Posledica je seveda shujšanje, ki se da le počasi odpraviti. V najbolj-šem primeru dobi žival drisko in hujša.

Zeleno krmo pokladajmo vedno in svežo!

Pri pokladanju zelene krme pazi-mo, da je vedno sveža. Ugreta krma živali škoduje, prav tako tudi mo-kra krma, bodisi od jutranje ali večerne rose ali pa od dežja. Ze-leno krmo kosimo dopoldne, takoj ko se je rosa dobro posušila, ali pa proti večeru, preden rosa pade. V dnevni vročini ni dobro opravljati tega dela, ker se hrana, ki je bila nakošena opoldne, spoti in zapari in postane zaradi tega prav tako zdrav-ju škodljiva kot mokra krma.

Nakošeno mokro krmo moramo takoj raztrositi v hladnem prostoru po tleh in na redko. Često pustimo iz površnosti nakošeno krmo po cel dan na vozu, včasih še celo na soncu. Če potem žival dobi drisko ali pa ujed, ni nič čudnega. Prehod iz suhe krme na zeleno izvršimo počasi, zeleno krmo pa pokladajmo vedno le svežo, to sta dve pravili, ki jih moramo vsakomur upoštevati, če si hočemo ohraniti živino zdravo in če nečemo, da nam bi shujšala!

UNIČUJMO PLEVEL NA NAŠIH NJIVAH

Z okopavanjem smo že pričeli in ker imamo pri tem poljskem delu opravka s plevelom, pogovorimo se danes nekoliko o njem.

Kaj je pravi plevel? Kdor bi na takole vprašanje začel nemu-doma naštevati da je plevel osat, pirnica... ta ne bi odgovoril prav. Zakaj mnogo je rastlin, ki so včasih plevel, včasih pa tudi ne. Vzemimo samo razne grašice. Med žitom so plevel; če pa sejemo graščico samo zase ali v primeri mešanici za ze-leno krmo (kulturna rastlina).

Enako sta ogrščica in repica ple-vel — ako ju ne sejemo namenoma kot olnatno rastlino. Osat je hud plevel — pa vendar ga gojimo tudi na vrtovih za pridobivanje zdravil-nih zelišč. Mnoge trave, ki si jih želimo imeti na travniku, so hud plevel; če poganjajo med žitom itd.

S tega vidika je plevel tudi na primer pšenica, če raste med ržo, da celo drugosortna pšenica sama, ako se nam pomeša med čist pose-vek dolečene pšenične vrste.

Plevel je za kmetovalca škodljiv iz več razlogov. Prvič zato, ker jem-lje posevku, med katerim raste, sončno svetlobo. Posebno pri mla-dih posevkih je bujno odganjajoč plevel nevaren, ker lahko setev do-cela zaduši.

Nadaljnja škoda, ki jo povzroča plevel kmetovalcu, je v manjših pridelkih. Zakaj tudi plevel mora

za svoj razvoj dobivati hrano iz zemlje; jasno je, da je posevek oškodovan za toliko hrane, kolikor je porabljen plevel.

Razen tega ima plevel tudi druge škodljive posledice. Kdor ne ve, da poleže najraje tista pšenica, ki jo je prerastla grašica, katere listje se ob dežju napije vode in jo, prvi močnejši veter vrže s pšenico vred na tla. Plevel nadalje izredno po-draži delo in pridelovalne stroške. Ne mislim samo stroškov, ki jih imamo z uničenjem in trebljenjem plevela. S plevelom zaraslo žito se nerado suši, težko ga je mlatiti, še več zamude pa je s čiščenjem zrnja itd.

Močno pa dela plevel škodo tudi zemlji, ker preprečuje prost dostop zraka do korenin posevka, kar je posebno škodljivo pri okopavinah, katerim je rahla, dobro prezračena zemlja skoraj tako potrebna kakor hrana v njej.

Plevel je torej poljskim rastlinam in s tem tudi kmetovalcu velik in nevaren škodilivec. Vedno je laže in pametneje varovati svojo zemljo pred sovražnikom, kot po izgnati ga iz nje. Plevela se obranimo ta-ko: Zemlja naj bo dobro priprav-ljena. Pod besedo dobro pripravlje-na zemlja je treba razumeti nepo-sredno pripravo pred setvijo; t. j. večkratno in temeljito branje, a prav tako tudi posredno globoko oranje ali rahljanje s podzemnim plugom. S poletno praho uničimo mnogo plevelnega semena, ker do takrat, ko sejemo, že vzklije in ga z branjem neposredno pred set-vijo uničimo. Jesenska praha pa uniči, če smo prav delali, plevel s koreninami vred.

Pravilna in skrbna priprava zemlje ni torej važna samo zato, da je zemlja bolj prezračena, da pravilno gospodarimo v vlago, da dosežemo najboljše, to je grudičasti zlog zemlje in podobno, pač pa tudi zato, da se obranimo plevela. Zlasti je treba to poudariti glede branja. Zelo važno je, da z branjem omogočimo enakomerno globoko se-tev in enakomerno kilitje semena s tem, da izrujimo iz zemlje kar se da vse korenine plevelnih rastlin. Toda ne samo iz zemlje, sploh jih je treba spraviti proč z njive.

Sejati je treba tudi skrbno oči-ščeno in pripravljeno seme; kdor ljuljko seje, bo ljuljko žetl! To je stara resnica. In vendar so še danes gospodarji, ki si ne dajo do-povedati, da moramo vsako seme pred setvijo očistiti na dobri čistil-nici.

Povsod razširjena navada je, da dajemo koruzo, korenjevo in pesno seme, ponekod pa tudi ajdo (na-makata), da hitreje in rajši vzkli. Takemu postopku pravimo siljenje. Umestno je pri skoraj vseh vrstah semena, posebno tudi pri krompirju (katerega pa ne namakamo). Neka-tere vrste sredstev s katerimi spir-a-mo ali pa prašimo semena, učinkuje tudi tako, da pospešuje kalitev se-mena. Važno sredstvo v boju proti plevelu je pospeševanje kaljenja se-mena, kajti tudi tu velja: kdor prej pride, prej melje; seme, ki prej vzklije, prej lahko izkoristi svetlo-bo in hranilne snovi in se hitreje razvije. Upoštevati moramo, da ima plevelno seme mnogo večjo rastno

moč, kot pa žlahtno seme posevka in da ima razen tega tudi to pred-nost, da lahko kali v zemlji že ves čas, odkar je bila njiva zadnjič ob-delana; da ima torej plevelno seme zmeraj možnost predkalitve. S tem da dajemo tudi žlahtno seme kaliti prej, samo izravnamo kalilno dobo semena posevka in plevela.

Utrunimo se plevela že s tem, da ne krmlimo živini neprebavljivih do-zorelih plevelnih rastlin (napr. ne s predenico okužene detelje), in ne nastiljamo s plevelom, katerega se-ma je že dozorelo, da ne vozimo z njive presevežga. Še nedozorelega gnoja itd. Znano pa je tudi, da enostransko gnojenje, predvsem z gnojnicjo, pospešuje rast plevela.

Kljub vsem obrambnemu delu se vendarle na vsako njivo pritepe ko-likor dovolj plevela. Kako ga bomo zatili? Tudi pri tem se poslužujemo več načinov:

Plevel je najdražji in najtežav-nejši način zatiranja plevela, toda v mnogih primerih, posebno pri mladih posevkih, edini, ki prihaja v poštev. Pletl moramo pravočasno, ne prezgodaj dokler je nevarnost, da se s plevelom vred uniči tudi še ne dovolj ukoreninjeno setev, pa tudi ne prepozno ko je plevel setev že prerastel. Pletl je treba ob suhem vremenu in ob primerno suhi zem-lji, ob mokri zemlji poteptamo setev v tla, ob presuhi se plevel samo potrga, namesto izruje. Vsekakor je treba napeti plevel takoj sproti znošiti z njive. Razen mladih po-sevkov plevelu tudi ozimna žita spomladi, dokler ne začnejo klasiti.

Mnogo mladih posevkov je mogoče rešiti plevela z brano namesto z ročnim pletjem. Vendar moraš zadeti pravi čas in znati brati, kajti si-cer več škodiš kot koristiš. Z brano bo plevel posevke samo izkušen go-spodar.

Ročno okopavanje je prestar način, da zatiraš plevel, ko je posevek že nekoliko odrasel. V strmih legah in na kamenitih tleh bo tudi v bo-doče moral kmetovalec na roke oko-pavati svoje njive, kvečjemu da namesto starih motik začne uporab-ljati moderno orodje. Kjer pa do-puščata lega in zemlja, naj vsak kmetovalec, ki tega še ni storil, oko-pava z vprežnim okopalnikom.

Bodisi z motiko, bodisi z okopal-nikom — okopavati je treba pravo-časno, ob suhem vremenu, teme-ljito in dovolj pogosto, to se pravi vedno znova, ako se zemlja ponovno zapleveli. Pod temeljitim okopava-njem ne mislimo, da moramo oko-pavati prav globoko, marveč vsako pedenjo zemlje, med rastlinami v vrstah z motiko, ako smo med vr-stami delali z okopalnikom.

Nekatera umetna gnojila; na pr-mer apneni dušik, uničijo, ako jih prav uporabljamo, nekatere vrste plevela. Nadalje se dobijo kemična sredstva, ki jih bodisi trosimo, bo-disi škropimo po zapleveljeni njivi, da uničujejo plevel.

Skoraj najvažnejše opravilo pa je odstranjevanje plevelnih korenin iz zemlje. Plevel je namreč v glavnem dvojne vrste: ena se razmnožuje s semenom, druga pa s podzemnimi koreninami. In ta druga vrsta je mnogo bolj nevarna kot prva. Kajti tudi če nadzemni del onih vrst ple-vela, ki se razmnožuje s koreniko, odtrgamo ali odrežemo s plugom, oziroma motiko, požene iz korenike plevel vnovič. In če nismo plevel-nih korenin, ki smo jih izruvali iz zemlje, takoj odnesli z njive, jih bo prvi dež spetktilom in plevel se bo vnovič prijel!

Zato je najvažnejše: Ob vsakem pletju, ob vsakem branju, ob vsa-kem okopavanju skušajmo dobiti klikor mogoče tudi cele korenike in jih takoj odstranimo z njive. Po-sebno priljubljen imamo pri brana-nju zemlje tik pred setvijo ali se-janjem, da zemljo očistimo korenik-pirnice, osata in drugega plevela, ki se množi s koreninami, zato brana-mo pred setvijo tolikokrat, da bo zemlja čista plevelnih korenin, se-veda le, ko je suha.

Plevelne korenike lahko sveže in oprane pokrmimo svinjam, suh ple-vel s koreninami trez semena, pa je dober nastilj.

Naši posevki rastejo, toda z njimi tudi pleveli škoda je vsakega zrna in vsakega kilograma pridelka, ki bi ga zaradi plevela manj pridelali. Zato kmetovalci, zatirajte vsepovsod po vaših njivah plevel!

SEDAJ JE ČAS da preprečimo črvivost sadja

Ce se poleti sprehodimo po naših sadovnjakih, opazimo pod sadnim drevjem, posebno pod ja-blanami mnogo odpadlega, še ne-relega sadja. Jeseni ga je pa še mnogo več. Kako neprijetno je, če eno teh porumelih, na videz že zrelih jabolk ugriznemo, pa opazimo, da je črvivo!

Odkod črvivost, ki povzroča sadnemu drevju lelo za letom to-liko škode? Ali je je mogoče preprečiti? Gotovo! Škodljivca že itak poznamo vsi, spoznati je treba še njegovo življenje in raz-voj, da mu bomo z majhnimi stroški lahko prišli do živega.

JABOLCNI ZAVIJAC

V toplejših krajih že konec a-prila, v hladnejših pa maja in junija poletava okrog jablan majhen metulček, jabolčni za-vijac (Carpocapsa ali Cydia po-monella), ki ga navadno tudi ime-nujemo samo črva. Ne napada samo jabolko, ampak tudi hru-ško, češpljo in breskve. Podobna vrsta zavijača napada tudi oreh (Carpocapsa splendana).

Metuljčki, ki imajo prednja krilca pisano-sivočrne barve, zadnja pa svetlosive brez madežev, letajo zvečer. Ko drevje očevete, o-letajo samice na vse zelene dele drevesa, predvsem na ostanke ča-šice in na pecelj 30-50 jajčec. V osmih do štirinajstih dneh se izležejo gosenci, ki so prvot-no belkaste s črno glavo in ki se navadno zarijejo pri muhi v sredino ploda, kjer razjedajo vnostranost. Vbodna luknjica se kmalu zaraste in se od zunaj nič ne pozna, da bi bil črviv. V kakih 20 do 25 dneh po postanejo črvi-ki 15 do 20 mm dolgi in mesna-torbeče barve. V drugi polovici junija zapustijo črvički plod in si poiščejo skrivališče, navadno v si poiskajo na deblu, kjer se zabu-bijo. Avgusta meseca že predere budo metuljček, ki takoj zaleže po sadju drugi zarod. Ta dela še večjo škodo nego prvi, ker ga je več, plodov pa manj kakor spo-mladi. Gosenci drugega zaroda so ob zelo ugodnem jesenskem vre-menu deloma dorasle že na drev-ju, preden je sadje zrelo.

Kako zatiramo škodljivca? Napadeni plodovi zaostajajo v rasti in postopoma odpadajo, po-sebno če drevo nalahko strememo. Plodovi so kakor lešniki in vsi preljuknani. Včasih odpadejo vsi do kraja, tako da od drevesa ne dobimo ni enega pikavega sadu. Ravno s pobiranjem odpadlih plodov, ki jih dajemo prašičem,

uničimo marsikatega črva, a ne vse, ker je marsikateri zapustil plod že na drevesu in je jabolko šele pozneje odpadlo. Ti črvi se niso zadovoljili z uničenjem zgolj enega plodu, ampak so na-padli še sosednja zdrava jabolka.

Sadne šrambe, kjer je čez zi-mo nakopičenega mnogo sadja, so prava zavetišča za tega šodljiva-ca. Take šrambe bi morali zgo-daj spomladi, ko pospravimo vse sadje, temeljito osnažiti in zažveplati, da zatremo vso zale-go po skrivališčih.

Zelo mnogo zavijačev se uja-me, ako nastavimo meseca junija po deblih neke vrste pasti (zave-tišča), kamor se skrijejo gosenci, ko zapuste plodove. Pest sla-me, lesne volne ali pasove iz cupi, valovitega papirja namoče-nega v naftolu, privežemo okoli debla v polovici meseca junija. V ta skrivališča se radi skrijejo črvi, da bi se zabubili. Take pasove moramo vsakih 15 dni pregle-

Odrasla samica zavijača.

PAST NA DEBLU

dati, jih uničiti ter zamenjati. Valovitega papirja, namočenega v naftolu, ni potrebno menjati. V mesecu januarja pa vsa ta skrivališča odstranimo in zažgemo.

Z zimskim strganjem (snaže-njem) debel in vej ter s škrop-ljenjem s preparati na osnovi katrana ali petroleja in sulfurov pokončamo mnogo gosenic.

Škropimo z insekticidi takoj, ko dosežejo sadeži velikost oreha (v polovici maja). Ker se črvički le-žejo postopoma in se hkrati tudi večja površina sadežev, je po-trebno da škropljenje dva do trikrat ponovimo, in to vsakih 10 dni.

ZA NAŠE VRTNARJE

Vrtnico prištevamo med naše naj-lepše rastline. Strokovnjaki so iz navadnega šipka (divje vrtnice — rože) vzgojili veliko število krasnih vrtnic, ki po svoji plemenitosti, vo-nju in krasoti prekašajo vse ostale krasotice naših vrtov in parkov.

Uspeva več ali manj v vsaki zem-lji, saj raste šipek na najbolj revni kraški zemlji, vendar ji najbolj prija ilovica če vsebuje dovolj zre-lega hlevskega gnoja. Tudi razmno-žuje se precej enostavno, in sicer s potaknjenci ali s mladiki divje-ga šipka. Potaknjence sadimo lahko zgodaj spomladi ali konec poletja in v jeseni. Ko dirjak požene mo-čan poganjek, ga moramo cepiti z žlahtnimi vrstami. Če nameravamo cepiti stare vrtnice, ki imajo stari in trdi lub (skorjo), cepimo stran-ske sočne veje in to čim bliže steb-lu.

Najbolj priporočljiv način cepljenja je cepljenje v »uspeh« ali »čivon« oko. V »uspeh« oko cepimo v av-gustu, ko je lub sočen. V »čivon« oko pa od junija do avgusta.

Cepljenje v oko (okuliranje) je najbolj enostavno cepljenje, zahte-va pa le vendar nekaj prakse. Naj-važnejše pri tem je, da je podlaga (divjak) sočna, o čemer se prepri-čamo, ako lub rad odstopi, če ga z nožem zarežemo in odlupimo. Naj-boljša očesa plemenitih vrst so ti-bista, ki so sredi mladik. Krmo se iz-brali vrsto in dobili »cepičev«, izre-žemo z ostrim nožem ščitek (oko) s čim manj lesa. Zaradi lažje mani-pulacije mu pustimo pecelj lista. Nato napravimo na podlagi zarezo v obliki črke T. Z nožem malo prizdignemo lub in vtaknemo vanj ščitek z očesom. Po cepljenju obve-

žemo cepič (ne premočno) nad in pod očesom z raflo. Cepimo ob tepem ali ne presušem vremenu. Najbolj se obnese cepljenje po dežju. Delo moramo opraviti hitro in pravilno. Ze po nekoliko dneh lahko ugoovi-mo, če je cepljenje uspelo, po tem, da se pecelj lista, ki smo ga pustili pri očesu, lahko loči, če ga s prstom lahko pritismo in če je oko ze-leno, sveže in malo nabreklo.

Koliko očes lahko vstavimo (oku-liramo) na vsako podlago, je od-visno od vzgoje in od vrste podlage. Grmičaste vrtnice cepimo prav pri tleh, medtem ko cepimo visoke vrtnice 1 m plezavke pa do 2 m nad zemljo.

Najvažnejše opravilo pri vrtnicah po saditvi je obrezovanje, od česar je odvisen bodoči razvoj rastlin. Tudi glede reza ni enotnih navodil. Bujno rastoče vrste režemo bolj na dolgo, vrste ki manj poganjajo, pa bolj na kratko. Posebno važno je obrezovanje po cvetju ali način re-za ko cvetja obiramo

DOBERDOB

PREŽIHOV

VORANC

XIII

Vojni roman slovenskega naroda

Ordonanc je zopet odvihral. Stotnik Fortis se je vrnil vidno spremenjenega obraza. Z votlim glasom je komandiral nastop stotnije. Castniki in podčastniki so stikali glave. Lajtnant Hergott je iztegnil vrat, kakor bi gledal v kak prepad, frajtar Kopajnik pa si je v veliko ruto otrli znoj s potnega čela. Moštvo je napeto opazovalo vse to početje. Ne da bi kdo šele razlagal, kaj se je zgodilo, je takoj zašumelo od ust do ust:

«Gremo... na fronto gremo...»

Bataljon je v četverostopih odhajal z vežbališča. Moštva se je polastila neka objestnost in ko je korakalo mimo posameznih vežbajočih oddelkov drugih čet garnizije, jih je pozdravljalo vedrih lic:

«Na svidenje fantje, kadar boste že pripravljeni...»

«Na svidenje tam zunaj...»

Tvegana pesem je zabrnela v zrak. Vse je pozabilo na dogodek večerajšnjega dne in na njegove posledice. Nihče ni razveljavil bataljonove kazni, vendar je bil ta večer ves bataljon v mestu...

Odhod se je kljub temu zavlekel še dva dni, ki sta bila polna raznih priprav. Vendar je bilo glavno mimogrede opravljeno in prosti čas so vojaki porabili za pisanje pisem svojim domačim ali pa za pohajkovanje. Disciplina je vidno popustila, v barakah je zavladalo praznično razpoloženje. Kolikor je še bilo nestrpnosti med različnimi skupinami, je ponehala in nadomestila jo je prijaznost. Posebno bivši zanesljivci so postali prijazni.

Splošni radovednosti, na katero fronto bo bataljon odrinil, je na mah zadostilo bataljonsko povelje, naj se priglasiyo vojaki italijanske narodnosti. Italijanov je pri celnem bataljonu bilo le dober tucat, pri stotniji pa ni bilo nobenega. Toda ko je četovodja naznanil povelje, je infanterist Zega brez premisleka zavpil: «Tukaj!»

Četovodja ga je nejevolno pogledal:

«Vi pa vendar niste Italijan!»

«Italijan, Italijan!» je hlastno trdil Zega.

Amun in Stefančič sta ga strmeč gledala.

«Beži, beži, ti pa Lah?» mu je skoraj sovražno opomnel prvi.

Zega se je namreč dotlej izdajal za Slovenca.

Toda Zega je bil kakor spremenjen:

«Jaz sem, kar hočem, kaj briga druge!» je vpil razdraženo.

Pustili so ga v miru in Erdkönig ga je zapisal za Italijana. Tovariši brez razlike narodnosti so ga grdo gledali, Slovenci so mu naravnost zamerili. Demark se je glasno jezil:

«Ko bi bil res Italijan, bi človek nič ne rekel. Ko pa očitno ni...»

Zega se je zakopal v svoj kot in čakal. Ves čas ni z nikomer spregovoril besedice. Šele prihodnji dan so proti večeru zbrali Italijane in jih spravili nekam v garnizijo. Pred odhodom je Zega hotel pri slovenskih tovariših popraviti vtis, ki ga je bil izval. Obrnil se je mimogrede k Palirju in mu rekel:

«Ali misliš, da sem neumen in bom hodil na fronto, če mi ni treba? Desetkrat se glasim za Laha, če me to reši.»

«Za tako ceno, moj dragi?»

«Ti bi se tudi, če bi se mogel!» mu je izzivalno odgovoril Zega.

S pograda se je naravnost sovražno oglašil Stefančič: «Zapomni si Zega, da te to ne bo rešilo fronte. Se z nami vred boš crkaval po rovi!»

Zega ni rekel ne besede meč. Po njegovem odhodu je menil Pekol:

«To je drugi Kopajnik, kaj...?»

«Sramoto nam je pa le naredil!» so mrmrali Slovenci, ki se niso mogli pomiriti. Pri tem jim ni bilo toliko zaradi tega, ker je Zega preskočil k narodnosti, ki je bila njihov sovražnik, temveč zaradi tega, ker je sam sebe zatajil.

Zadnji dan pred odhodom na fronto je bataljonsko poveljstvo priredilo za katolike splošno spoved pri kapucinih v mestu. Zvečer je bila debata.

«Ali bomo šli?» je vprašal Barfuss in široko pogledal po pogradih, kakor da bi šele pri tovariših iskal vzpodbude, medtem ko se je sam že davno odločil.

«Jaz ne grem!» je mračno dejal Palir. «Kar sem stopil iz šole, še nisem bil pri spovedi.»

«Morda misliš, da ni boga?»

Zakaj nas potem gonijo v smrt, če je bog?»

Oba sta obmolknila. O tej stvari ni bilo le njima, temveč večinoma vsem težko govoriti. Včasih, ob dolgih zimskih večerih, je ta ali oni začel razpravljati tudi o tem Bog? Kako so te stvari čudne za vojaka, ki mora za jutrišnji odhod brusiti svoj bajonet! Kaj doživi vsak dan! Če bi bog res neke bil, ali bi mogel tako ravnodušno gledati na vse to? In potem, koliko je tega?... Zinko čepi vsak večer pred majhnim lesenim razpelom pod pogradom in jo, zato pa šepedejo, kadar ugasnejo luči... Ukrajinci imajo spet svojo navado. Popovič, ki bi ti nikdar se naredil moli. Nekateri, kakor Barfuss in Almer, se tega sramujejo, pa trdi, da je človek, ki ima boga, prava živina. In Segal naposled? On ti veže neki jermen okrog rok in si pritrjuje na glavo tablico ter tako moli... Vrag razumi vse to pri vojaki. Doma je laže...

Amun, Stefančič in Grum so se dolgo borili sami s seboj, preden so se odločili za spoved. Vsi trije so bili od doma verni in njih srca so se zaupala v neko nadnaravno moč, ki se je pa bolj bali, kakor so ljubili. Toda zadnje mesece je vsak toliko doživel, da so se možgani pričeli vdajati novemu, dotlej nepoznanemu pritisku. Pod njegovim vplivom se je pričelo okrog njih rušiti razno pojmovanje o verskih rečeh. Včasih jim je prihajal na misel celo obstanek boga. Vendar ni nihče rad razmišljal o tem. Sem in tja je kdo glasno preklinjal boga, toda

kmalu ga je že klical na pomoč. So pač čudne te stvari.

Naposled so se z drugimi vred le odločili za spoved. Ko so se vračali iz cerkve, je četovodja Erdkönig, ki je gnal stotnijo k spovedi, kratko malo rekel:

«No, zdaj ste pa dobri za klavnico!»

Barfuss in Holcman sta gledala okrog sebe, kakor dva opeharjena igralca.

Zvečer pred odhodom so se nekateri napili in se pijani vračali iz mesta. Med njimi je bil tudi Kapun, ki je vpil med pogradi:

«Jaz imam sifilis in bi lahko doma ostal, toda nisem tako neumen! Ne, nisem tako neumen...»

Dva, ki sta se doslej tiho pogovarjala, sta utihnili; šele čez nekaj časa je eden glasno vzdihnil:

«Ah, kako so ljudje neumni! Če bi bil jaz tako srečen...»

Odhod na fronto je bil združen z mašo. Ze od osmih dalje je ves bataljon oborožen od glave do pet čakal na mašo, ki je bila napovedana za deseto uro na ogromnem dvorišču lazarisovske kasarne. Pogled na široki pas moštva, ki je od treh stranj obdajalo mizo, namenjeno za oltar, je bil prazničen; vse je bilo novo, vse se je lesketalo. Nenavadno veliko je bilo cvetja, ki so ga vojaki nosili za kapami, ali pa zatakneli na različnih jermenih. Vsak vod je imel tudi cesarsko zastavo s seboj.

Ze prvi pogled je povedal, da odhod ni več poti nazaj.

Nekdo je vzdihnil:

«Ste ga videli?»

«Koga?»

«Lajtnanta Domina!»

Res, praporščak Domin je bil v lajtnantski uniformi.

Potem so vojaki odkrili celo vrsto novih povišanj. Pogled na lajtnanta Hergotta, ki je z ogromnim tovorom stal na krili kompanije, jih je znova pomiril — Hergott ni avanziral. To mu je vsak privoščil. Tudi frajtar Suhajda ni bil povišan, kar se pa nikomur ni zdelo čudno. Vsem je bilo pa žal, da ni avanziral četovodja Erdkönig.

«Ta bi zaslužil, ker je človek!» je šlo od ust do ust.

Nenadoma pa je med moštvo strupeno zašumelo:

«Kje pa je Rom?»

«Feldvebel Rom...?»

Vse se je zamajalo. Vsi so iskali, da bi ga iztaknili, toda Roma ni bilo pri nobeni stotniji niti zadaj pri bataljonskem štabu, pri trenu, pri saniteti, z eno besedo — njega ni bilo nikjer.

Rezek krohot je pretrgal napeto tišino:

«Ali ste videli, pesjan se je v zadnjem trenutku umaknil!»

Petrika se je obrnil naravnost k Erdkönigu:

«Kje pa je feldvebel Rom?»

«Ta bo šel s prihodnjim bataljonom», je z zaničljivim nasmehom odvrnil četovodja.

Med moštvo je spet zašumelo:

«Poznamo tako odhajanje...»

Od nekod se je zvedelo, da je bil Rom zaradi srčne napake spoznan za nesposobnega.

Mučno čakanje pod žarki pekočega sonca sredi so-parnega dvorišča je začelo utrujati in moštvo je že nestrpno pričakovalo ceremonij. Malo pred deseto je prišel major Kuretič s svojim spremstvom; z njim je prišla godba 27. pešpolka. Tečno ob desetih je prišel tudi vojni kurat Fanecl. Maša se je za utrujeno moštvo predolgo vlekla, čeprav jo je kurat precej hitro opravil. Kurat je bil mlad duhoven, ki so si ga bogvedi kje izposodili za ta dan. Po maši je imel kratko pridigo, v kateri je rekel tole:

«Dragi bratje bojevniki! Vojaki, podčastniki in častniki! Dandanes doživljamo prečudne stvari. Ako se ozremo po naši širni domovini, kaj vidimo? Kmet zapusti plug na njivi, delavec kladiivo v tovarni, učenjak pero v pisarni, sin svoje starše, oče svoje otroke, mož svojo ženo, ženin svojo nevesto — in vsi hitijo z nepopisnim navdušenjem tja, kjer se v teh velikih časih odloča usoda naše velike domovine — na bojno polje. In poglejmo! Kljub temu da se vsak zaveda, kaj ga čaka tam, ne vidimo nobenega omahovanja, nobene žalosti, temveč ravno narobe; povsod, na vseh obrazih sijé navdušenost, iz vseh grl doni iz vseh oči gori: na fronto, tja na fronto! In kdo dela take čudeže? Nihče drugi, kakor zavest pravice ter ljubezen do domovine, do cesarja... Tudi vi odhajate zdaj za drugimi. In tudi med vami zastoj iščem žalostnega, obraza. Kar vidim je veselje, navdušenost, pogum. Kakor svatje greste na pojedino — kljub temu da greste morda po smrt... Toda smrt je neizbežna. Smrt vojaka. Stara prislovica trdi, da so med vojno nebeska vrata na stežaj odprta. Na bojnem polju se odpustčajo vsi grehi. Priporočite se Mariji. Ona vam bo kot zaščitnica vseh vojščakov razgrnila svoj topli, usmiljeni plašč pod vašo telesa in vaše duše bodo na njem odplavale proti nebu... Zato hura, trikrat hura!»

Vojni kurat je govoril nemški. Poznalo se mu je, da je novinec, ki ne pozna vojaške duše. Večina bi bila rajši slišala kako trdo besedo, ki bi ji bila za oporo na tvegano, prisiljeno pot, namesto tega pa je slišala nerazumljivo mešanico, ki je ni bilo mogoče resno vzeti. Kljub temu so imeji nekateri solzne oči, posebno pa tisti, ki niso niti besedice razumeli. Ganilo jih je razpoloženje. Potem je zaigrala godba...

Nato je major Kuretič zaprisegel bataljon. Stefačič je na tihem vprašal Amuna:

«Si držal figo?»

Amun ga ni več mogel slišati, ker je godba zaigrala bučno koračnico, navdušeni, vriskajoči glasovi so napolnili dvorišče do vrha, zrak se je zazibal, zazibala so se tudi tla pod bataljonom. Srca moštva je zajelo čudno, tvegano razpoloženje. Torej gremo... Čim je koračnica utihnili, je zadonelo povelje majorja Kuretiča:

«Bataljon marš!»

Sedeč na rjavem konju, je major Kuretič krenil proti obokanemu izhodu. Godba je spet zaigrala, med njenimi prvimi zvoki je se slišalo kratko povelje Fortisa:

«Prva stotnija, marš!»

Po dvorišču je zabobnel paradni marš. Z oken in hodnikov kasarne, ki so bili polni moštva domobranskega polka, so se začeli nerazumljivi vzkliki, spremljani z mahanjem rok. Zunaj na ulici je moštvo začutilo, da tiste tesnobnosti, ki ga je oklepala na dvorišču, ni več. Prsi so široko zadihale, korak je bil lažji, oči svobodnejše...

Major Kuretič je vodil bataljon na kolodvor skozi najbolj obljudene ulice in ceste. Godba je hrupno in neutrudljivo igrala marš za maršem. Po žilah moštva je začela kipeti kri, porajal se je neki nov čut, neka mešanica pijanosti in ponosa, ki je lajšala korak. Bremana na hrbtih so postajala neizrečeno lahka. Godba je delala prave čudeže. Neprekosljiva ideja, povezati težke, odločilne in tvegane trenutke z glušečo godbo!

Mesto, že vajeno odhod vojaških transportov, se spočetka ni mnogo menilo za odhajajoči bataljon. Domačim četam so patriotska društva navadno prirejela bučnejše odhodnice z obdarovanjem vojakov, s cvetjem in vencii. Vsega tega bataljon št. 100 ni bil deležen.

Dolg vlak je stal natovorjen in čakal na odhod. Službojoči uradniki je že stal na peronu in vsak hip je bilo pričakovati njegovega signala. Odprtine živinskih vagonov so bile polne moštva. Okrog podbojev je viselo cvetje in zelenje, ki so ga vojaki v zadnjem trenutku kdo ve kje vzeli. Po stenah vagonov so bila s kredjo napisana vojna gesla. Segal je narisal mrtvaško glavo, pod sliko je nameraval napisati še besede: «Taka je usoda izdajalcev!» Toda nekaj ga je zmotilo, da tega ni storil in tako je na vagonu ostalo kričeče mrtvaško znamenje samo. Iz posameznih vagonov je brnelo brundanje otožnih pesmi, iz vagonov tretje stotnije je bilo slišati zategovanje slovenske pesmi: «Puška je pa ljubca moja...»

Infanterist Almer, ki je sedel na robu zapaha in nestrpno bingljal z nogami, je že nekajkrat zakričal: «Heil Oesterreich, heil!»

Gruča potnikov, ki je čakala na brzovlak, je menda mislila, da jo hočejo vojaki izzivati in se je počasi pobrala na drugi konec perona. Signal za odhod je bil naposled dan in že se je vlak pričel pomikati. Vojaki so vpili na vse grlo. Iz nekaterih vagonov so zaplapolale cesarske zastavice. Nenadoma pa je iz vagona prvega voda prve stotnije zavihrala slovenska zastava. Amun in Stefančič sta jo držala na drogu in mahala z njo zadnji pozdrav kolodvoru. Čez Segala, Almerja in tovariše, ki so prej zasedli rob, so se nagnili Slovenci in na vso moč vpili:

«Živijo, živijo, živijo!»

Slovenska zastava je zavihrala še iz dveh vagonov, iz nekih drugih pa češka zastava in potem ukrajinska. Glasovi so se slišali v vihar nerazumljivih vzklikov bataljona. Iz vsega nenadnega viharja je odmeval le Segalov votli bas:

«Heil Oesterreich, heil!»

DOBERDOB

I.

Ves bataljon je bil stlačen v dve tesni baraki na Krasu. Kljub temu da so bile zgradbe še skoraj popolnoma nove, je duh svežega lesa že povsem izginil in v prostorih je vladal tisti smrad, ki je med vojno napolnjeval vse podobne zgradbe za frontami, duh po posušenem znoju, po ušeh, steninah, loju in neki plesnivi prhnobi. Moštvo je bilo tako natrpano na pogradih, da si se komaj mogel obrniti. Ze dva dni je bataljon tičal v tej gneči in čakal na odhod. Sreča v nesreči je bila le ta, da je zunaj že nekaj dni pihala mrzla kraška burja, ki se je to leto nenavadno hitro oglašila. Večina moštva ni bila navajena na ta piš in se je sprva zdel še hladnejši, kakor je bil v resnici. Sem pa tja je nosila vmes tudi že dež, ki je zmehčal svet okrog barak. Vojaki so bili torej navezani na tesne prostore, tembolj, ker so vedeli, da lahko vsak trenutek pride povelje za odhod.

Na fronti je bilo pričakovati važnih dogodkov in bataljon je kot drobci tako imenovanih svežih rezerv čakal, da poseže vanje. Pred duri je bila novembrska ofenziva italijanskih soških čet 1915. leta.

Minuli so že trije polni meseci, odkar je bataljon zapustil garnizijo, ne da bi medtem prišel v ogenj. Najprej so ga odpeljali na koroško fronto ter ga izkrcali blizu Trbiža. Takrat se je zdelo, da ga hočejo že prvi teden potisniti v ogenj. Vendar se to ni zgodilo, ker je rahle sovražne poizkuse brez težav zadržalo nekaj črno-vojnih mladostrelskih bataljonov. Potem so ga vlačili po etapi za koroško fronto, dokler ga niso poslali na Kras kot svežo rezervno.

Razen majhnih izjem se ta čas ni nič spremenilo pri bataljonu. Infanterist je odšel v bolnišnico, čim je zaval blizu fronte. Mogoče je zdaj že spet pri kakem maršbataljonu in nosi znak z napisom: «Drugič nad sovražnika!» Adam je naposled dobil službo, ki mu je ustrezala in ki je napravila konec njegovim mukam — Prišel je k Rdečemu križu. Hergottov sluga si je na neki gorski turi zlomil nogo in je bil rešen fronte. Vsa stotnija ga je zavidala, ko je odhajal. Almer je medtem postal v resnici frajtar. Tudi stotnik Fortis ni več poveljeval prvi stotniji.

BOŽIDAR JAKAC

razslavlja v «Scorpione»

Božidar Jakac

Oče (grafika)

V galeriji «Scorpione» je te dni razstava grafičnih del slikarja Božidarja Jakca. Božidar Jakac podaja v svojih delih bistvo dogajanj osebno, predmetov, narave, okolja in vzdušja, ki obdaja prikazane motive. Božidar Jakac je razgledan po svetu in življenju, v svojih delih so doživlja sodobne probleme in nam jih razgrinja v njihovih različnih pojavih. Do veljave pridejo slikovitost, lepota in čustveno nastrojenje slovenskih pokrajin. Ponekod pa se nam učinkovito predstavijo tuje pokrajine in tuji ljudski tipi. Zato je samo po sebi razumljivo, da je za njega umetnost ona čudovita sila, ki raste iz vseh narodov in oni kulturni most, ki zblizuje in spaja narode med seboj, ustvarja medsebojno spoznavanje in ravno preko tega daje najboljše osnove za mir. Pri odprtosti razstave je še dejal: «Srečen bom, če bom s to razstavo vsaj malo doprinesel k tesnejšim stikom z narodi Tržaškega ozemlja».

Priobčena slika je posnetek portreta umelnikovega očeta, našega tržaškega rojaka iz Jakcev pri Zrenju.

PESEM PRIPOVEDUJE UBALD VRABEC

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Toda za pevovodjo deja še ni bilo konca. Pri vajah je še neprestano nekaj popravljal. To mesto je hotel malo tišje, tam je hotel imeti pou-darek, ki mu je bil vedno prejak ali prešibak, tu spet počasneje, tam hitreje, zdaj to glasovno skupino malo izrazilte, drugo tiše. In intonacija mu ni bila nikoli prav po godu. Pa se je pevovodja spet jezil, ker mu pevci niso hodili dovolj točno in redno k vajam. A v vseh teh težavah sem jaz postajala vse lepša in lepša. Kar prevzemala sem se. Tudi pevce sem začela bolj ceniti, ko sem videla, da se zelo trudijo, da bi me čim lepše prepevali. Tudi če so bili včasih malomarni, jim nisem zamerila, saj sem vedela, da prihajajo na vaje utrujeni od dela in da jim je dajala samo ljubezen do mene moč, da so pozabili na svojo utrujenost. Kaj naj bi pa rekla potem o onih, ki se zame sploh niso brigali in so raje sedeli v gostilni ali pa v kinu gledali tujo navlakol!

Bila sem s svojimi pevci in svojim pevovodjo prav zadovoljna. Toda moja pot navzgor še ni bila končana.

Pri neki vaji sem opazila pri pevcih, še bolj pa pri pevovodji neko vznemirjenost. Pred in po vaji so se več kot običajno pogovarjali in razpravljali. Pri petju so pevci kazali še večjo pozornost, pevovodja pa je bil zelo siten, da so se mi pevci skoro smilili. Po mojem mnenju so me pevci kar dobro prepevali, a pevovodji ni bilo prav nič več všeč. Končno sem iz njihovih razgovorov razbrala, da se pripravljajo na nastop. Govorili so o dovoljenju, o plakatih, o dvorani, o glasih in kaj vem kaj še vse. Pevske vaje so postajale pogostejše in tudi bolj obiskane. Napočil je velik dan; pevci so se zbrali praznično oblečeni in praz-

nično razpoloženi. Se zadnjikrat so me preizkusili, potem pa šli v dvorano. Tam je bila zbrana velika množica ljudi, di je čakala — mene. Pevci so se brez besed in v lepem redu postavili na oder in pozorno gledali svojega pevovodjo. Nikoli si nisem mislila, da znajo biti pevci tako resni in tako disciplinirani. Pri vajah je bilo včasih vse drugače! Verjetno je nanje vplivala velika množica ljudi, ki jih je opazovala. Pevovodja je dal znak za začetek in prvi sem zadonela v dvorani pred javnostjo. Zelo zadovoljna sem bila sama s seboj. Kako mogočno so doneli moji akordi po prostorni dvorani! Kako pomembne so se mi zdele moje besede, ki jim je lepoto še stopnjevala lepa melodija in polni akordi! Se le v tem trenutku sem se zavedala, da res živim in da sem res koristna ljudstvu. Spoznala sem, da moje življenje ni brez vrednosti. Tega mne nja so morali biti tudi poslušalci, ker so ob končani pesmi pevce in pevovodjo nagradili z viharim odobravanjem. Mnogi so glasno zahtevali ponovitev. Po kratkem okle-vanju je pevovodja res dal znak za ponovitve. Ko sem drugič donela po dvorani, sem se s hvalečnostjo spomnila vseh onih, ki so prispevali k mojemu zmagovalstvu. Spomnila sem se tihega pesnika, ki me je prvi oblikoval, spomnila stavca, ki me je pripravil za tisk, spomnila skladatelja, ki mi je dal melodijo, lepopolisca, ki me je drugič pripravil za tisk, spomnila pevovodja in pevcev, ki so se dolge mesece trudili z menoj in vseh onih, ki so organizirali moj prvi vstop v javnost. Moj prodoren uspeh je bil možen le zato, ker so se vsi ti delavci vneto in požrtvovalno trudili, da bi ljudstvu nudili nekaj lepega in plemenitega.

"TARTUFFE" je zaživel na našem odru

Komedija je že v prvih dveh dejanjih polna svetohlina Tartuffa. Spoznamo ga po pripovedovanju osebe, ki so vanj zaverovane in po ugovorih tistih, ki so spregledali njegovo podlost. V dogajanja je temeljito posegel, tako da je upravičeno mnogo govora o njem, saj se dejanje ob njem zapleta. Ko se je ta figura prikazala na odru posebljena po Radu Nakrstu, smo lahko že na prvi pogled dognali, da je ta igralec mojstrsko zadel ta lik v maski, kostumu in v vsem svojem obnašanju. Na dnu njegove osebnosti se skriva vsa zloba, ki je zakrita s svetohlinsko masko pobožnega, svetu odmaknjenega človeka. Svojo igrjo je Nakrst smiselno in naravno razvijal in lahko smo ugotovili, kako je rasel brez vsakega pretiravanja tako, kot je zahtevala njegova vloga in kot si jo je on zamislil. Zdi se mi, da je došlejša bila to njegova najboljša vloga.

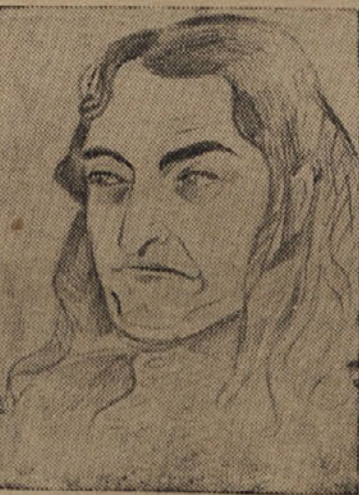
Jožko Lukeš si je zamislil svojega Orgona kot filistrskega človeka, zabubljenega v neke svoje nazore, v katere je zaverovan, človeka, ki gre v ekstreme. Je enostranski, vidi samo to, kar tvori njegov svet. S tem svojim filistrstvom vpliva nekoliko komično in zato je bila komičnost te figure naravna in življenjsko verjetna. To tolmačenje nas prepriča in je v skladu z duhom komedije. V tem duhu je Jožko Lukeš izdelal ta lik, tako da je pristno zaživel pred nami kot tak, kot cel človek.

V Tartuffa je zaverovana tudi gospa Pernellova, Orgonova mati, ki, prav tako kot Orgon sam, spregleda hinavca in zlobneža šele tedaj, ko se na lastne oči prepriča o njegovi pravi naravi. Angela Rakarjeva je igrala vloge starejše gospe, ki je do mlajših in do drugih ljudi stroga, ker marsičesa pri mlajših ne more več razumeti in ki v svoji prirojeni in tudi starostni trmici in v svoji zagledanosti v Tartuffa ne dopušča drugačnih misli od svojih. Kot vsi njeni liki je tudi ta lik zaživel svoje popolno, resnično življenje.

Elza Barbičeva je z lahkoto ustvarila vlogo Marijane, Orgonove hčere, in ji dala vso fino in ljube-kost mladega dekleta in subjektivnost zaljubljenke. Ustvarila je v smislu vloge nekoliko neodločno hčerko zlahtnega meščana, ki se ne upa upreti se očetu, ko je povelje očetovo krivično. Vse to je zaokrožila v lepo dojemljivo celoto.

Njenega zaročenca Valerja je postavil na oder Srečko Košir. Izoblikoval je lik zaljubljenca, toda dodal mu je tudi drugih življenjskih potez kot n. pr. stvarnost mišljenja in opazovanja, tako da je bil povsem verjeten, čeprav mu še manjka nekoliko sproščenosti.

Marijaninega brata Damisa, živahnega, odločnega mladeniča, ki se postavi, ko je treba, tudi očetu, po robu je v tem smislu zaokrože-

Rado Nakrst kot Tartuffe

no in neprisliljeno postavil pred nas Silvij Kopal. Pazil je, da ga živahnost ne odvede predaleč, tako da je ostal vedno v skladu s samim seboj in z okoljem.

Elmro, Orgonovo čeno, je z vso prepričljivostjo in z vsemi potezami nekega celotnega zaokroženega človeškega lika z zdravim razumom in s pristno žensko intuicijo, z vso ljo do poseganja v razvoj dogodkov ustvarila do kraja premišlje-

no in živo Nada Gabrijelčičeva. V predzadnjem dejanju sta z Nakrstom naravnost mojstrsko odigrala prizor zapeljavanja.

Stvarnega, razsodnega Kleanta, Orgonovega svaka, je igral Stane Raztresen. Ustvaril je z dobro karakterizacijo in uravnovešeno igrjo uravnovešen značaj plemenitega človeka.

Ena Starčeva je bila odrezava, šegava, brihtna, stvarna, živahna, pametna, intuitivna Dorina, Marijanina strežnica. Povezala je vse te značilnosti v enoten lik, ki je bil do kraja dojemljiv in resničen in v skladu z njeno zamisljo po Molièrovi predlogi.

Modest Sancin je zopet ustvaril s svojim Loijalom eno izmed svojih zadetih vlog. Bil je brezsrčen burič, ki se norčuje iz ljudi, katerim prinaša neveselne in celo žalostne sodne odredbe. Take ljudi srečamo v življenju. V svoji do mišljavosti zaradi svoj dozdevne pozicije in v svoji enostranosti mišljenja, povzročen po njegovem poklicu, vzbuja v gledalca smeh, ki pa ni smeh sproščenja, temveč je na njegovem dnu grenkoba zaradi takih pojavov.

Julij Guštin je tudi v vlogi policijskega uradnika nastopil tako kot smo tega pri njem že vajeni. On vedno zaživi v ambientu. Živa

PROSVETA

med ljudstvom

Naše krajevne prosvetne matice gredo pogostoma v ta ali oni kraj, obiščejo to ali ono pokrajino, to ali ono federalno edinicu Jugoslavije in se obenem tam predstavijo s svojimi zbori. V soboto in nedeljo 20. in 21. t. m. sta bila gosta mariborskega kulturnega društva «Angel Besednjak» pevsko zbor iz Padrič in Saleža. Gostitelji so ustvarili za svoje goste lepo, domače in pristržno vzdušje, tako da so se ti počutili, kot da bi bili v svojem običajnem okolju. Obenem pa so gostitelji uredili to dvodnevno bivanje tako, da so Padričani in Saležani imeli od tega bivanja čim več in da so lahko odnesli s seboj močne spomine in vtise. Prvi dan sta si naša zborja ogledala «Kmetijski tehnikum», v katerem se pripravljajo kakih 500 učencev, da postanejo strokovnjaki v kmetijstvu. Naši pevci so kar ostremi, ko so spoznali izbornu organizacijo te šole in način poučevanja ter praktičnih vežb. Poskušali so nato še štajerska vina, da se seznanijo kot ljudje iz vinorodnih krajev tudi s tem proizvodom, kar je vse spravilo v dobro voljo, v kolikor niso bili že prej dobre volje. Po teh obiskih je bila slavnostna večerja v hotelu «Orel» skupno s člani društva «Angel Besednjak». Po večerji se je razvila prijetna, neprisliljena, prosta zabava ob prepevanju, recitacijah in pozneje tudi s plesom. Peli so izmenoma tržaški in mariborski pevci. V nedeljo je bil ogled mariborskega muzeja, ki je vzbudil velikansko zanimanje. Popoldne so se odpeljali v tovarno avtomobilov v Tezno, kar so si še ogledali mariborsko kopalnico in hidrocentralo. Prehitro je prišel čas odhoda. Slovo je bilo prav tako pristržno kot sprejem, posebno še, ker so se Tržačani in Mariborčani v teh dveh dnevih spoznali.

V nedeljo je gostovalo pevsko društvo «Vodnik» iz Doline v Istri. Razgledali so se po Bujah, Materadi in Umagu. Presenetili so jih za-družni čomovi v Bujah in Materadi. Ti domovi s prekrasnimi dvoranami bodo pomagali dvigniti kulturno raven Hrvatov in Italijanov. V Bujah je pozdravil Dolinčane član italijanskega kulturnega krožka Silvana Posar, kateremu je odgovoril tov. Sturman. V dvorani je «Vodnik» zapel dvajset narodnih pesmi in dosegel s svojim dobrim petjem velik uspeh. Naši pevci so se seveda zanimali tudi za gospodarske prilike tega okrožja.

Zlata Rodoškova kot Marjana

sta bila tudi buriča Alojzija in Enija Reinhardta.

V svoji nemi vlogi kot Filipota, služkinja gospe Pernellove, je to vlogo podala živo Tea Starčeva.

O drugi zasedbi nekaterih vlog bomo še spregovorili.

Režiral je Jože Babič. Celotna igrja je vseskozi skladna in dovršena. Dejanje se je razvijalo vedno v pravilnem tempu, ki se je dejanju ustrezno od momenta do momenta spreminjal, dogadki na odru so bili razgibani. Režiser je bil poln domislje in je tako dal vsemu značaj resnice in s tem pre-pričljivost. Vsi prizori so bili realni, so bili verjetni. Dal je igri njen pravi komedijski ton in časovno stilnost.

Inscenacijo je narisal arh. Dušan Vasič. Bila je elegantna, bogata, kljub svoji namerni preprostosti, poudarila je duh in slog časa, v katerem se dejanje vrši in razkošje okolja po istodobni modi. Bila je s tem v duhu komedije, za katero je bila napravljena.

Kostumi so bili povzeti iz dobe komedije in so bili zares lepi in očarljivi. Osnutek je izdelala Sonja Mikuletičeva. V skladu s kostumi so bile tudi pričeske Drage Pahorjeve.

Dvorana je bila natrpano polna, občinstvo je z velikim razumevanjem sledilo komediji in dajalo izraza svojemu zadoščenju z bogatim aplavzom.

J. K.

Kulturna kronika

Po smrti pokojnega predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti Dr. Franceta Kidriča je bil izvoljen za predsednika te ustanove Dr. Franc Ramovš, dosedanj glavni tajnik. Na to mesto pa je bil izvoljen Dr. Milko Kos.

V New York je prispela delegacija slovenskih književnikov, v kateri so Tone Seliškar, Bidovec in Šega. Delegacija se bo udeležila letne skupščine Slovensko-ameriškega narodnega sveta v Clevelandu. Clevelandška krajevna organizacija tega sveta pripravlja slovenskim književnikom slavnosten sprejem.

Slavni francoski slikar Pablo Picasso je začel risati z električno svetilko, ki jo premika v zraku po zatemnjeni sobi in riše z njo na izpostavljenem fotografsko ploščo. Revije, ki so te slike objavile, pravijo, da je za izvedbo risbe treba Picassu omaj 30 sekund. Praviijo, da te «umetnine» zelo dobro plačajo.

Nové knjige za tvojo knjižnico

NOVE SLOVENSKE KNJIGE!
Puškin: DRAME, vez. polplatno L. 420; Kozak: GASPER OSAT, platno, L. 250; Stendhal: ITALIJANSKE KRONIKE, polplatno L. 320; Lajovec: PRAVILA ZA ZDRAVO ŽIVLJENJE, broš, L. 50; Kette: ZBRANO DELO I. II, knjiga, platno L. 760; NASA PARTIJA V OBORBI ZA ENAKOPRAVNE ODNOS MED SOCIALISTIČNIMI DRŽAVAMI L. 180.

Dobite jih v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici.

Prosvetno življenje na Opčinah se prebuja

Zaradi neposrednega predočevanja našega splošnega prosvetnega življenja v njegovih posameznih pojavih namerava naš list poročati v tej rubriki tudi o prosvetnih razmerah v posameznih naših kraljih. Ne želimo omejevati se samo na poročanje o raznih kulturnih prireditvah. Topot je naš urednik obiskal prosvetne delavce na Opčinah, da poizve, kakšno je sedanje stanje prosvetnega dela v tem kraju.

Pred resolucijo Informbiroja je bilo prosvetno delovanje na Opčinah zelo razgibano v vseh panogah. Openci so imeli močan in dober pevski zbor, dramsko družino, orkester in lepo, bogato knjižnico, katere so se člani pridno posluževali. Zbor je pogosto nastopal sam, skupno z drugimi zbori in na množičnih prireditvah. Dramska sekcija je naštvirala Sketovo «Miklovo Zlato» in je z njo nastopila z velikim uspehom doma in v Sloveniji. Pri tej igri je bilo sodelovanje naravnost množično, saj nastopa v tej igri mnogo oseb, sodeloval je orkester in plesna skupina s koroškimi narodnimi plesi. Na pozornici so pogosti množični nastopi ljudstva. Mladina je uprizorila v okviru dramske družine Golievo mladinsko igro «Petrčkove poslednje sanje» in Ribičičevo «V kraljestvu palčkov» z glasbenimi vloži Ivana Grbca. Pripravljali so že tudi dramatisacijo Tavčarjeve «Visoške kronike».

Z resolucijo Informbiroja nastopi katastrofa. Dvorane se je polastila s silo Vidaličeva skupina. Kulturni delavci niso imeli več dejanske možnosti dela, ker niso mogli priti do dvorane. Danes je prejšnja knjižnica v rokah te skupine in knjige so zaprte in zaprta. Vprašamo se, kako pride Riko Malalan do tega, da si lasti izključno pravico do dvorane, ko je pa vse prebivalstvo Opčin sodelovalo pri obnovi dvorane z delom in denarnimi prispevki. Dvorana je torej last vsega prebivalstva. Na obnem zboru je Vidaličeva skupina s silo in pritiskom dobila večino in se tako polastila društva. To društvo danes še formalno obstaja toda njegovo prosvetno delo je ples.

Da bi to mrtvilo ne trajalo še naprej, je nekaj prosvetnih delavcev obnovilo prosvetni krožek. V začetku so bile velike težave zaradi pomanjkanja prostorov. Prosvetni delavci so sicer dobili sedež, toda za prireditve in večje sestanke je premajhen. V njem se vrše lahko le vaje. Dolej je krožek priredil v kinodvorani Zupančičevo komemoracijo in organiziral gostovanje kl. Cankarja, «Slavka Skamperja», društva s Padrič in dijaške folklorne skupine. Dramska sekcija je že skoraj doštudirala veselo igro «Vozela», s katero pa ne more nastopiti, ker ni kinodvorana «kolavdirana» za gledališke predstave in podobne prireditve.

Krožek je osnoval pevski zbor. To je mešan zbor, ki je po svoji kakovosti zelo dober. Je sicer še majhen, ženski in moški glasovi so po svojem številu

medsebojno uravnovešeni. Del ženskega zbora je nastopil samostojno kot mladinski oktet. Glasovi so dobri in sveži in v celoti zveni zbor polno in dobro. V zboru pojejo mladi in starejši pevci.

Osnovan je že tudi tamburaški zbor, ki bo začel z vajami čim dalečje že naročene tamburice. Položen je tudi temelj za folklorno skupino.

V kratkem času bo poslovala tudi nova knjižnica.

Pri novem društvu je predaval doslej tov. dr. Danev, ki je predaval članicam društva o zdravstveni temi za ženske.

Zanimanje za društvo raste. Člani in odborniki stvarno razvijajo začetno delo. Dramska družina bo prav gotovo prej ali slej lahko nastopila z naštviranimi. «Vozlom». Nov krožek živi in njegovo delo je pravo prosvetno delo. Ljudje pa tudi prihajajo do pravega spoznanja prave stvarnosti in kje in kdo goji zares slovensko kulturo.

Slika iz jugoslovanskega umetniškega filma «Major Bauk», ki ga je izdelalo filmsko podjetje Bosna — film. Scenarij za film je napisal Branko Copic, ki si je uvrstil sloves najboljšega pisatelja jugoslovanskih revolucionarnih dni. Film je režiral Nikola Popović; torej sta režiser in scenarist ista kot v filmu «Ta narod bo živel». Film «Major Bauk» se snema vendar pa lahko rečemo, da pomeni napredek v filmskem ustvarjanju. Medtem ko je šlo pri filmu «Ta narod bo živel» za to, da zajame čim več tako časovno kakor vsebinsko, kar je kvarno vplivalo na enotnost dejanja, omogoča scenarij novega filma enotnejši potek dogodkov. Film je poln dinamike in dramatičnih scen. V njem nastopajo gledališki igralci iz Beograda, Reke, Zagreba itd.

ENO LETO radia jugoslovanske cone STO - ja

Ce odprete ob 6.30 radijski aparat na valovni dolžini 214,4 m, boste zaslišali najprej nekaj takih pesmi: Barčica po morju plava, nato pa jutranji pozdrav: Tu radio jugoslovanske cone Trsta. Oddajamo na valovni dolžini 214,4 ali 1412 kc/s. Našim poslušalcem želimo dobro jutro. Qui Radio Trieste, zona Jugoslava. Trasmettiamo sulla lunghezza...

«Radio Jugoslovanske cone Trsta?», povprašate morda. Če o njem še ne veste, vam povem, da poteka 24. maja, na predvečer rojstnega dne maršala Tita, leto dni, kar radio jugoslovanske cone Trsta oddaja vsak dan svoj program zjutraj, opoldne in zvečer. In to v slovenskem, italijanskem in hrvaškem jeziku. Ne verjamejte? Sicer pa pravzaprav tudi sam nisem verjel, dokler se nisem osebno seznanil s to ustanovo.

«Radio? »Naravnost po glavni cesti in nato na levo, mi pokaže prvi človek, ki ga v Kopru na trgu povprašam. Nekaj deset metrov po glavni Koprski ulici, 50 metrov po stranski in že stojim pred starim poslopjem, iz katerega slišim zvoke radia in ropotanje pisalnih strojev. Preletim napis pri vratih «Radiofonija» in vstopim. Vrata me takoj odprejo v prvo nadstropje. Stopiva v upravo in že sva s tovarišem upraviteljem v razgovoru.

«Kaj je bilo povod za ustanovitve radijske postaje?», me zanima najprej.

«Radijska postaja Jugoslovanske cone Trsta je bila ustanovljena predvsem z namenom, da prebivalstvo Tržaškega ozemlja seznanja z resnico o položaju v Istrskem okrožju in v Jugoslaviji ter tako odvrta vse napade na ti dve ozemlji. Zlasti po napadu Kominforma na Jugoslavijo in razbičju enotne fronte demokratičnega ljudstva v coni A, je postalo nujno, da dobi tržaško ljudstvo pravilne in točne informacije ter da izve resnico o položaju v Jugoslaviji in v Istrskem okrožju. Zato si je ljudska oblast Jugoslovanske cone Trsta zastavila nalogo ustanoviti radijsko postajo, katero je ob pomoči Jugoslavije tudi zgradila. Lani zgodaj spomladi so se pričela potrebna dela. Razpadajočo stavbo Ljudskega doma je bilo treba obnoviti in docela preurediti. To nam je uspelo, tako da danes stavba dobro služi svojemu namenu. Ko smo zbrali najnujnejše osebje, smo po prvih poskusnih oddajah 24. maja pričeli z rednimi oddajami. «Mi pojasnjuje tovariš upravitelj.

«In kako je šlo?»

«Šlo je! Sprva seveda s težavami, ker nismo imeli dovolj osebja, zlasti pa ne izkušenj. Sprva smo oddajali samo zvečer, prav kmalu še opoldne, dobe, mesec po ustanovitvi pa smo uvedli tudi jutranjo oddajo.

«Vaša postaja je dvojezična?»

«Ne! Trojezična!», mi odgovori upravitelj. Vse napovedi in govorne oddaje so v slovensčini in italijansčini. Ne smete pa seveda misliti, da je program isti. Ne, ni li najmanj! Slovenska in italijanska redakcija sta docela ločeni; in sestavljata vsaka svoj program povsem samostojno. V hrvaščini je manj oddaj. Poročila pa so v vseh jezikih enaka.

Moji radovednosti seveda še ni ugodeno, zato me zanima, kako je z osebjem.

«Osebe postaje, mi odgovarja tovariš upravitelj, je sestavljeno iz vseh tih tu živčih narodov, Slovencev in Hrvatov, in Italijanov ter tvori močan delovni kolektiv. V tesni povezavi rešuje vse, tudi najtežje naloge tehničnega in programskega značaja. Danes je glavna težnja vseh naših sodelavcev, dvigniti kvaliteto oddaj. To je osnovno gibal našega kolektiva in dosegli smo že lepe uspehe. Naša postaja ima dve igralni družini, slovensko in italijansko, italijanski pevski zbor, stalen sodelavec pa je Komorni zbor iz Trsta in Slovensko narodno gledališče iz Trsta. Razen tega smo si v zadnjem času ustvarili širši krog zunanjih sodelavcev, ki bodisi pomagajo pri sestavljanju posameznih oddaj ali pri njih izvajanju.

«In program?»

«Kot sem že omenil, mi pojasnjuje tov. upravitelj, imamo obsežen glasbeni in govorni program. Poročila v slovensčini in italijansčini so petkrat na dan, vsak teden pa imamo v obeh jezikih slušno igro, kmetijsko oddajo za podeželje s pestrim programom, kulturni, gospodarski in sindikalni pregled, oddajo «Obzorja», v kateri obravnavamo zanimive probleme z vsega sveta. Enkrat na teden prenašamo opero, zelo priljubljena je oddaja «glasba po željah», ostali glasbeni program pa sestavlja resna in zabavna glasba, domača in tuja.

Zanimam se še za načrte v bodoče.

«Tržaškemu ozemlju naša postaja zadostuje. Toda od povsod nam izražajo željo, da bi radi našo postajo boljše slišali, zlasti v Sloveniji. Zdaž za enkrat zidamo nov trakt, za nove delovne prostore, kasneje pa...» V tem naju prekinde nekdo, ki povabi tovariša upravitelja na snemanje. «Veste», mi pravi tov. upravitelj, «tudi jaz pomagam pri raznih oddajah, zlasti tam, kjer je potrebno večje število sodelujočih. Prav tako pomagam pri takih oddajah administrativno osebje. Seveda vse take oddaje prej posnamemo na žico in nato v oddaji reproduciramo. Če želite ste lahko poleg.

Sprejemam ponudbo ter si mimogrede ogledam še postajo, ki je moderno opremljena. Končno za kratek čas prisostvujem v velikem studiju snemanju na žico.

«Tovariši nastopi!» kliše režiser. «Imate vsi tekste? Začnimo!» Zavesi se luč, snemanje se prične. Nočem motiti in ob prvi prevolitvi se umaknem. Ves zadovoljen zaradi prijetne domačnosti in vedrine ter delovnega poleta, ki vlada v tej ustanovi, zapuščam poslopje. Skozi odprto okno pa slišim na cesto: Tu Radio Jugoslovanske cone Trsta.

Poročila v slovensčini vsak dan ob 7.00 (ob nedeljah ob 7.30) 13.00 19.30 in 23.05. Poročila v italijansčini vsak dan ob 18.45, Pregled tiska v slovensčini vsak dan ob 14.35; Pregled tiska v italijansčini vsak dan ob 14.30. Politične aktualnosti v italijansčini vsak torek, sredo, četrtek in petek ob 17.30. Jutranja glasba vsak dan od 6.30 do 6.45 in od 7.15 do 7.30 (ob nedeljah od 7.00 do 7.17 in od 7.45 do 8.15).

Petek: 26.5.50. 12.00 Vedra opoldanska glasba; 13.30 Igrajo violinisti virtuosi; 13.15 operne arije in dueti; 13.45 Ljudska univerza (slov.); 13.00 Igra vaški sekstet; 18.00 Sportni pregled (slov.); 18.15 Schumann: Klavirski koncert v a-molu; 19.45 Sindikalna vprašanja (ital.); 20.00 Uganite kaj igramo (ital.); 20.30 Slušna igra (ital.); 22.00 Zivljenje jugoslovanskih narodov (slov.).

Sobota: 27.5.50. 11.00 Oddaja za italijanske srednje šole; 12.00 Opoldanski koncert; 13.15 Poje sopranistka Anica Štuka; 13.45 Gospodarski pregled (ital.); 18.00 Pionirska ura (ital.); 19.45 Partizanske pesmi; 20.00 Hrvatski kulturni pregled; 20.30 Hrvatske pesmi; 20.45 Politični pregled (slov.); 21.00 Veder sobotni večer (slov.); 21.30 Zabavni orkester Radia Ljubljana; 22.00 Feuillesons (ital.).

Nedela: 28.5.50. 8.15 Iz violinskih koncertov; 9.00 Kmetijska ura (slov.); 9.30 Kmetijska ura (ital.); 10.00 Folklorna glasba; 10.45 Oddaja za Bujsčino (hrv.); 11.15 Pester solistični spored; 11.45 Našim ženam (slov.); 13.15 Priljubljene melodije; 13.30 Pionirska ura (slov.); 14.00 Glasba po željah (ital.); 17.00 Oddaja za podeželje (slov.); 19.45 Z narodno pesmijo po Sloveniji; 20.15 Musorgski: Slike iz razstave; 20.45 Politični pregled (ital.); 21.00 Operne fantazije in baleti; 22.00 Sportni pregled (ital.).

Ponedeljek: 29.5.50. 12.00 Opoldanski koncert; 13.15 Poje zagrebški vokalni kvintet; 13.45 Jezikovni pogovori (slov.); 14.00 Komorna glasba: Skladbe Mihaela Glinke; 17.30 Sportni pregled (slov.); 18.00 Glas mladih (ital.); 18.15 iz italijanskega verizma; 19.45 Izbor Chopinovih skladb za klavir; 20.00 Beethoven: Simfonija št. 6 v F-duru op. 68 (Pastoralna); 20.45 S Tržaškega ozemlja (slov.); 21.00 Vesela ura (ital.); 21.45 Čajkovski: Capriccio italiano; 22.00 Zivljenje jugoslovanskih narodov (hrv.).

Torek: 30.5.50. 12.00 Veder opoldanski spored; 12.30 Grieg: Norveški plesi; 13.15 Koncert pianista Pavla Siviča; 13.45 Kulturni pregled (ital.); 14.00 Koncert operne glasbe (orkester Radia Ljubljana, poje sopranistka Vilma Lukovec); 18.00 Ljudska univerza (ital.); 18.15 Komorna glasba; 19.45 Kulturni pregled (slov.); 20.00 Opera.

Sreda: 31.5.50. 13.15 Narodne pesmi poje sopranistka Slavica Batišuta; 13.45 Gospodarski pregled (slov.); 14.00 Igra veseli kvintet; 18.00 Z našim ljudstvom (ital.); 18.15 Solistični pevski koncert; 19.45 Partizanske pesmi; 20.00 Dvorak: Dumky op. 90, trio; 20.30 Radijski obzorik (ital.); 20.45 Bach: Italijanski koncert; 21.00 Slušna igra (slov.); 22.00 Zivljenje jugoslovanskih narodov (ital.); 22.20 Koncert simfonične glasbe.

Četrtek: 1.6.50. 12.00 Iz opernega sveta; 13.15 Pojejo «Fantje na vasi»; 13.45 Našim ženam (ital.); 14.00 Lahek spored izvaja Stojan Stenovič s svojo kapelo; 18.00 Od «Novih akordov» do danes: Samospevi Marija Kogoj; 18.20 klasična glasba; 20.15 Jezikovni pogovori: Arležanska, suite; 19.45 Predvori (slov.); 20.30 Poje komorni zbor iz Trsta; 20.15 Brahms: Violinski koncert v D-duru op. 77; 22.00 Potovanja po socialistični Jugoslaviji (ital.); 22.20 Večerni koncert.

Filmska KRONIKA

Prvi povojni nemški barvni film «Mrzlo srce» je posnet po pravljici Viljama Hauffa. Režiral ga je Paul Verhoeven.

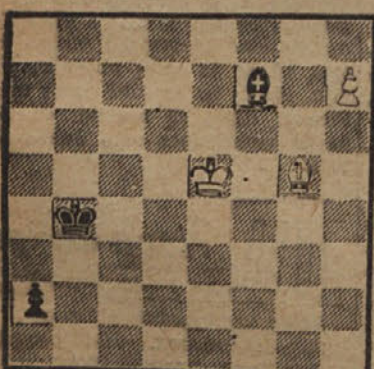
Arthur Pohlpa bo režiral film «Učitelj Heider», kjer bo obravnaval problem vzgoje.

«Serenada kraljica» se bo baje izmenoval film, v katerem bo Luiza Saksonska predstavljala znana francoska igralka Danielle Darieux.

Francoška igralka Claudette Colbert se je pogodila z neko filmsko družbo, da bo režirala tri filme; prvi od teh se bo imenoval «Vse žene so člove» koljubne;

ŠTUDIJA za samostojno analizo

Beli: Ke5, Lg5, h7 (3).
Črni: Kb4, Lf7, a2 (3).
Beli na potezi dobi.
Rešitev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev študije

Beli: Ke3, Td2, g6, h5 (4).
Črni: Kh8, Se8, Sf6 (3).

Beli na potezi dobi!

1. h6
Na 1. Td8 igra črni 1. — Kg7, 2. Ke4, Sh5; 3. Te8: Kg6: in teoretično je partija neodločena.
1. — Sg4 — 2. Kf4, Sh6; 3. Kg5 Sg8, 4. Th2 — Kg7, 5. Th7, Kf8, 6. Tt7 mat.

Ing. Boris Sikošek

Nedeljkovič zmagovalac v Beogradu

Končno stanje na turnirju je: S. Nedeljkovič 11, Milič 10 in pol, Matanovič 10, Tot, Castaldi (Italija) 9, Hugo (Francija) 8 in pol, Dunkelblum (Belgija) 8, Grob (Svica), 7, in pol, Janošević Djaja 6 in pol, Božić 6, Karaklačić, Tordion (Svica), Prins (Nizozemska) 5 in pol, Keller (Avstrija), Vuković 5 (1).

Zmaja mojstra Srečka Nedeljšoviča predstavlja nov lep uspeh jugoslovanskega šaha, posebno ker ni sodelovala prva šestorica državne reprezentance. Srednja mojstrska garda se je v močni mednarodni konkurenci dobro obnesla. Mojster Nedeljkovič je za-

služeno osvojil prvo mesto, ker je pokazal najbolj solidno igro. Prvi mednarodni turnir v Beogradu je bil 1948, na katerem je zmagal mojster Tot v družbi z madžarskim mojstrom Florianom. Lansko leto je osvojil prvo mesto mojster Milič, dočim je bil Nedeljkovič drugi, letos pa sta zamenjala mesti.

Turnir v Budimpešti končan

Turnir kandidatov za svetovno prvenstvo v Budimpešti je končan. Zmagal je kot je bilo pričakovati, sovjetski šah. Izmed desetih sodelujočih vele mojstrov je bilo kar 7 zastopnikov Sovjetske zveze. Boleslavski, ki je večino turnirja sam vodil, je zadnji dve partiji igral neodločeno; dočim je mladi Bronštejn obe poslednji igri odločil v svojo korist in tako se v zadnjem hipu ujel Boleslavskega. Potreben bo sedaj dvoboj med njima, ki naj določi svetovnemu prvaku Botvniku nasprotnika. Končno stanje je torej: prvo in drugo mesto sta zasedla Boleslavski in Bronštejn z 12 točkami (66.6%), tretji je Smislov 10 točk, četrty Keres 9 in pol, Najdorf 9, Kotov 8 in pol, Stahlberg 8, Liliental 7 in pol, Flor 7, Szabo 6 in pol.

TAKO SKRBE V JUGOSLAVIJI za razvoj fizikulture

V Beogradu so najboljši arhitekti in gradbeniki pripravili obširen plan, ki naj bi popolnoma spremenil lice današnjega glavnega mesta nove Jugoslavije. Tako so v tem planu, ki naj bi bil dokončan leta 1966, posvetili posebno pozornost tudi fizikulturi.

Vse mesto bo razdeljeno na terene in rajone. V vsakem terenu, ki bo zajemal 5 - 6000 prebivalcev, bo tudi prostor za tenis, odbojko, košarko in druge manjše športe. Vsak teren bo imel svojo osnovno šolo, v kateri bo velika telovadnica, ki bo v večernih urah na razpolago raznim telovadnim društvom terena.

Po tem glavnem regulacijskem načrtu bo Beograd razdeljen v 9 rajonov, v katerih središču se bo razvijalo kulturno - prosvetno in fizikulturno delovanje prebivalstva. Vsak tak rajonski center bo imel svoje nogometno igrišče, ki bo lah-

ko sprejelo 5-10 tisoč gledalcev. Poleg glavnega igrišča bo še pomožni prostor za nogomet ter igrišča za košarko, odbojko, tenis, itd.

V vsakem rajonu bo tudi velika telovadnica, v kateri bodo lahko prirejali javne športne prireditve; urejen bo tudi prostor za zimski plavalni trening.

Zgradijo bodo tudi velik stadion, strelišče, aerodrom za športno udeleževanje v jadralnem letalstvu in letalstvu sploh. Pripravljen bo tudi velik prostor za motociklistične in avtomobilске dirke, ki bo služil tudi za velika mednarodna tekmovanja. Do oddaljenih stadionov bodo vozili posebni tramvaji, avtobusi in trolejbusi.

Poleg terenskih in rajonskih športnih središč, bo imel Beograd še tri velike športne centre, katerih mesta so v planu že določena. Ada Ciganlija bo mesto plavalnega športa. V njenem bogatem zelenju bodo zgrajeni domovi posameznih društev, velik zaprt bazen, več odprtih bazenov, hotel in niz objektov, ki bodo omogočala tudi največja mednarodna tekmovanja.

Na Banjici bo zgrajen velik stadion, v katerem bo prostora za preko 100.000 ljudi. Tukaj bodo tudi fizikulturni inštitut, šole, hoteli za športnike in več igrišč za vse športne panoge.

Na velikem otoku, ki bo povezan z Novim Beogradom po dveh nasipih, bo veliko zabavno - športno središče. Desni rokav Donave bo s tema nasipoma postal jezero. Na tem otoku bo zgrajen velik park z zabaviščni, manjši stadion in prostori za tekme v tenisu in košarki.

MLADINSKI POKAL

Dijaki Škedenj 3:3

Dijaki so v nedeljo igrali s Škedenjem, ki je prišel prvi v vodstvo; dijaki so igro kmalu izenačili in prevzeli nato vodstvo. Po enajstih minutah, ki jo je sodnik določil v korist dijakom, je bil zaradi zmede, ki je nastala na igrišču, pristavljen izključitvi dva igralca Škedenja, ki je igro potem končal neodločeno.

Općine B - Sv. Ivan B 4:0

Općine B so imele za svojega nasprotnika Sv. Ivan B, ki je imel polno dobre volje in borbenosti, a je moral kljub temu prepustiti zmago tehnično boljšim Opencem.

Montebello - Koštalunga 6:2

Verjetno bo postal mladinski prvak Montebello, ki je v svoji igri s premrtvo Koštalungo pokazal sproščeno igro in zelo dobro obrambo.

Polet - Dinamo 2:0

Polet je prišel v nedeljo na igrišče nepopoln, a je imel srečo. Njegov nasprotnik je bil Dinamo, ki ga je s svojo igro in borbenostjo znal premagati.

Olimpija - Prosek 2:2

V prvem polčasu tekme Prosek-Olimpija, je ves čas vodila Olimpija. Seje v drugem polčasu se je igralcem Proseka posrečilo zbrati se, preiti v napad, s čimer se je med obema moštvoma razvila ostra borba in je izid kljub temu ostal neodločen.

TRŽAŠKO NOGOMETNO PRAVENSTVO

V nedeljo sta bili na sporedu samo dve nogometni tekmi, in sicer Arrigoni-Brtonigla in Sv. Ivan-Ponizianina, od katerih pa je bila odigrana samo zadnja. Brtonigla se namreč ni predstavila na igrišču. Arrigoni si je tako spet pridobil dve dragoceni točki in se s tem še bolj trdno usidral na prvo mesto, ki ga skoraj gotovo ne bo več izgubil.

Moštvo Ponizianine je igralo z vso žilavostjo in močno voljo, kar pa jim ni pomagalo. Njihovi postavi sta manjkala dva igralca, kar je Sv. Ivan temeljito izrabil. Igralci Ponizianine so se hitro utrudili in v drugem polčasu je bilo že jasno, da kljub svoji borbenosti ne bodo kos Svetlovančanom. Izid se je končal s 5:3.

S STADIONA PRVI MAJ je ponesla tržaška štafeta pozdrav tov. Titu

V soboto je odšlo s stadiona »Prvi maj« 50 mladih tekačev, ki so odnesli voščila in pozdrave maršalu Titu za 58. rojstni dan. Stafeta, ki sta jo na stadionu pozdravila v italijanski in bolgarski slovenščini pa tov. Turk, je tekla skozi Katinaro, Boršt, Boljunc, Domja, Dolino, Zavijske, Skofije, kjer je prišla čez blok na Križišče in od tu v Koper. Na Titovem trgu je bila zbrana velika množica prebivalstva, ki je tržaško štafeto navdušeno pozdravila. Poleg tržaške pa je prišlo na trg še več drugih štafet iz vseh postranskih cest v Istrskem okrožju, ki so se združile pred mestom. Na častni tribuni so pričakali mlade no-

silce čestitk predstavniki JA, med temi komandant odreda JA tov. Potočar Stane, dalje predsednik Istrskega okrajnega LO tov. Beltram, predsednik okrajnega LO Koper tov. Kralj Franc Petek in predstavniki množičnih organizacij.

Tekače je prvi pozdravil častnik JA, potem je govoril v imenu koprškega ljudstva tov. Lanza Franc, v imenu demokratičnega prebivalstva Trsta tov. Petronio Bortolo v italijanski, v slovenščini pa tov. Turk. Stafeta je nato nadaljevala svojo pot v nedeljo zjutraj proti bloku v Ržani in od tod v Jugoslavijo.

Stafeta s Koroške je tudi ponesla Titu pozdrave.

II. KOLO DAVISOVEGA POKALA

NEPOTREBEN PORAZ JUGOSLAVIJE

V II. kolu evropske cone tekmovanja za Davisov pokal se je jugoslovanska reprezentanca srečala v belgijsko. Srečanje se je končalo z zmago Belgijcev 3:2. Jugoslovanska reprezentanca je imela vse pogoje vsaj za zmago z obratnim rezultatom, če bi namreč Brano- viča, ki je bil drugi igralec v igrah posameznika, igral izkušeni reprezentant Pašada. Tako pa sta belgijska predstavnika Washer in Brichant zma-

gala v igri parov nad Mitičem in Pašado s 6:4, 6:4, 5:7, 3:6 in 6:4. S tem uspehom sta Belgijci priborila svoji reprezentanci drugo točko, ki je bila za končno zmago odločilnega pomena. Igra je trajala dve in pol uri in je bila ves čas zelo napeta.

Belgijca sta pokazala več odločnosti in prirebnosti.

Naslednjega dne pa je v prvi igri posameznikov Mitič prislil Brichanta na popolnoma drugačno igro, kakor mu jo je dovolil Branovič. Močnejši odpor je nudil Mitiču le v prvem nizu, ko je igro izenačil na 3:3 in 5:5, sicer pa je igral podrejeno vlogo ter izgubil z rezultatom 5:7, 1:6 in 3:6.

Zadnjo odločilno igro z Washerjem je Branovič začel z nekoliko boljso igro kakor prvi dan. Prišel je tudi v vodstvo s 4:2, toda nadaljeval je igro tako kakor proti Brichantu in igro izgubil. Belgijec je zmagal s 6:4, 6:1, 6:1.

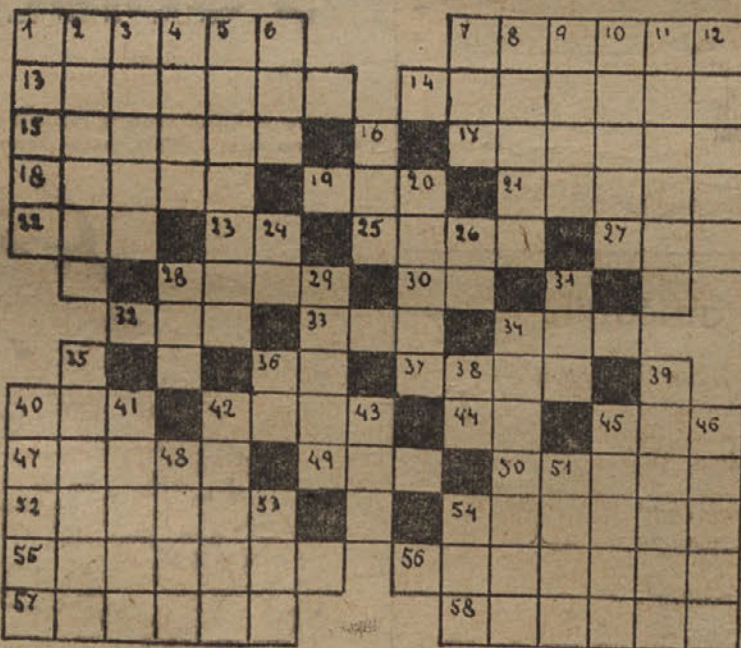
V Oslu je Švedska igrala z Norveško. Igro v parih je Švedska reprezentanca dobila s 6:1, 6:1, 6:2 in se tako kvalificirala za tretje kolo evropske cone tekmovanja za Davisov pokal. Srečala se bo s Filipinci.

V srečanju drugega dne z Dansko so Egipčani pokazali mnogo boljši tenis kot v srečanju posameznikov prvega dne. Igra parov je bila prekinjena zaradi dežja pri stanju 6:2 in drugem nedokončanem nizu 7:6 za Egipčane.

Ostali rezultati pa so: Francija-Svica 4:0, Irska-Monaco 5:0, Italija-Luksemburg 2:0.

UGANKE ZA BISTRE GLAVE

Križanka

5. — — — — P I S — —
6. — — — — — P I S —
7. — — — — — — P I S

Besede pomenijo: 1. kulturni delavec, 2. pripovedovati o lastnostih nekega predmeta, o poteku dogodka, 3. protokol, 3. neizvirni, plagirani, 5. osnovnošolski predmet, 6. šifre, pisave e tajnimi znamenji, 7. učni predmet.

RESITVE

Križanka: Vodoravno: 1. Mlada garda, 9. Matij, 12. Modrejo, 14. Sedov 15. J. K., 17. rešeta, 18. ara, 20. Abo, 22. pobalin, 23. Kaganovič, 26. Ina, 27. opera, 28. Ee, 29. ura, 30. tu, 31. vina, 32. krog, 34. sni, 36. Pikoča dama, 38. ka, 39. Trstenik, 41. dan, 42. Pia, 43. Iza, 44. iz, 46. ji, 47. gosli, 49. Iri, 51. vi, 53. Capajev, 54. Struve. — Navpično: 1. Majakovski, 2. Am, 3. Dob, 4. ad, 5. krobo, 6. ae, 7. rja, 8. da, 9. mešana, 10. Adela, 11. toli, 12. Ivan Susanin, 14. Sibirjaki, 16. Krapina, 17. ro, 19. agent, 20. Ana, 21. overiti, 22. pč, 24. ara, 25. Irokezi, 30. Tomaj, 32. KPS, 33. Gonars, 34. Gad, 37. vi, 39. Tisa, 40. ralj, 42. pop, 45. ZVU, 47. ga, 48. ie, 50. ti, 52. IV.

Crkvnica: Vzeml po dve vodoravni crsti skupaj in odbiraj najpej prvo črko v gornji, vrsti četrto v spodnji nji, tretjo v zgornji, četrto v spodnji itd. do konca in nazaj. Ko si tako prebral obe dvojici vrst, si našel naslednji. Zupančičev verz: Mlada leta pesmica lepo začeta, bodi dolgo neizpeta.

DOPOLNILNICA

1. P I S — — — — —
2. — P I S — — — — —
3. — — P I S — — — — —
4. — — — — P I S — — — —

Vodoravno: 1. posada, 7. pomirjenje, sporazum, 13. ostanek pri stiskanju, grozdja, 14. slov. pesnik in pisatelj, 15. žensko ime, 17. izmenjava sestavin dveh tečin različne koncentracije skozi polpropustno ločilno steno (tujka), 18. vrsta kuhane jedi, 19. del telesa, 21. teleta (srbrh.), 23. vzročni veznik, 23. osebnostni zaimek, 25. pripadnik slovenskega naroda, 27. veznik, 28. moč, jakost, 30. grška črka, 32. del trikotnika, 33. del stavbe, 34. mesec, 36. zanikana oblika pomožnega glagola, 37. mitološki letalec, 40. ptica, 42. potreba po pijači, 44. znak za kemično prvinjo, 45. pritok Visle, 47. igrišče, borbnica, 49. mestice v južni Tirolski, 50. zavetišče, pribežališče, (dvoj), 52. poškodovati, 54. rokodelc, obrtnik, 55. izobčenje, prekletnost (tujka), 56. vsaka prireditev ima svojega (množ.), 57. »prijatelj« tujega imetja, 58. semen, 2. kresilni kamen, 3. gozdar, južno sadje. — Navpično: 1. plod z več 4. pesnik, 5. razstrelivo, 6. žensko ime, 7. število, 8. del telesa, 9. značilnosti pesmi, 10. vrsta otokov (dvojina), 11. odvisni vladarji, zlasti plemiči v srednjem veku, 12. mesto v Romuniji (množ.), 16. vrtnina, 20. prebivalci zgorajnega Tigrisa, 24. italijanski spojin, 26. oblika pomožnega glagola, 28. riba, 29. celina, 31. privlačnost, 34. kraj, kjer so zmagali Atenci nad Perzijci leta 490 pr. Kr., 35. reka na Hrvaškem, 36. nikalnica, 38. oziralni zaimek, 39. jugoslovanski teniški igralec, 40. utežna enota za drage kovine,

41. del ljudskega predstavnštva v buržoasnih državah, 42. hmeljarsko središče CSR, 43. pevski glas, 45. močan, krepek, 46. pojem iz opisne geometrije, 48. veznik, 51. žensko ime, 53. naziv, naslov, 54. mesto v Belgiji,

LJUDSKI
TEDNIK

Odgovorni urednik

KAUS FRANC

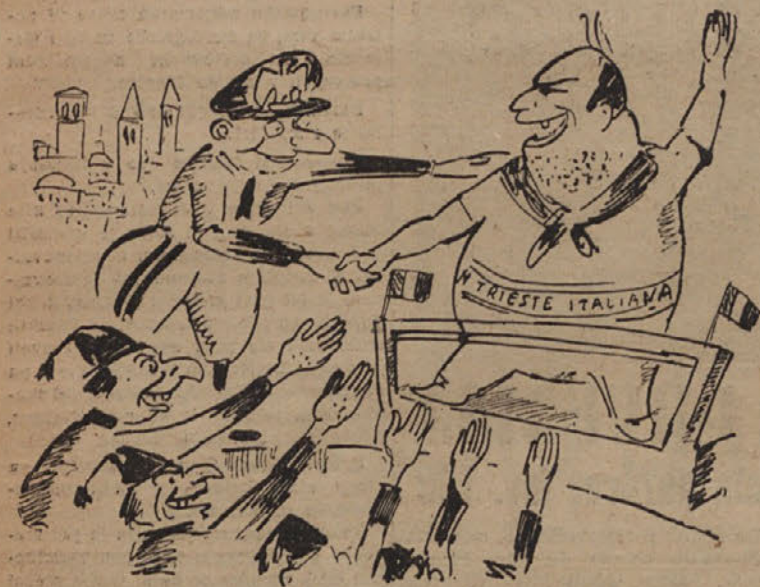
Tiska z dovoljenjem AIS-a
Tržaški tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 4

Rokopisi se ne vračajo

SVOJI K SVOJIM

«Laboratore» poroča, da so v Genovi po govoru dijaki in ezuli stiskali Vidaliju roke.

Bravo, camerata Vidali, če ne bi bilo tebe, bi morali obuditi od mrtvih d'Annunzia.

piše

JUCI

Draga Juca! Kje so vendar oni lepi, zlati časi, ko sva vsaka s svojim fantom se sprehajali po vasi

ob nedeljah. Saj še pomniš: bele peče, dolga krila po takratni pestri noši. Vsaka pupa je nosila

pušlec v roki in na prsih ter fečov okoli vrata. Dragocena oblačila vsa iz žide in brokata

danes hranim v naftalinu v stari skrinji, ki črviča, res ne vem, če bo vzdržala, dokler bom ostala živa.

Toda to so le spomini! Kaj sem že hotela reči... Ja! Da take, kot smo bile v dolgih krilih, v beli peči,

DVA MODERNA PLANA

Med vrstami

Elastična obramba. Dne 16. t. m. je imel generalisim Cankajšek govor po radiju, v katerem je izjavil in obljubil, da bo v teku treh let zopet zavzel vse kitajsko ozemlje. «Sedanja izpraznitev Hainan-a in otoka Chu-shan-a - je dejal - pomeni samo predpriprave za končno zmago».

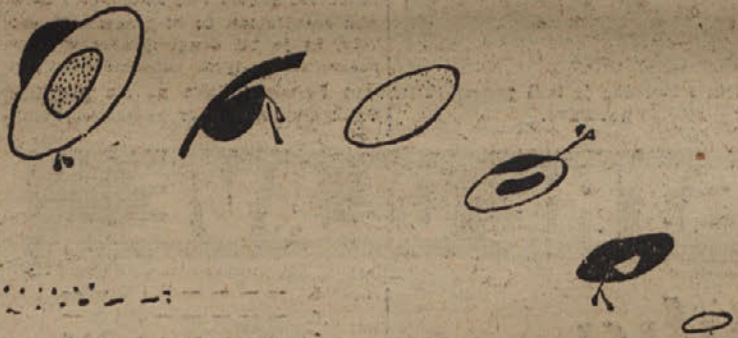
Med vrstami: Taki govori so nam nekam dobro znani. Ali ni tako govoril Hitler v letih 1943, 1944 in 1945, ko se je stalno umikal in dospel od Stalina grada do — končne zmage v Berlinu?

Truman na dopustu. Pred kratkim je bil predsednik Truman na počitnicah v Kay-West-u na Floridi. — Poluradni «List za ameriško informacijsko službo» je ob tej priliki poročal dobesedno: «Kljub predsednikovi odsotnosti se je služba izvršnih vladnih uradov brezhibno nadaljevala. V nekaterih sektorjih so bili celo doseženi boljši uspehi kot če bi bil predsednik ostal v Beli hiši».

Med vrstami: Po vsem svetu se v uredništvih časopisov veselo muzajo in dobrohotno pišejo, da se je «Listu za ameriško informacijsko službo» pač nekoliko spodrsnilo. Res obzirno je tako pisanje. Ne smemo pa pozabiti, da gre tu za poluraden list z dobrimi zvezami in viri. Pri vsej dobrohotnosti in obzirnosti se torej vrinja vprašanje: Ali ne bi kazalo, da se predsedniku dovolj kak daljši dopust?

Dobra volja. Predno je zapustil London, je imel grof Storza daljši pogovor z angleškim zunanjim ministrom Bevinom. Poročila se glase, da je približno enourni pogovor potekel v znamenju popolne «dobre volje».

Med vrstami: Slovenci imamo mično pesem: «Sladko vince piti — dobre volje biti — to me veseli» — Vražje sladko je moralo biti vince, ki sta ga ministra v Londonu pila ob svojem sestanku, da sta bila tako dobre volje — spričo današnjih rožnatih časov!

LETECI KROZNIKI OB SVETEM LETU

Sonet o štirih janičarjih

Stirje moške — slovenstva cvet — sklenili so z deli slavnimi se proslaviti, zapisani v zgodovini biti, da jih zanamci bodejo slavili.

Ker delom slavnim so neveseli biti (Vsi stirje so namreč precej zabiti), so učevika morali dobiti, da bi od njega se kaj naučili.

Na razpolago se jim da Vidali, on janičarstvo jim v butice tlači. Enaki njemu kmalu so postali.

Košuta, Riko, Bidovec, Gombacci, res v zgodovini boste vi ostali — a le kot janičarji in glumači!

Neuslišane prošnje svetega leta

Kako grdo je vendar svetega očeta nebeška zapostavila avtoriteta, ko noče spričo blagoslovljenega leta izpolniti najmanjšega obeta.

Vzemimo diplomatske lumparije: po starem, preizkušenem posnetku nam nameravajo že kar v zametku naplesti nove zdrahe in norčije.

Namesto sreče same grdobije obetajo se nam ob tem razpletu, ker doživeli smo že koj v začetku poplave in potrese. Eksplozije

grozljivo uničujejo življenja in deca množično se v vodi vtaplja. Vendar doslej ni kanila še kapija

nebeških ros v olajšanje trpljenja, čeprav po mestih romajo ikone opevane in slavljene madone.

vedno delavne in skromne, nismo nikdar pozabile tega, kar že v mladih letih so nas matere učile.

Govorile smo slovensko v vsaki sili in potrebi in če kdaj se je zgodilo meni prav tako kot tebi,

da zašla sva v tujo družbo, sva še vedno razumeli tudi tujo govorico ne da bi se s tem navzeli

tudi tujega mišljenja. Danes, Juca, nekatere s Krasa in celo z Brkinov laške se boje zamere,

če glasneje jih pobaraš kje na cesti po slovensko, kakor da smo res barbari. Vrag naj vzame tako žensko,

ki otroka v laške šole sili, ter pri tem se pači, naj očetu meso oče rajši rečejo «papača».

Čuješ Juca, kaj ti rečem, če so bili prej fašisti mojstri v tem potujčevanju, so jih zdaj kominformisti

v tem pogledu prekosili. Toda drugič o tej stvari. Danes radi njih ni vredno, da se mi testo pokvari!

Mihec in Jakec

Mihec: Počasi se pa le nekaj izve o londonski konferenci, čeravno je bila pri zaprtih vratih. Italija na primer ne more izstopiti iz atlantskega pakta, čeravno je brez denarja, in niti ne more proglasiti svoje nevtralnosti, temveč mora delati stražo za druge, bogatejše vojske.

Jakec: Seveda. Stara resnica je, da kdor nima denarja plača v naravi!

KOMINFORMOVSKA LOGIKA

Očka, zakaj pa me ne puštiš v kolonijo s Slovenijo, kamor greda vse moje prijateljice?

Kominformist: Zato, ker če boste šli še vi otroci v Slovenijo, nam še vi ne boste več verjeli, kar lažemo o Jugoslaviji...

Reminiscence

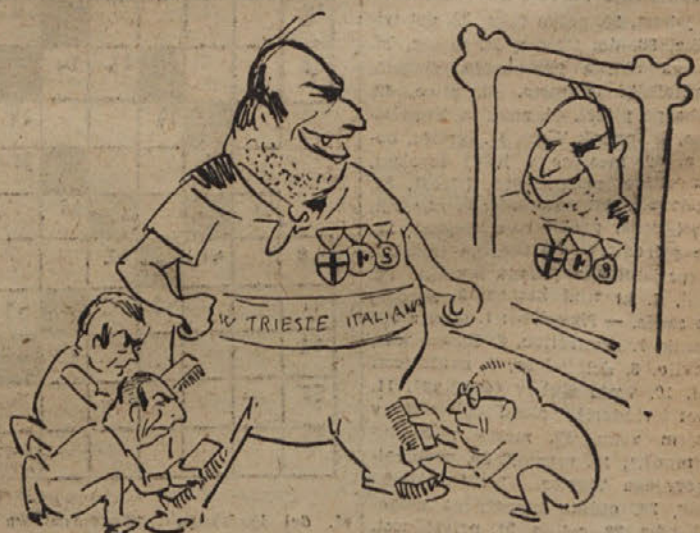
Prijatelj A: Živela je nekada stara obubožana grofica, ki je vedno pripovedovala in ponavljala: «Ko sem imela dvajset let, sem šla na prvi ples. Divno je bilo. Iz roke v roko sem letela, ves dolgi večer nisem potivala». Pozabljala pa je grofica na svojo sedanjost revščino in na druge ples, kjer je presedela cele večere.

Prijatelj B: Oprosti, kaj pa je to meni mar? Kaj bledeš o stari grofici?

Prijatelj A: Ne smeš zameriti. Danes je 24. maja in ko vidim vsakoletne parade, zastave in poslušam slavnostne govore, mi sili v spomin stara, obubožana grofica!

PO OČIŠČEVALNI KURI

Ko se je Vidali vrnil iz romanja po italijanskih mestih, so ga domači kominformistični žabjeki takole sprejeli:

Rega; rega, kvak, kvak ti si Vidali naš prvak. Ecco capo, fatto, izgini! vergognoso je passato!